

SOTAVETERAANI KRIGSVETERANEN

N:o 1/2013 ■ Tarkastettu levikki 54 583 ■ Helmikuun 20. päivänä 2013

Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlaa vietetään Jyväskylässä 27. kerran

Jyväskylä 27.4.2013
Valtakunnallinen pääjuhla

Jyväskylä 27.4.2013
Riksomfattande huvudfest

KANSALLINEN
VETERAANIPÄIVÄ
NATIONELLA VETERANDAGEN

*Veljeä ei jätetä,
Nuoria ei unohdeta*
Kamraten lämns ej, ungdomen glöms inte

www.kansallinenveteraanipaiva.fi

Laukaan Järvilinnassa avatussa puhdetyönäyttelyssä on esillä 700 puhdetyötä. Tässä vitriinissä on esillä puutöitä (s. 38).

**47. Sotaveteraaniviikon
tapahtumat Huittisissa
ja Pälkäneellä** sivu 6

**Kansallisesta
veteraanipäivästä
kiitospäivä** sivu 7

**Tasavallan presidentti
juhlapuhujana
Jyväskylässä** sivu 15

**Haastattelussa
Aaro Rajala** sivu 20

**Jatkosotaosio
viihdytystä, partiointia
ja katastrofi** sivut 22–31

**Pesulalotta
Kaarina Hytti** sivu 39

**Kenttähautausmaiden
esittelysarja alkaa** sivu 42

Helsingissä 20. helmikuuta 2013

Sotaveteraanit nousukiidossa

Mennyt vuosi 2012 oli Sotaveteraaniliitolle ja kaikille sotiemme veteraaneille menestyksellinen. Kesäkuussa Tampereella pidetyssä liittokokouksessa ilmapiiri, tunnelma ja työskentely olivat korkealla tasolla. Veteraanit ja kaikki osallistujat olivat iloisia, tulevaisuuteen luottavia ja kaikin puolin yhteistyöhenkisiä.

Kiinnitin erityistä huomiota valtiovallan korkeiden ja merkittävien edustajien esiintymisiin ja heidän puheidensa selkeisiin ja voimakkaisiin, suorastaan jämäköihin ilmaisiin. Niistä huokui halu ja päättäväisyys hoitaa veteraanien asiat nyt heti kuntoon, ennen kuin se on liian myöhäistä.

Juristina mieleeni nousi ajatus, että siinä oli kuin valtiovallan kolmivaltaopin koulu-esimerkki valtion vallankäytöstä (tosin tähän asiaan vaikuttamaton kolmas pyörä puuttui). Eduskunnan puhemies edusti korkeinta lainsäädäntö- ja budjettivaltaa, tasavallan presidentti ja hallituksen jäsen, sosiaali- ja terveysministeri edustivat yhdessä ylintä valmistelu-, esitys- ja toimeenpanovaltaa.

Näiden voimatekijöiden vahvojen kannanottojen jälkeen ei jäänyt epäselväksi, miten veteraanien asiat tulisivat etenemään myönteiseen päätöksentekoon saakka. Niin kuin sitten hyvin nopeasti kävikin.

Eduskunta lisäsi veteraaneille osoitettuihin määrärahoihin miljoonia. Lisäksi eduskunta piti vielä sotaveteraaneille omistetun juhlaistunnon ja hyväksyi tulevaisuuteen ulottuvan lausuman yksimielisesti. Tällaista ei koskaan ennen ole tapahtunut. Sotaveteraanit ovat näistä eduskunnan päätöksistä hyvin kiitollisia.

Tämä menettely oli koko kansakunnan

virallinen kiitos sotaveteraaneille siitä, että Suomi säilyi itsenäisenä valtiona ja kansa vapaana. Näin voimme nyt varmalta pohjalta kaikki yhdessä rakentaa pohjoismaisen, suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan toimivaksi kokonaisuudeksi.

Eduskunnan myöntämien varojen avulla voidaan sotaveteraanien kuntoutusta lisätä, kotipalveluja parantaa ja muitakin etuuksia kehittää. Tietenkään veteraanien olosuhteita näillä toimenpiteillä ei kaikilta osin saada sille tasolle, joihin liittomme pyrkii ja jotka jäsenistöämme täysin tyydyttäisi, mutta aikamoinen kukonaskel oikeaan suuntaan on kuitenkin nyt otettu. Sotaveteraaniyhteisöille jää edelleen tavoitteita kehittää veteraanien olosuhteita yhä paremmiksi.

Erityisesti meidän on tehtävä töitä kaikkien heikoimmassa asemassa olevien veteraanivielien ja -sisarten tilanteen korjaamiseksi. Heidät on kaivettava esiin ja autettava uuden, paremman elämän alkuun. Tässä työssä tarvitaan meidän kaikkien ponnisteluja, mutta aivan erityisesti paikallisella tasolla on veteraanijärjestöjen ja myös virallisten päättäjien oltava aktiivisia. Toivotaan parasta.

Voimme olla iloisia, että kansakunta on viimeinkin tunnustanut sotaveteraanien ratkaisevan tärkeän työn Isänmaan hyväksi. Me itse haluamme olla voimiamme rajoissa mukana Suomen kehittämisessä entistä paremmaksi yhteiskunnaksi kaikille kansalaisille.

Tänä vuonna 2013 ja tulevaisuudessa meillä on luja ponnistus pohja työllemme.

Sakari Sippola
Valtuuston puheenjohtaja

Sotaveteraani, käytä palveluita

Sotaveteraaniliiton ja muiden veteraanijärjestöjen yhteistoin on viime vuonna valtion talousarvioon saatu sotaveteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin merkittävät määrärahalisäykset. Eduskunnan 5.12.2012 pitämä täysistunto sotaveteraaneille henki sellaista tahdonvoimaa, että sotaveteraanien tukiasia talousmielessä on hyvällä tasolla. Myös eduskunnan yksimielinen tahdonilmaisu tulevan kehysbudjetin vv. 2014 - 2017 veteraanirahoituksen riittävydestä velvoittaa sekä nykyistä että tulevia hallituksia.

Sotaveteraanit ovat vasta viimeisinä vuosinaan saamassa mahdollisuuden vuosittaiseen kuntoutusjaksoon sekä palveluita kotiin. Siksi heillä on ollut vaikeuksia uskoa, että kuntoutusta ja palveluita on nyt saatavana.

Osa kunnista on hoitanut sotaveteraanien kuntoutuksen ja palvelut niin, että kaikki varat on viimeistä euroa myöten käytetty ja monin paikoin olisi tarvittu merkittävästi enemmän varoja, jotta kuntoutus ja kotiin vietävät palvelut olisi voitu tarjota kaikille halukkaille ja tarvitsijoille. Sotaveteraaniyhdistysten tehtävänä on sotaveteraanien etuuksista tiedottaminen omille jäsenilleen ja yhteyden pitäminen kuntaan, jotta kunta voisi paremmin vä-

littää palveluita niitä tarvitseville sotaveteraaneille. Myös Sotaveteraani-lehti kantaa huolta siitä, onko se viestinyt ymmärrettävästi sotaveteraaneille heidän eduistaan.

Tämän vuoden aikana on erityisen tärkeää, että kaikki sotaveteraanit, jotka haluavat kuntoutukseen myös saivat kuntoutusjakson ja ne sotaveteraanit, jotka tarvitsevat palveluita, ruokailua, pyykkipalvelua, kuljetuspalvelua tai jotain muuta saavat ne.

Sotaveteraaniliiton ja muiden veteraanijärjestöjen tehtävänä on välittää sotaveteraanien näkökulmaa palvelujen tarpeen muuttumisesta ja määrärahojen riittävydestä sekä tehdä esitykset päättäjille.

Sotaveteraaniliiton viestintätoimikunta keskusteli helmikuun alussa pitämässään kokouksessa liiton tämän vuoden viestintäteemasta, joksi nimettiin Veteraania ei jätetä. Tämän mukaisesti liitto, piirit ja yhdistykset toimivat ja viestivät.

Nyt sotaveteraanit jonon hänniltä jonon keulaan. Sotaveteraanit saavat etuuksia, jotka on luvattu vuosia sitten.

Markku Seppä

Naisjärjestön valtakunnallinen sisarpäivä Jyväskylässä 26.4.

NAISET ISÄNMAAN JÄLLEENRAKENTAJINA

Suomen Sotaveteraaniliiton Naisjärjestö ry järjestää yhteistyössä Keski-Suomen Sotaveteraanipiirin Naistoimikunnan kanssa XXII Valtakunnallisen Sisarpäivän, joka samalla on Naisjärjestön 45-vuotisjuhla. Tapahtumapaikkana on Jyväskylän Paviljonki. Avauspuheen tilaisuudessa pitää tasavallan presidentin puoliso Jenni Haukio.

Valtakunnallinen Sisarpäivä on osa Kansallisen veteraanipäivän viettoa 27.4. Jyväskylässä. Toivomme, että mahdollisimman moni veteraani ja veteraanityöstä kiinnostunut osallistuisi molempiin tapahtumiin.

Lämpimästi tervetuloa Jyväskylään

Tiedustelut:

Toiminnanjohtaja Tuija Saura, puh 0400 123 134, tuija.saura@luukku.com

Mariana Sippel, puh 040 524 0165, mariana.sippel@gmail.com

Marjatta Linna, puh 0400 645 389, marjatta.linna@gmail.com

Teosto uudisti sopimuksen tulkintaa

Suomen Sotaveteraaniliiton ja Teoston välillä on ollut sopimus, jonka perusteella Sotaveteraanipiirien keräämien tapahtumatietojen perusteella Teosto laskutti Sotaveteraaniliittoa. Vuoden 2013 alusta lähtien käytäntöön tulee seuraavat muutokset:

- kaikkiin konsertteihin (pääsymaksuton tai pääsymaksullinen) ja niihin elävää musiikkia sisältäviin tapahtumiin (pääsymaksuton tai pääsymaksullinen), jossa on yli 200 osallistujaa, tulee järjestäjän hankkia lupa. Järjestäjän on myös tapahtuman jälkeen ilmoitettava Teostolle myytyjen lippujen tai ohjelmien määrät tai tapahtumaan osallistuneiden määrä. Teosto lähettää jälkikäteen las-

Sopimuksen piirissä säilyvät taustamusiikkia ja elävää musiikkia sisältävät tapahtumat (alle 200 osallistujaa). Näistä tapahtumista liitto maksaa korvauksen Teostolle.

Sopimuksen piirissä ovat tilaisuudet, joissa järjestäjänä on Sotaveteraaniliitto, sotaveteraanipiiri tai sotaveteraaniyhdistys.

Veteraanivastuun ja Teoston välillä olevan sopimuksen mukaisesti Veteraanivastuu maksaa kaikkien seutukunnallisten kirkkopäivätapahtumien Teosto-maksut. Lupia eikä ilmoituksia tarvita.

Musiikin esitysluvan voi hankkia internetissä Teosto ry:n sivulta: <http://www.teosto.fi>

Hyödyntäkää täysimääräisesti kotiin vietävien palvelujen mallia

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko on sotaveteraanien tuki- ja etuusasioissa merkittävä vaikuttaja. Hän esitti valtioneuvoston tervehdyksen Tampereella 2012 pidetyssä Suomen Sotaveteraaniliiton liittojuhlissa.

Valtiokonttorin linjajohtaja Marja-Liisa Taipaleeseen on veteraaniasioissa jatkuva kontakti niin liitto- kuin maakuntatasoilla. Kuvassa Finn-Göran Wennström kiittää Marja-Liisa Taipaleta hänen valaisevasta esityksestään liiton kenttäjohdon neuvottelupäivillä.

Kehitysjohtaja Klaus Halla tuntee veteraaniasiat läpikotaisin. Hän on Rintamaveteraaniasiaien neuvottelukunnan pitkäaikainen puheenjohtaja ja mm. Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen jäsen. Kuvassa Klaus Halla (oik.) tuli Pasilan veteraanitalon tupaantuliaisiin lahjapaketin kanssa.

Viime hallituskaudella päätetty veteraanikuntoutuksen kotiin vietävien palvelujen malli lähti paikoin yskähdellen liikkeelle. Ensimmäiseltä vuodelta Valtiokonttoriin palautui jaettuun summaan nähden korkea rahamäärä. Uuden toimintakäytännön kohdalla tämä ei ole kovin poikkeavaa. Vähitellen tilanne on parantunut kunnissa. Toki monet kunnat käyttivät jo heti ensimmäisenä vuonna saamansa rahan täysimääräisesti.

Uudessa mallissa on kyse perinteistä kuntoutusta monipuolisemmasta palvelukokonaisuudesta, joka räätälöidään yksilöllisesti. Kokonaisuus voi sisältää erilaista tukea, aina asioinnin ja kaupassakäynnin tuesta muihinkin vanhuksen arkea tukeviin toimiin.

Kokonaisuutena veteraanikuntoutuksen määräraha on saatu toimimaan hyvin ja perinteisen kuntoutusmäärärahan osalta palautus on pieni ja sekin jaetaan kunnille uudelleen. Yhtään kuntoutukseen varattua euroa ei siis jää käyttämättä.

Alkanut vuosi on veteraanikuntoutuksen kannalta poikkeuksellinen: veteraania kohden on käytettävissä enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin. Hallitus teki viime syksynä määrärahan tasokorjauksen ja eduskunta lisäsi syksyn budjettikäsittelyssään vielä perinteiseen kuntoutukseen kuusi miljoonaa. Raha-automaattivaroista rahoitettavasta osuudesta vuonna 2013 kotiin vietävien palvelujen malliin on varattu 5,6 miljoonaa euroa. Kaikkiaan veteraanikuntoutukseen käytetään tänä vuonna 36,6 milj. euroa.

Kuntien tulee nyt ohjata lisääntyneet

määrärahat täysimääräisesti ikääntyvien veteraanien kotona selviytymisen tukemiseen. Rahan ei pitäisi olla esteenä, mikäli kunnissa toimitaan taiten. Tärkeää on löytää kunkin veteraanin kohdalta juuri hänelle sopiva palvelukokonaisuus, joka tukee parhaalla mahdollisella tavalla kotona selviytymistä.

Valtiokonttorin ohjeistus mahdollistaa hyvin monipuolisten toimintamallien käytön. Ohjeet eivät ennenkään ole estäneet järkevää toimintaa kunnissa. Meillä on paljon esimerkkejä hyvisistä käytännöistä, joilla kaikille hakaneille on voitu järjestää avo- tai laitostuntoutusta.

Tämän vuoden ohjekirjeessä korostetaan entistä enemmän palvelujen kohdentamista oikein ja rintamaveteraanin tilanteesta lähtien. Tarjolla olevasta palveluvalikosta tulisi valita sopiva yhdistelmä tukitoimia/palveluja tukemaan veteraanin kotona selviytymistä.

Tärkeää on kiinteä yhteys kunnan normaaliin sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Veteraanikuntoutus ei korvaa sitä, mutta täydentää erinomaisesti kuormitettua palvelujärjestelmää.

Kannustamme kuntia käyttämään tehokkaasti kasvaneet määrärahat sekä hyödyntämään ohjeistuksen salliman joustavuuden veteraanikuntoutuksessa.

Helsingissä 5.2.2013

Paula Risikko,
sosiaali- ja terveysministeri

Klaus Halla,
kehitysjohtaja, STM

Marja-Liisa Taipale, linjajohtaja,
Valtiokonttori

Luottavainen usko

Evankeliumit kertovat ihmisistä, jotka tulivat Jeesuksen luokse etsimään apua. Monet heistä olivat ihmisiä, joita oli vaikea kuvitella anomaan apua Jeesukselta. Ehkä evankeliumien kirjoittajat ovat halunneet tallentaa juuri nämä ihmiset meille: synagogan esimies, sadanpäämies, veronkerääjien johtaja ja vierasmaalainen nainen.

Oma elämäntilanne oli sellainen, että nämä ihmiset eivät enää voineet turvautua muuhun kuin Jumalan apuun. Kaikki kysymykset sopivuudesta tai muiden ihmisten mielipiteistä olivat merkityksettömiä. Tähän tilanteeseen heidät oli johtanut oma tai läheisen sairaus tai oman elämän pohjan pettäminen. Kaikki keinot oli koeteltu ja enää suuntana oli vain nöyrytyminen, Jumalan puoleen kääntyminen.

Mielessäni on ensi sunnuntain evankeliumikertomuksen vierasmaalainen nainen (Matt 15:21-28). Hän kulki hellittämättä Jeesuksen perässä ja pyysi apua sairaalle tyttärelleen. Hän ei välittänyt siitä, että hänen oli sopimatonta puhutella juutalaista miestä, Jeesusta. Hän ei välittänyt opetuslasten estelistä tai edes Jeesuksen tyylystä kuulostaneesta vastauksesta: ”Ei ole oikein ottaa lapsilta leipä ja heittää se koiranpenikoille”. Nainen vastasi nöyrän rohkeasti: ”Ei olekaan, Herra, mutta saavathan koiratkin syödä isäntänsä pöydältä putoilevia palasia.” Jeesus kiitti naisen suurta uskoa. Tytär tuli terveeksi.

Miksi Jumala on usein vasta viimeinen avun pyynnön kohde? Eikö elämän antajan, meitä rakastavan Luojan olisi pikemminkin oltava ensimmäisten joukossa, kun etsimme avun lähdettä? Ehkä varsinkin suomalainen mies on sillä tavalla kiinni näkyvässä maailmassa, että katseen kääntäminen uskon suuntaan ja meille näkymättömään maailmaan on vaikeaa. Kyse on uskon hypystä.

Monet sotiemme veteraanit jakavat kuitenkin kokemuksen tilanteista, joissa ihmisen apu ei riittänyt. Sota-ajan kirjeissä viitataan Korkeimman apuun ja virret tulkitsevat yhteistä kokemusta: ”Siunaa ja varjele meitä, Korkein kädellä” (virsi 584).

Pekka Särkiö, kenttäpiispa

Onnitlemme

Eino Hytönen 100 vuotta

Vesantolaisen Eino Hytösen 100-vuotissyntymäpäiväjuhlaa vietettiin 25.12.2012. Oman tervehdyksensä juhlaan toivat Vesannon Sotaveteraanit ry.

Eino Hytönen syntyi Harinkaan kylällä. Perheen elinkeino lähti maataloudesta ja metsätöistä.

Eino osallistui talvisotaan yksikkönään 3/KTR 13. Ajomiehen työ oli ruokatarpeiden, ammusten, haavoittuneiden ja kaatuneiden kuljettamista.

Jatkosodassa Eino osallistui tais-

teluihin Sallan suunnassa sekä Ihanalan ratkaisuun ja puolustustaisteluun. Ilman haavoittumisia Einon sotataival ei mennyt. Hän sai sirpaleen oikeaan käteen ja myöhemmin vielä selkään. Eino Hytönen ylennettiin korpraaliksi helmikuussa 1942.

Eino avioitui viitasaarelaisen Mirja Vauhkonen kanssa, ja lapsia perheeseen syntyi seitsemän. Sotien jälkeen Eino ryhtyi raivaamaan Suonpään tilalle peltöjä ja teki metsätöitä.

Anu Hytönen

Väinö Korhonen 100 vuotta

Sotaveteraani, veturinkuljettaja Väinö Korhonen syntyi 4.1.1913 Oulussa. Nuorimies hakeutui oppilaaksi Valtionrautateille. Korjauspaja- ja liikennepuolen koulutuksen jälkeen hänestä tuli veturinkuljettaja. Asevelvollisuusajan jälkeen työ toi Väinön Kouvolaan. Sotien ajan hän toimi tehtävässään veturinkuljettajana niin siviili- kuin sotilaspuvussakin. Hän jäi eläkkeelle 1968.

Haastateltaessa Väinöä hieman ennen merkkipäivää Väinö kertoo sota-ajan kuljetuksista. Se oli samaa junien ajoa niin Kannaksella,

Aunuksen Karjalassa, kuin kotoisen Suomenkin rautateillä.

Entä sodan jälkeen? Silloin tehtiin lapsia, rakensin tämän talon ja ajoin veturia, kertoo Väinö. Vuoden lopulla Väinö juhli perhepiirissä. Kun lapset, lastenlapset ja heidän lapsensa lapsineen ja aviopuolisoinen kokoontuivat, oli perheessä 92 henkilöä. Kouvolan yhdistys kävi onnittelemassa Väinöä 4.1.2013

Vaimon kuoltua 1997 Väinö asuu itsekseen rakentamassaan talossa. Korkeimpaan turvaten - elämä jatkuu.

Pertti Nieminen

Olavi Lintula 100 vuotta

Kauppihana elämäntyönsä Järvenpäässä tehnyt mies, ahkera liikkuja, hiihtäjä ja suunnistaja on ollut ahkera myös yhdistystoiminnassa. Erityisen läheiseksi hänelle on muodostunut toiminta Järvenpään Sotaveteraanit ry:ssä.

Olavin sotataival alkoi Marjapellonmäestä, jossa hän toimi KTR 4:n tulenjohtaliupseerina. Talvi- ja jatkosodan sotinut ylivääpeli, 25 %:n sotainvalidi näyttää leppoisa ilme kasvoillaan vasenta reittään: ”Tuolla se sirpale nyt vaeltaa”. Olavi viettää 100-vuotispäiväänsä 10.3.

Järvenpään Sotaveteraanien Veljesmajalla. Korkeaan ikään ehtineen tammenlehväveteraanin henkistä ja fyysistä ryhtiä on tarvittu monessa pian 45 vuotta täyttävän sotaveteraaniihdistyksen toiminnassa. Mieluusti hän muistelee erityisesti Veljesmajan mittavaa rakennusprojektia runsaat 30 vuotta sitten. Aktiivisuudestaan ”monilla rintamalla” Olavi Lintula palkittiin vuosi sitten Sotaveteraaniliiton kultaisella ansioristillä.

Heikki Lindroos

Järvenpään Sotaveteraanit ry, pj

Huuliharppu soi sodassa

Tourulan Kiväärיתהאן Perilliset ry (TKP) ja Kansainvälinen Huuliharppujärjestö (IHO) ovat julkaisseet CD-levyn Huuliharppu sodassa. Levy on toteutettu pelimannihengessä talkootyönä. Huuliharppu oli sotilaiden oma soitin. Se ei ollut riippuvainen viihdytyskiertueiden

aikatauluista, se kulki helposti mukana.

Levyllä on 30 kappaletta, joilla kaikilla on tarina kerrottavana. CD:n mukana tulee vihkonen, jossa on runsaasti tietoja kappaleista ja esiintyjistä.

Alkuosassa kenttärovasti **Seppo Lavi** tarinoi sota-ajal-

ta ja huuliharppusta. Taustalla soittaa inkerinsuomalainen **Robert Miina**, joka sota-aikana oli sotilaspöikana Suomessa. **Antti Autio** on levyllä esiintyvistä veteraaneista ainoa elossa oleva. **Tauno Frantsi** ja **Kaarlo Reinikainen** ovat monipuolisia musiikin ammattilaisia ja sotaveteraaneja.

Levyn ovat suunnitelleet **Heikki Rahikainen**, **Pentti Varkila** ja **Antti Sulin**.

Levyä voi tilata TKP:ltä sähköpostitse tktp@tkp.fi tai Pentti Varkilalta puh. (014) 865 201. Levyn hinta on 20 euroa + toimituskulut.

Johannes Pietikäinen 100 vuotta

Johannes Pietikäinen syntyi 10.2.1913 Iisalmessa. Hän kävi Ylipään kansakoulun ja työskenteli sotaväen jälkeen ratatutkimustyömaalla. Johannes palveli 1934-1936 polkupyöräpataljoona 36:ssa Mikkeliissä ja Hämeenlinnassa. Tykistössä suuntaajana toiminut Johannes toteaa Haapajärven Veteraanipuiston kahdesta tykistä toisen olevan tuttu ase. Avioliiton hän solmi 1937 Helvi Nymanin kanssa. Lapsia perheeseen syntyi kahdeksan.

Johannes, ”Jussi” Pietikäinen teki elämäntyönsä maanviljelijänä ja oli mm. perustamassa Haapajärven Sotaveteraanit ry:n paikallisosastoa ja on edelleen sen aktiivisena hallituksen jäsenenä samoin kuin veteraanikerholaisena. Osuus-

pankin hallituksessa hän oli yli 10 vuotta ja koulun johtokunnassa yli 20 vuotta, Haapajärven sotaveteraanit ja ystävät toivottavat paljon onnea Johannekselle! Johannes viettää syntymäpäiviään perhepiirissä.

Juha Eronen

Pertti Kortnesniemi 60 vuotta

Kapteeni, joka ei kuvia kumarra.

Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja, kapteeni evp Pertti Kortnesniemi on tulossa miehen ikään. Maaliskuun 4. päivänä tulee kulu-neeksi tasan 60 vuotta sotilasuralla reilun neljännesvuosisadan ahkeroineen nurmolaisen syntymästä. Miehellä riitti vielä virtaa siviilipuserossakin ja vuodesta 2003 hän on toiminut Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtajana. Hänen kädenjälkensä näkyy myös vahvasti viime kesänä Tampereella esitetyssä piirin tulevaisuussuunnitelmassa.

Toiminnanjohtajalla on selkeät ja varmat mielipiteet veteraanien asioiden hoitamisesta.

Nämä mielipiteet hän kertoo selkeästi kysyttäessä ja yleensä myös kysymättä. Tämä hänen verenperintönä saamansa suora esitystapa ja sotilaan kuuluva ääni ei aina ole kaikkia kuulijoita miellyttänyt. Pertti pysyy toki aina perustelemaan mielipiteensä, mikä sekään ei kaikille ole sopinut: ”En ole täällä miellyttämässä ketään, vaan hoitamassa sotien käyneiden veteraanien asioita. Nykyisen sukupolven on muistettava kunniavelka veteraaneille. Veteraanitoiminnassa on pidettävä mielessä yksilötaso ja tunnustettava paikallisyhdistysten ratkaiseva merkitys”.

Päivänsankari on luvannut tarjota kakkukahvit Seinäjoella Kivirikon juhlahuoneistossa maanantaina 4.3.2013 klo

14 – 17. Pohjalaiset sukujuuret tulevat tässäkin onnittelijoille suunnatussa ohjeessa esiin: ”Lahjoja ei tarvita, sillä kaikkea jo on ja kukatkin talavella palautuvat. Tulukaa vaan itte.”

Aki Kinnunen

Kauko Karhio 90 vuotta

Lapin Sotaveteraanipiirin kunniapuheenjohtaja, insinöörieverstiluutnantti Kauko Karhio täyttää 90 vuotta maaliskuun 5. päivä-

nä Hämeenlinnassa, jonne hän muutti pari vuotta sitten Lapista vaimonsa kuoltua.

Kauko Karhio on syntynyt ja kasvanut Porissa. Hän liittyi suojeluskuntaan vain 16-vuotiaana vuonna 1939. Ennen talvisodan syttymistä hän ehti käydä suojeluskunta-alokaskurssin ilmatorjuntayksikössä. Jatkosotaan hän osallistui varusmiehenä ja reserviläisenä Panssari-divisioonassa. Samassa joukossa hän osallistui myös Lapin sotaan.

Sotien jälkeen hankittu insinööriutkinto avasi hänelle mahdollisuuden hakeutua erikoisupseeriksi puolustusvoimien palvelukseen.

Ilmavoimien Viestipataljoonassa ja sitten Ilmavoimien Esikunnassa. Vuonna 1964 palvelupaikaksi tuli Hämeen Lennosto, sittemmin Lapin Lennosto ja sen viestikeskus Rovaniemellä aina eläkkeelle jäämiseensä saakka vuonna 1983. Pitkällä insinööriupseeriurallaan Kauko Karhio ansioitui ilmapuolustuksen ja johtokeskusten viestijärjestelmien kehittäjänä.

Yhteiskunnalliseen toimintaan hän on osallistunut Rovaniemen kaupunginvaltuuston ja -hallituksen jäsenenä sekä jäsenenä useissa lautakunnissa. Innokkaana erä- ja kal-

miehenä tunnetun eläkeläisen elämään on tuonut vaihtelua aktiivinen osallistuminen sotiemme veteraanien asioiden hoitamiseen mm. jäsenenä Rovaniemen sotaveteraaniiyhdistyksessä vuodesta 1984 alkaen ja sen varapuheenjohtajana 1991-1993. Tätä seurasi valinta Lapin Sotaveteraanipiirin puheenjohtajaksi kymmeneksi vuodeksi 1993-2002 ja sen jälkeen seurasi vastuu vielä piirihallituksen jäsenenä aina vuoteen 2012. Piirin puheenjohtajuutensa ajan Kauko Karhio edusti Lapin Sotaveteraanipiiriä liiton hallituksen jäsenenä ja varajäsenenä.

Ansioistaan ja uurastuksestaan mm. veteraanien hyväksi hänet kutsuttiin Lapin Sotaveteraanipiirin kunniapuheenjohtajaksi vuonna 2003 ja palkittiin kolmannen luokan Vapaudenristillä Itsenäisyyspäivänä vuonna 2001. Virkaurallaan hänet on aiemmin palkittu mm. Suomen lentomerkillä (h.c.), Sotilasansiomitalilla, SVR R I ja SL R I -kunniamerkeillä. – Merkkipäiväänsä Kauko Karhio viettää perhepiirissä.

Pekka J. Heikkilä

Kuolleita

Ensio Koivisto 1922-2012

Sotainvalidien Veljesliiton kahdeksas pääsihteeri, ye-eversti Ensio Koivisto kuoli Seinäjoella 18.12.2012. Hän oli syntynyt 24.4.1922 Peräseinäjoella. Liiton pääsihteerinä Koivisto toimi 1971-1986. Hän oli Veljesliiton viimeinen pääsihteeri, joka itse oli osallistunut rintamalla sotiimme ja siellä vammautunut.

Ensio Koivisto pääsi ylioppilaaksi Seinäjoen yhteislyseosta

1942. Jo sitä ennen hän oli palvelut vapaaehtoisena ja asevelvollisena mm. Karjalan kannaksella JR 16:ssa taistelulähettinä ja ryhmänjohtajana. Myöhemmin hän palveli JR 7:ssä joukkueenjohtajana ja komppanianpäällikkönä. Jatkosodan aikana hän suoritti sekä Upseerikoulun 53. kurssin että Maasotakoulun 26. kadettikurssin.

Sotien jälkeen Ensio Koivisto toimi 1945-71 puolustusvoimien palvelukseen.

missä eri tehtävissä, viimeksi Lappeenrannan sotilaspiirin päällikkönä. Tästä tehtävästä hän siirtyi 1971 Sotainvalidien Veljesliiton palvelukseen, jossa toimi 1986 asti.

Eläkevuosiaan Ensio Koivisto vietti Seinäjoella. Hän osallistui aseveljiensä tukemiseen ja piti jatkuvasti yhteyttä Veljesliiton ja veteraanijärjestöjen eri toimijoihin. Erityisesti hän vaali oman sodanaikai-

sen joukko-osastonsa, JR 7:n eli Tyrjän Rykmentin kunniakaita perinteitä. Hänet valittiin 1999 perustetun JR 7:n Perinetoimikunnan ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Hänen johdolla myös rykmentin Pohjanmaan veteraanit kokoontuivat vuosittain yhteen eri kuntien ja seurakuntien järjestämille kesäpäiville.

Ensio Koiviston sotilaallisen menoin tapahtunut siunaus- ja

muistotilaisuus oli 12.1.2013 Lakeuden Ristissä Seinäjoella. Hänet laskettiin haudanlepoon oman syntymä- ja kotipitäjässä Peräseinäjoen kirkkomaalle.

Isänmaan ja sen itsenäisyyden pelastaneiden aseveljien asia oli Ensiolelle tärkeä loppuun saakka.

**Veli Matti Huittinen
Juhani Saari
Juhani Hämäläinen**

Varapuheenjohtajiksi Henttonen ja Heikkinen

Suomen Sotaveteraaniliiton hallitus piti järjestäytymiskokouksen tammikuun 23. päivänä Helsingissä. Kokouksessa valittiin hallituksen varapuheenjohtajiksi opetusneuvos Antti Henttonen Helsingistä ja lehdistöneuvos Erkki Heikkinen Helsingistä. Samalla valittiin edustajat eri toimikuntiin ja liiton edustajat eri yhteisöihin.

Valtuuston 2012 syksyllä valitsemat hallituksen jäsenet ovat seuraavat:

Varsinaiset jäsenet Varajäsenet

Antti Henttonen	Rauno Loukkola
Jukka Simola	Juhani Manninen
Pekka Paatero	Pentti Seppä
Erkki Heikkinen	Pirkko Kuorehjärvi
Eero Tamminen	Seppo Vohlonen
Riitta Huittinen	Reijo Inget

Finn-Göran Wennström, liittokokouksen valitsema hallituksen puheenjohtaja.

Sotaveteraaniliiton edustajat Suomen veteraaniliittojen valtuuskunnassa (VEVA)

Varsinaiset jäsenet:

Finn-Göran Wennström, Sakari Sippola, Markku Seppä

Varajäsenet:

Erkki Heikkinen, Rauno Loukkola, Anni Grundström

Ansiomerkkitoimikunta

Puheenjohtaja: Juhani Penttilä, Tammela

Jäsenet: Pirkko Kuorehjärvi, Turku
Pentti Hautaniemi, Vantaa
Jouko Mattila, Kerava
Timo Tulosmaa, Tampere
Sihteeri: Markku Seppä

Toimikunnan työryhmä

Puheenjohtaja: Juhani Penttilä

Jäsen Pentti Hautaniemi
Sihteeri: Markku Seppä

Hengellinen toimikunta 2013-2014

Puheenjohtaja: Pentti Tapio, Pieksämäki

Jäsenet: Henry Byskata, Vaasa
Jaakko Granlund, Oulu
Pirkko Kuorehjärvi, Turku
Timo Kökkö, Sastamala
Jaakko Leinonen, Mäntsälä
Antti Vanhanen, Lappeenranta
Eero Palola, Veteli
Pentti Vääränen, Petäjävesi
Juha Pesonen, Kouvola
Paavo Pikkuaho, Pudasjärvi
Markku Salminen, Helsinki
Seppo Väätäinen, Kerava
Asiantuntijajäsen: Pekka Särkiö, Helsinki
Sihteeri: Seppo Väätäinen

Sosiaali- ja terveysterveystoimikunta

Puheenjohtaja: Erkki Hokkanen, Lahti

Jäsenet: Matti Helin, Hamina
Pirkko Karjalainen, Helsinki
Pirkko Kuorehjärvi, Turku
Juha Laikari, Oulainen
Tapani Tölli, Tyrnävä
Finn-Göran Wennström, Helsinki
Sihteeri: Anni Grundström

Liikunta- ja kisatoimikunta

Puheenjohtaja: Kalevi Raatikainen, Mikkeli

Jäsenet: Veikko Javanainen, Pori
Toivo Hartikainen, Kouvola

Liiton hallituksen puheenjohtajat yhteiskuvassa. Vasemmalta liiton hallituksen I varapuheenjohtaja Antti Henttonen, liiton hallituksen puheenjohtaja Finn-Göran Wennström ja II varapuheenjohtaja Erkki Heikkinen.

Olavi Lösönen, Kontiolahti

Sihteeri: Anni Grundström

Sotaveteraani – Krigsveteranen -lehden toimitusneuvosto

Puheenjohtaja: Jyrki Vesikansa, Helsinki

Jäsenet: Anni Grundström, Vantaa
Antti Henttonen, Helsinki
Raija Hinkkala, Orivesi
Göran Lindgren, Espoo
Pertti Nieminen, Kouvola
Markku Seppä, Mäntsälä
Aarno Strömmer, Oulu
Eeva Tammi, Karjalohja
Finn-Göran Wennström, Helsinki
Sihteeri: Marja Riukka

Tositteiden tarkastajat

Rauno Loukkola, Helsinki
Pentti Korpimies, Lahti

Viestintätoimikunta

Puheenjohtaja: Erkki Heikkinen, Helsinki

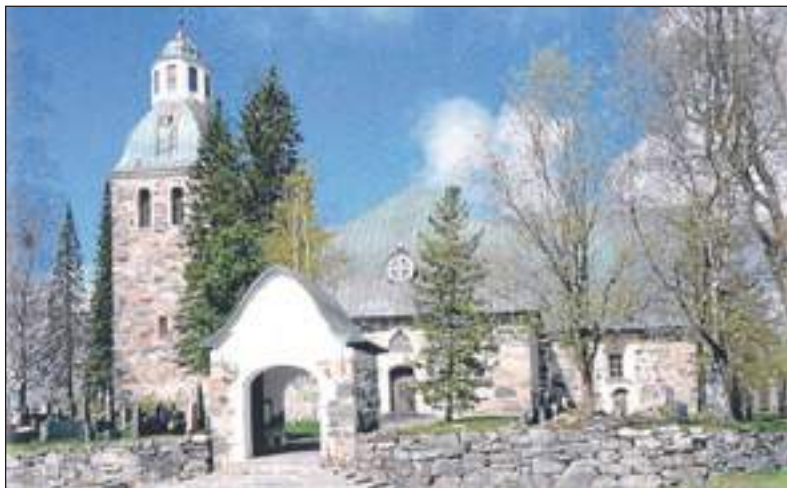
Jäsenet: Ossi Kervinen, Helsinki
Antti Matilainen, Helsinki
Kari Mänty, Helsinki
Risto Uimonen, Espoo
Finn-Göran Wennström, Helsinki
Tauno Äijälä, Helsinki
Pertti Suominen, Helsinki
Matti Liuhto, Helsinki
Sihteeri: Markku Seppä

Neuvottelukunta 2013-2014

Puheenjohtaja: Jukka Viinanen

Jäsenet: Ilkka Aspara, Hannes Berner
Pirjo Björk, Ilkka Brotherus, Mika Han-
nula, Hannele Helkama-Rågård, Saka-
ri Honkamaa, Pekka Karhuvaara, Pentti
Kuronen, Ohto Manninen, Antti Matilainen, Pia Mikkonen, Mika Mäkeläinen, Jukka Paarma, Pekka Paatero, Erkki Puumalainen, Anneli Taina, Yrjö Tuokko

47. Sotaveteraaniviikko 10.-17. maaliskuuta

Sotaveteraaniviikon avausjuhlan jumalanpalvelus pidetään Huittisten kirkossa.

Avausjuhla Huittisissa

47. Sotaveteraaniviikon avausjuhla järjestetään sunnuntaina 10. maaliskuuta Huittisissa. Juhla on samalla Huittisten Sotaveteraaniyhdistyksen 50-vuotisjuhla. Juhlapäivä alkaa jumalanpalveluksella, jonka jälkeen on käynti sankarihaudalla. Jumalanpalveluksessa saarnaa kenttäpiispa Pekka Särkiö. Juhlatilaisuus pidetään kirkon läheisyydessä sijaitsevassa seurakuntakeskuksessa. Juhlapuheen pitää Kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja, kansanedustaja Petteri Orpo. Sotaveteraaniviikon ja juhlan avaussanat esittää Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström.

Sotaveteraaniviikon päätöstilaisuus pidetään Pälkäneen Nuijan talossa.

Viikon päätösjuhla Pälkäneellä

Sotaveteraaniviikon päätösjuhlaa vietetään sunnuntaina 17. maaliskuuta Pälkäneellä. Tilaisuus on samalla Pälkäneen Sotaveteraaniyhdistyksen 50-vuotisjuhla. Juhla alkaa jumalanpalveluksella Pälkäneen kirkossa ja käynnillä sankarihaudoilla. Päiväjuhla pidetään Pälkäneen Nuijan talossa. Juhlapuheen pitää valtiopäiväneuvos Mikko Pesälä. Tilaisuuden päätössanat esittää Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström.

Kansallisesta veteraanipäivästä kiitospäivä

Suomalaisten enemmistö toivoo Kansalliselle veteraanipäivälle nykyistä näkyvämpää asemaa. Yli puolet on myös sitä mieltä, että Veteraanipäivästä voisi kehittää uuden suomalaisen kansanjuhlan, esimerkiksi kiitospäivän.

Tiedot käyvät ilmi Tammenlehvän Perinneliiton teettämästä mielipidetutkimuksesta, jonka toteutti Taloustutkimus Oy. Tutkimusta varten haastateltiin tuhatta henkilöä loka-marraskuussa 2012. Tutkimus tehtiin henkilökohtaisina käyntihaastatteluina osana Taloustutkimuksen kuukausittaista Omnibus-tutkimuskierrosta. Vastaajat edustavat 15 vuotta täyttäneitä Manner-Suomen asukkaita. Tulosten virhemarginaali on noin ±3 prosenttiyksikköä.

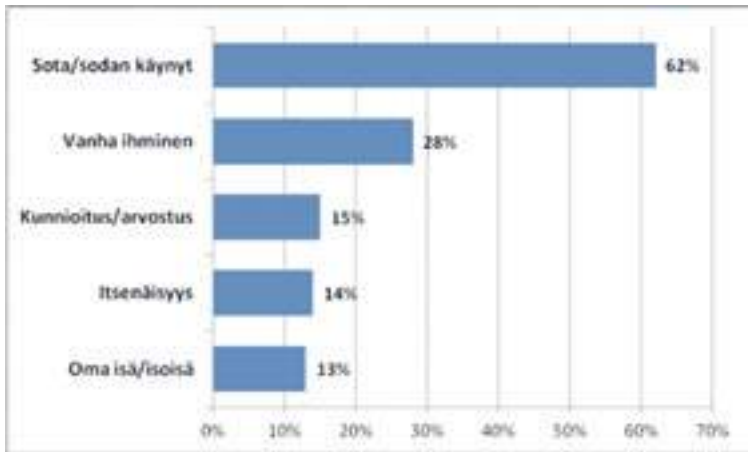
Peräti 90 % suomalaisista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä: ”Veteraanien perintö muistuttaa meitä sankaruudesta, joka on osa suomalaisuutta.” Täysin samaa mieltä siitä on kaksi kolmannelle. Tutkimus osoittaa, että veteraani-sanan merkitykseen yhdistetään hallitsevalla tavalla sota; harvemmalle vastaajalle tulee mieleen veteraani-sanasta ensisijaisesti vanhus. Etenkin nuorimmat, alle 25-vuotiaat vastaajat mainitsevat sodan, kun taas 25–49-vuotiailla sota ei ole niin hallitseva mielenkyhtymä. Tutkittaessa veteraaniteemaa vastaajan ikä on merkittävä tekijä. Tulokset voi tiivistää niin, että nuorten asennoituminen veteraaneihin on kunnioittavaa ja arvostavaa. Tutkimuksen mukaan se, että vastaajalla on elossa olevia veteraani-/lottasukalaisia, vaikuttaa mie-

lipiteisiin jonkin verran positiiviseen suuntaan, mutta vaikutus ei ole kovin suuri. Tämä viittaa siihen, että vaikka enmistä harvemmalla on omakohmainen sidos veteraaneihin, heidän perintönsä elää kansakunnan kulttuurisessa muistissa ja tuskin häviää merkittävästi lähivuosina. Tutkimuksessa kysyttiin myös erilaisten juhlapäivien tunnettuutta. Vaikka Kansallisen veteraanipäivän tuntee varsin moni, 70 %, eräiden muiden veteraaniteemaan liittyvien juhlapäivien tunnettuus on vielä parempi. Esimerkiksi Kaatuneitten muistopäivän tuntee 85 %. Tutkimus osoittaa, että nuorista yhtä moni kuin keski-ikäisistäkin olisi valmis osallistumaan veteraanijuhlien viettoon nykyistä aktiivisemmin, jos siihen löytyisi uusia mahdollisuuksia.

Tämä on keskeinen havainto: jos veteraaniteemaa ja sen juhlistamista pystytään uudistamaan ja päivittämään nykyajan vaatimusten mukaiseksi, myös nuoria voidaan saada

mukaan. Tutkimuksen perusteella nuorten arvo- ja asennepohja antavat siihen valmiudet.

Mitä sana veteraani tuo mieleen? Viisi yleisintä vastausta

Tutkimuksessa lähes kaksi kolmesta vastaajasta (62 %) kuvasi veteraaneja sotaan liittyvillä käsitteillä. Kaukana sen takana toiseksi ylimpänä tulee kuvaus veteraaneista vanhuksina tai vanhoina/iäkkäinä henkilöinä.

Sotiemme veteraaneja kunnioitetaan kaikissa ikäryhmissä

- Suomalaisilla on tapana tarkastella historiaa sotien kautta. Tammenlehvän Perinneliiton teettämä tutkimus osoittaa tämän ja sen, että myös veteraanuutta tarkastellaan lähinnä viime sotiemme kautta. Kytkeä sotiemme on ilmeinen. Tämän vuoksi sotiemme veteraaneilla on kansakunnan muistissa aivan oma ja erityinen sijansa. Veteraanien perinnön tärkeys tunnustetaan ja ymmärretään kaikissa ikäluokissa. Tutkimuksen kaikki vastaukset osoittavat, että kaikissa ikäluokissa myös kunnioitetaan ja arvostetaan sotiemme veteraaneja.

- Kansallista veteraanipäivää on vietetty vuodesta 1987 lähtien. Veteraanipäivän uudistaminen nykyistä laajemmin ja monipuolisemmin koko yhteiskunnassa näkyväksi tapahtumaksi näyttää tutkimuksen mukaan saavan kannatuksen. Tämä antaa osaltaan hyvän lähtökohdan Tammenlehvän Perinneliiton käynnistämälle uudistustyölle. Suomalaisessa juhlaperinteessä ja arvojen siirtämisessä on Kansallisella veteraanipäivällä oma tärkeä osansa. - Veteraaniperinnön vaalimisessa on kysymys lähinnä siitä, mitä uutta ja virkistä-

vää tulevana vuosina pystytään luomaan sinänsä arvostettuun ja suomalaisten kulttuuriseen muistiin syvälle iskostuneeseen veteraaniteemaan. Veteraanien perinnössä sekä heidän yhteisöllisyyttä, oikeudenmukaisuutta ja velvollisuudentuntoa korostavissa arvoissaan on kyseessä suomalaisille ja maaillemme henkisesti arvaamattoman arvokas perintö. Juhlaperinteeltä kaivataan jotakin yhteistä ja helposti tunnistettavaa. Jotakin sellaista suomalaisuutta, joka jatkuu sukupolvesta toiseen ja johon on helppo samaistua. Kaikissa juhlapäivis-

sä, kaikissa historiamme mieleen palauttamisissa, me kilpailemme yleisön, kansalaisten huomiosta. Vain vahvat tarinat, viestit tulevat pärjäämään. - Nuoren suomalaisen kokemusmaailma on modernissa yhteiskunnassamme jotenkin aivan muuta kuin ikääntyneempien ja myös kansallinen identiteettimme elää jatkuvassa muutoksessa. Tämä on tunnustettava ja tunnistettava. - Sukupolvikokemukset ovat olleet tähän asti yleensä kansallisia. Nuorempien polvien kohdalla näin ei enää ole. Nuoret ovat arvoiltaan meitä vanhem-

pia yksilöllisempiä – onneksi kuitenkin hyvin isänmaallisia. Jo tänään jotkut tutkijat puhuvat ”historiattomasta sukupolvesta”. Tammenlehvän Perinneliiton tutkimus kertoo kuitenkin nuorten ikäluokkien ainakin vielä oivaltavan historiamme ja sotiemme merkityksen. **Kimmo Kajaste** maakuntaneuvos Tammenlehvän Perinneliiton hallituksen jäsen Kansallisen veteraanipäivän uudistamistyöryhmän puheenjohtaja

Hanskitrans Oy Alavus	Pakkalan Liikenne Alavus	Kone-Vahto Oy Kalkkinen, Asikkala
Matkailuautojen vuokraukset LYKOPE OY Aura, puh.0400-720 248	Brand Factory Finland Oy Espoo	Puhdistus Helmi Oy Espoo
AutoDent Oy Espoo	Finflo Oy Espoo	Steripolar Oy Espoo
Oy Julius Tallberg Ab Espoo	Scannotec Oy Espoo	E. M. Pekkinen Oy Espoo

Sotiemme Veteraanit -keräyksen piiripäälliköt neuvonpidossa

Eniten mottimerkkejä myyneet piirit (Etelä-Pohjanmaa, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa) palkittiin. Eteläpohjanmaalla myytiin yli 1200 merkkiä. Palkintokirveen vastaanottanut Pertti Korttesniemi totesi juuri tällaisen välimallikirveen puuttuneen. Kirveen luovuttivat vas. Erkki Heikkinen ja oik. Matti Liuhto.

Sotiemme Veteraanit -keräyksen piiripäälliköiden neuvottelupäivä pidettiin Lahdessa Hennalan varuskunnassa 5. helmikuuta. Neuvottelupäivät avasi Veteraanivastuun puheenjohtaja **Erkki Heikkinen**. Hennalan 100-vuotista historiaa esitteli everstiluutnantti evp. **Seppo Toivonen**. Aamupäivän päätti **Matti Liuhto** kertomalla vuoden 2012 tuloksista ja avaamalla suunnitelmia vuodelle 2013. Vuonna 2012 keräyksen kokonaistulos oli yli 2,7 miljoonaa euroa ja kuluprosentti oli 18,2. Erityisenä keräysonnistumisenä esiin nousi vuonna 2012 yli 230 000 euroa tuottanut markkakeräys.

Iltapäivän käynnisti **Pertti Korttesniemi** kertomalla myynnin organisoimisesta Etelä-Pohjanmaalla. Etelä-Pohjanmaalla hyvästä myynnistä ker-

too esimerkiksi se, että useiden kaupunkien valtuustot hankkivat Mottimerkit lahjoiksi valtuustojen jäsenille. Erkki Heikkinen alusti varainhankinnan tulevaisuudesta ja myynnin kehittämisestä. Reserviläisliiton toiminnanjohtaja **Olli Nyberg** oli saapunut kertomaan keräyksiin liittyvästä yhteistyöstä heidän näkökulmastaan. Yhteistyö on toiminut Nybergin mukaan hyvin. Neuvottelupäivä päättyi Hämeen rykmentin komentajan, eversti **Risto Kolstelan** puhevuoroon, jossa hän korosti nuorempien sukupolvien kunniaavelan maksamista sotiemme veteraaneille. Lopuksi Erkki Heikkinen kiitti osallistujia ja järjestelyistä vastannutta **Seppo Vohlosta** onnistuneesta tilaisuudesta.

Matti Liuhto

Huomionosoituksia Sotaveteraaniliitossa

Pitkään ja ansiokkaasti toimineita palkittiin Sotaveteraaniliiton joulukuun kokouksen yhteydessä.

Heikki Järviselle luovutettiin Suomen Sotaveteraaniliiton pienoislippu Vapaudenristin tunnukseen. Sosiaalishteeri **Anni Grundströmille** luovutettiin Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan Ritarimerkki. Sotaveteraanien ansioristi luovutettiin **Riitta Huittiselle**, **Juhani Pesoselle** ja **Pirkko Kuorehjärvelle**. Sotaveteraanien kultainen ansiomerkki luovutettiin **Erkki Heikkiselle**.

Hallitustyöskentelystä pois jääville **Teuvo Hinttalalle**, **Juhani Pesoselle** ja **Esa Haaralle** luovutettiin liiton standaari.

Sotaveteraaniliiton sosiaalishteerinä ja aiemmin sosiaalineuvojana vuodesta 1997 lähtien toimineelle **Anni Grundströmille** luovutettiin tasavallan presidentin myöntämä SVR R.

Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsenenä ja pitkään sosiaalineuvojana Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirissä toimineelle **Riitta Huittiselle** luovutettiin Sotaveteraanien ansioristi.

Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsenenä ja varapuheenjohtajana toimineelle **Juhani Pesoselle** luovutettiin Sotaveteraanien ansioristi.

Sotaveteraaniliiton hallituksen jäsenenä ja varapuheenjohtajana sekä liiton viestintätöimikunnan puheenjohtajana toimineelle **Erkki Heikkiselle** luovutettiin Sotaveteraanien kultainen ansiomerkki.

**OULUNKYLÄN KUNTOUTUSSAIRAALA
OULUNKYLÄN SAIRASKOTISÄÄTIÖ**

**Tarjoamme veteraaneille
laitos- päivä- ja avokuntoutusta.**

**Tervetuloa
Oulunkylän kuntoutussairaalaan!**

Käskynhaltijantie 5, 00640 HELSINKI
Puhelin (09) 752 712
etunimi.sukunimi@okks.fi, www.okks.fi

Sotaveteraaniliiton Naisjärjestön puheenjohtajana ja liiton hallituksen jäsenenä toimineelle **Pirkko Kuorehjärvelle** luovutettiin Sotaveteraanien ansioristi.

Heikki Järvinen on monivuotinen vaikuttaja sotaveteraanityössä. Hän on keskeisesti vaikuttanut viimeaikaisten sotaveteraanien etuasuiden parantamiseen. Hänelle myönnettiin Sotaveteraaniliiton pienoislippu Vapaudenristin tunnukseen.

Asianajotoimisto Bergholm Oy Espoo puh.09-689 88760	CS Control Software Oy Espoo	Sun Chemical Oy Espoo
Kiitos Sotaveteraaneille Espoosta Nro 105 	Kiitos Sotaveteraaneille Espoosta Nro 103 	A. Seppälä Total Quality Oy Espoo www.astq.fi
Geotek Oy Espoo	Market-Visio Oy Espoo	Esse Elektro Kraft Ab Esse
Ris-Esset Ab Oy Esse	Euran Yritystilitt Oy Eura	Kotkanpesä 2000 Oy Förby, Särkisalo www.kp-ravintolat.fi
Haminan Autohuolto Oy Hamina	Kuljetus Simo litti Ky Hartola	YK-Asennus Oy Hauho
RYM Oy Helsinki	Suomen Journalistiliitto Finlands Journalist Förbund ry	Sähköpartio Oy Helsinki
Oy Helsinki Chartering Ab Helsinki	Puidenhoitajien Oy Helsinki	Transpap Oy Helsinki
Smiler Kiinteistöautomaatio Oy Helsinki	Pesu Oy Helsinki	Modio Oy Helsinki
Kuljetusliike V. Mönkkönen Oy Helsinki	Helaform Oy Helsinki	Räjäytyskonsultit Oy Helsinki
Suomen Cobra Systems Oy Helsinki	Kuljetusrinki Oy Helsinki	Rail Partners Oy Helsinki
Golder Associates Oy Helsinki, Turku, Tampere www.golder.fi	Kiinteistösaneeraus Oy Helsinki	Oy Konwell Ab Helsinki
Mantilan Kuljetus Oy Helsinki	KaNmanco Oy Helsinki	Tiori Kuljetus Oy Helsinki
Merkopaino Oy Helsinki	Geo-Work Oy Helsinki	Crnet Oy Helsinki
	Lattiakolmio Oy Helsinki	Kiitos Sotaveteraaneille Helsingistä Nro 104
Rakennus Oy Isotalo Helsinki	HEPAConsulting Lukkari Oy Helsinki	Kiinteistöpalvelu Ariva Oy Helsinki

Veteraanien etuuksia vuonna 2013

Suomen sotien 1939-1945 sotainvalideille sekä rintamaveteraaneille on laeissa ja asetuksissa säädetty oikeus saada valtion varoin eräitä erityisetuksia. Osin niiden saantiin ovat oikeutettuja myös eräissä sotaan liittyvissä tehtävissä palvelleet henkilöt sekä vuosien 1945-1952 miinanraivaajat.

Erityisetuksia rintamaveteraaneille ja heihin rinnastetuille henkilöille myönnetään myös kuntien ja seurakuntien varoin.

Julkisyhteisöjen antamaa tukea täydentävät säätiöiden ja yhteisöjen rintamaveteraaneille myöntämät avustukset.

VR-liikenteen, linja-auto liikenteen ja Finnairin lentojen matkalippujen hinnoista ei myönnetä rintamaveteraaneille erityisalennuksia, koska he kaikki saavat niitä vastaavia eläkeläis- ja ikälennuksia.

Seuraavassa kerrotaan perus- ja viitetietoja edellä tarkoitetuista etuuksista.

Rintamaveteraanien tunnukset

Rintamaveteraaneille myönnettyjä tunnuksia ovat

- rintamasotilastunnus (miehille)
- rintamapalvelustunnus (naisille)
- rintamatunnus (rintamalinnoittajille)
- ulkomaalaisen rintamasotilastunnus (ulkomaalaisille vapaaehtoisille).

Kaikkien näiden tunnusten hakuaika päättyi 31.12.1994. Tunnuksia ei voi enää hakea.

Myönnetystä tunnuksesta on merkintä sotilaspassin ja esim. kuvallisessa Kela-kortissa, jossa on iso R-kirjain kortin kääntöpuolella. Jos näitä asiapapereita ei ole, rintamasotilastunnuksen olemassaolon voi varmistaa Puolustusvoimien aluetoimistoista ja rintamapalvelustunnuksen veteraanilautakunnasta.

Rintamalisä

Rintamalisä maksetaan henkilölle, jolle on myönnetty jokin rintamaveteraanien tunnus sekä henkilölle, jolle Sota-arkisto on antanut todistuksen osallistumisesta miinanraivaukseen 1945-1952. Rintamalisää maksetaan myös ulkomaille.

Rintamalisä on 49,22 euroa

kuukaudessa. Rintamalisä on verotonta tuloa.

Vuoden 2013 alussa rintamalisää sai 37 973 henkilöä, joista miehiä 22 991 ja naisia 14 982.

Ylimääräinen rintamalisä

Ylimääräistä rintamalisää maksetaan henkilölle, joka saa sekä rintamalisää että kansaneläkettä. Ylimääräinen rintamalisä on 25-45 % hänen kansaneläkkeensä 101,78 euroa ylittävistä osasta. Etuus on verotonta tuloa. Kun hakijalla ei ole lainkaan muita eläkkeitä, jotka vähentäisivät ylimääräistä rintamalisää, hänelle maksetaan suurin mahdollinen rintamalisä.

- Yksin asuvalle 237,71 € /kk
- Parisuhteessa asuvalle 205,67€ / kk

Vuoden 2013 alussa ylimääräistä rintamalisää sai 18 792 henkilöä, joista miehiä 10 576 ja naisia 8 216.

Kuntoutus

Rintamaveteraanien kuntoutuslain nojalla kuntoutusta voi saada henkilö, jolle on myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus.

Suomessa asuva veteraani hakee kuntoutukseen asuin-kuntansa terveyskeskuksen tai -viraston kautta. Hakemuksen on liitettävä lääkärinlausunto hakijan terveydentilasta. Todistusta ei tarvita, jos hakija on pysyvässä hoitosuhteessa terveyskeskukseen. Hakemuksen voi tehdä veteraanin puolesta myös omainen tai sosiaali- ja terveysviranomainen. Kuntoutukseen on oikeus myös veteraanilla, joka asuu palvelu-, hoito- tai hoivakodissa. Päätös pitkäaikaishoidosta ei poista oikeutta kuntoutukseen.

Kunnan terveyslautakunta tai sen määräämä viranomainen valitsee kunnan saaman määrärahan rajoissa kuntoutukseen pääsevät henkilöt. Kuntoutusta voidaan antaa laitostuntoutuksena tai avokuntoutuksena, jota ovat päivä- ja kotikuntoutus sekä yksittäiset fysio- tai muun terapian hoitosarjat. Jalkahoitoa voidaan antaa pelkkänä avokuntoutuksena.

Vuoden 2005 asetuksen mukaan silloin, kun veteraanilla oleva vamma tai sairaus ei aiheuta hänelle toimintakyvyn häiriöitä, laitostuntoutusjakson pituus on enintään 10 vuorokautta. Tarveharkintaan pe-

Rintamalisän saajien määrä ja ikäjaukuma 31.12.2012

Ikäryhmä	Saajat
Yhteensä	37 973
78 v	2
79 v	8
80 v	60
81 v	209
82 v	390
83 v	741
84 v	1 121
85 v	1 711
86 v	3 067
87 v	6 054
88 v	5 310
89 v	4 900
90 v	3 885
91 v	3 296
92 v	2 491
93 v	1 514
94 v	1 127
95 v	760
96 v	505
97 v	353
98 v	196
99 v	128
Yli 99 v	145

rustuen voi veteraanin kuntoutusjakso laitoksessa olla edelleen jopa neljä viikkoa.

Päiväkuntoutusta voidaan antaa enintään 10-20 päivää sekä muuta avokuntoutusta 20-30 käyntikertaa kalenterivuodessa rintamaveteraanin kuntoutustarpeesta riippuen.

Avokuntoutusta voidaan toteuttaa toimintakykyluokkaan III kuuluvan veteraanin osalta esimerkiksi siten, että hän saa 2 x 10 hoitokerran sarjan. Vastavasti toimintakykyluokkaan I ja II kuuluvan veteraanin avokuntoutus voidaan toteuttaa 3 x 10 tai 2 x 15 hoitokerran sarjoina. Tällöin kuntoutus jakautuu pitkälle aikavälille ja kuntoutuksen vaikuttavuus paranee.

Aviopuoliso voi olla kuntoutuksessa yhdessä samaan aikaan ja samassa kuntoutuslaitoksessa veteraanin kanssa 10 vuorokautta. Jos veteraanilla on selainen vamma tai sairaus, joka aiheuttaa toimintakyvyn häiriöitä, voi aviopuoliso osallistua samanaikaisesti kuntoutukseen 14 vuorokauden ajan. Yhteisen kuntoutustarpeen ja tarkoituksenmukaisuuden ratkaisee kunnissa veteraanikuntoutusvalinnoista vastaava henkilö.

Ulkomailla asuvien veteraanien hakemukset käsitellään Valtiokonttorissa.

Kansaneläkelaitos maksaa kuntoutettavalle rintamaveteraanille ja hänen kanssaan kuntoutuksessa olleelle avio-puolisolle matkasta aiheutuneet tarpeelliset matkakustannukset kokonaisuudessaan.

Veteraanin puolisollla ei ole oikeutta avo- eikä päivä-kuntoutukseen.

Veteraanin leskellä ei ole kuntoutusoikeutta veteraanikuntoutuksen kautta.

Valtiolta kunnille jaettava kuntoutusmääräraha on 36,6 miljoonaa euroa vuonna 2013. Se sisältää n. 5,6 miljoonaa euroa käytettäväksi veteraaneille tarkoitettuihin kotiin vietäviin palveluihin. Määräraha maksetaan kunnille niissä asuvien veteraanien määrän mukaisesti.

Rintamaveteraaneille kotiin vietävät kunnalliset avopalvelut

Rintamaveteraanien kunnallisiin avopalveluihin osoitettu määräraha on jaettu kunnassa asuvien rintamaveteraanien lukumäärän suhteessa. Määräraha on pidettävä erillään muusta Valtiokonttorin kunnalle tai kuntayhtymälle osoittamasta rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahasta. (Valtiokonttorin ohjekirje kunnille)

Määrärahaa voidaan käyttää sosiaalihuoltolain mukaisen kotipalvelun antamiseen sen tarpeessa oleville veteraaneille, se ei ole sidottu ylimääräiseen rintamalisään. Kotiin vietävinä palveluina voivat tulla kyseeseen esim. kodinhoitajan apu, ateriapalvelu, pyykkipalvelu, siivousapu sekä kuljetuspalvelut. Määrärahan käyttöön sovelletaan sosiaalihuoltolain mukaista tarveharkintaa kuitenkin niin, että rintamaveteraanin tuloja ei tarvitse selvittää, vaan palvelun tarve on ratkaiseva. Tavoitteena on tukea monipuolisesti veteraanin kotona selviytymistä.

Sotainvalideille, joiden sotilasvammalain mukainen työkyvyttömyysaste on vähintään 10 %, ei voida antaa tämän määrärahan perusteella rintamaveteraaneille tarkoitettuja kunnallisia avopalveluja.

Hammashoito

Henkilö, jolle on myönnetty rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus, sekä henkilö, jolle Sota-arkisto on antanut todistuksen osallistumisesta miinanraivaukseen

1945-1952, on oikeutettu saamaan korvausta Kelan kautta maksamistaan suun ja hampaiden hoidon kustannuksista.

Korvaukset ovat: Hammashoidosta 60 % Kelan taksan mukaisesta määrästä.

Suun ja hampaiden tutkimuksesta, ehkäisevästä hoidosta sekä protetiikkaan liittyvästä yksityisen hammaslääkärin tai erikoishammaslääkärin tai erikoishammaslääkärin klinisestä työstä korvataan 100 % ja proteesien teknisestä työstä 50 % korvaustaksan mukaisesta määrästä Erikoishammaslääkärin suorittama kokoproteesihoito korvataan hammaslääkärin läheteen perusteella.

Korvausta saa myös hammaslääkärin määräämien laboratorio- ja röntgentutkimusten sekä lääkkeiden sekä korvattavaan hammashoitoon liittyvien kuljetusten kustannuksista.

Korvausta ei makseta kustannuksista, jotka ylittävät Kelan vahvistaman taksan mukaisen määrän. Tämän vuoksi omavastuusuuden selvittämiseksi on etenkin ennen suuria hoitotoimenpiteitä syytä ottaa selko siitä, paljonko hoidosta jää potilaan maksettavaksi.

Korvaus saadaan joko suora korvauksena hoitopaikassa tai korvaushakemus toimitetaan Kelalle viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta.

Kelan korvauksia ei saa julkisen terveydenhuollon kustannuksista, esim. terveyskeskuksessa suoritettua hammashoidosta.

Ruotsissa annettu hammashoito korvataan enintään siihen määrään saakka, joka olisi korvattu, jos hoito olisi annettu Suomessa. Korvauksen maksaa Kela.

Ulkomailla asuva rintamaveteraani saa yksityishammaslääkärin Suomessa antaman hoidon maksuista korvausta suoraan Kelan toimistosta.

Veteraanilisä

Veteraanilisä maksetaan niille veteraaneille, jotka saavat Kelasta ylimääräistä rintamalisää sekä korotettua tai ylintä eläkettä saavan hoitotukea.

Hakemuksia ei tarvita, koska lisän maksamisen edellytykset ovat Kelan tiedossa. Lisä perustuu vammaisuuksista annettuun lakiin, ja se maksetaan osana eläkettä saavan hoitotukea.

Veteraanilisän määrä on

Lääkekatto laskee

Kelan korvaamien lääkkeiden, klinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden vuotuinen omavastuukatto (ns. lääkekatto) laskee 700,92 eurosta 670 euroon. Lääkekaton täytyttyä asiakas maksaa korvattavasta reseptilääkkeestään vain 1,50 euroa ostokertaa kohti.

Lääkeostokset ajan tasalla

Miinuskirja on pieni kirjanen, jonka voi ostaa apteekista. Apteekki merkitsee ostot siihen, jolloin kassakuittia ei tarvita. Pidä miinuskirja aina mukana, kun ostat lääkkeitä. Miinuskirjaa voi myös säilyttää apteekissa.

104,42 €/kk. Se on veroton tuloa eikä se pienennä eläkkeensaajan asumistukea.

Lisä maksetaan myös laitoshoidossa olevalle veteraanille, mutta se otetaan huomioon pitkäaikaishoidon maksussa, jonka laitos tai kunta perii veteraanilta.

Lääkealennus

Henkilö, jolla on rintamasoti-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus tai Sota-arkiston antama miinanraivaajatodistus, saa kaikissa apteekeissa 10 %:n alennuksen lääkkeiden hinnoista. Alennusta ei anneta lääkkeitä, jotka ovat sairausvakuutuslain mukaan erityiskorvattavia, merkittävistä ja kalliista peruskorvattavista lääkkeistä eikä sairausvakuutuslaissa tarkoitetun vuotuisen omavastuun ylittävältä osalta. Oikeus alennuksen saamiseen selvitetään esittämällä kuvallinen Kela-kortti, jossa on R- tai MR-tunnus tai sotilaspassi tai muu asiakirja tunnuksen saamisesta. Lääkealennus on henkilökohmainen eikä sitä saa esimerkiksi perheenjäsenten lääkkeitä.

Ulkomaalaisen vapaaehtoisen rintama-avustus

Suomen sodissa 1939–1945 vapaaehtoisesti palvellelle ulkomaalaiselle rintamasotilaille, joka asuu Virossa tai muualla entisen Neuvostoliiton alueella vaikeissa taloudellisissa oloissa taikka asuu pysyvästi Suomessa, voidaan hakemukselta myöntää rintama-avustusta. Ulkomaalaisella rintamasotilalla tarkoitetaan tässä henkilöä, jolle on myönnetty ulkomaalaisen rintamasotilastunnus tai joka täyttää tunnuksen

Takuueläke

Täysi takuueläke on **738,82 e/kk**. Sen voi saada vain silloin, kun ei ole lainkaan muita eläkkeitä. Jos eläke on takuueläkettä pienempi, tarkista asia ottamalla yhteyttä Kelaan.

myöntämisedellytykset. Ker-takorvauksena myönnettävän avustuksen määrä vuonna 2013 on 540 euroa. Avustuksen myöntää hakemuksesta Valtio-konttori.

Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden kuntoutus

Vuonna 1997 annetun lain mukaan voivat 1939-1945 tai niiden jälkeen eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleet henkilöt, (joille Sota-arkisto on myöntänyt todistuksen palvelusta) hakea kuntoutusta Valtiokonttorin kautta. (Todistuksen hakuaika on päättynyt 31.12.2004).

Partisaani-iskujen uhriksi joutuneiden ja karjan evakuo-intitehtäviin osallistuneiden miesten kuntoutusoikeuden hakeminen päättyi 31.12.2006. Henkilöt, joille todistus on myönnetty, voivat hakea kuntoutusta Valtiokonttorin kautta.

Laitoskuntoutusjakso voidaan Valtiokonttorin harkinnan mukaan jakaa myös avio-puolison kanssa.

Kuntoutus rahoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroista. Vuodelle 2013 on varattu tähän tarkoitukseen 3,5 miljoonaa euroa. Kuntoutukseen oikeutettujen määrä on noin 5 500 henkilöä.

Hautausmaksut

Vuoden 2004 alusta voimaan tulleen hautaustoimilain mukaan evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien ja seurakuntayhtymän hautausmaat ovat yleisiä hautausmaita. Niillä hautaustoimessa perittävi-en perusteiden tulee olla samat kaikille. Laissa on kuitenkin poikkeussäännös, jonka nojalla seurakunta tai seurakuntayhtymä voi myöntää kokonaan tai osittain vapautuksen hautaus-toimesta perittävistä maksuis-ta, jos vainaja on ollut rintama-veteraani, tai siihen rinnastet-tavasta syystä. Maksuvapautus voi koskea myös edellä tarkoi-tetun henkilön puolisoa.

Valtiokonttori maksaa hau-tausapua, jos sotainvalidille vahvistettu työkyvyttömyysas-te oli vähintään 20 %. Veteraa-nilla, jolla ei ole sotainvalidi-teettia, ei hautausavustusta ole.

Kuntien etuudet veteraaneille

Lukuisat kunnat myöntävät rintamaveteraaneille talousar-vioon otetuin määrärahoihin eri-tyisettuuksia.

Kuntakohtaisia etuuksia ovat mm. terveyskeskuskäyn-tien, joukkoliikenteen käy-tön ja ajoneuvon pysäköinnin maksuttomuus sekä avustuk-set hammashoidon ja silmälasien hankkimiseen. Tietoja näis-tä etuuksista saa oman kunnan sosiaalitoimesta ja paikallisesta veteraaniiyhdistyksestä.

Sotaveteraaniliiton ja -piirien kautta haettavat avustukset

Vähävarainen, ylimääräis-tä rintamalisää saava, Suomen Sotaveteraaniliiton jäsenyh-distykseen kuuluva veteraani, hänen puolisonsa tai veteraa-nin leski voi hakea taloudellis-ta avustusta Sotaveteraaniliiton tai sotaveteraanipiirien kaut-ta. Hakemukseen on liitettävä verotodistus tai Kelan todistus ylimääräisestä rintamalisästä sekä kuitit niistä kuluista, joi-hin avustusta haetaan. Avus-tuksia myönnetään lääke- ja hoitokulujen omavastuuosuuk-siin, apuvälineisiin ja kotona asumista tukeviin kodin muu-tostöihin. Avustuksen suuruus on keskimäärin n. 200-700 eu-roa riippuen kuluista ja hakijan varallisuudesta. Avustusta voi saada Sotaveteraaniliiton pe-rinne- ja tukisäätiön ja Sotava-hinkosäätiön ja Eileen Starckjo-

hann ja Thelma Starckjohann-Bruun säätiön, Kaatuneiden Muistosäätiön myöntämistä varoista tai veteraanikeräyksen tuotosta. Hakemuksia saa pii-reistä, yhdistyksistä tai inter-net-sivuiltamme [www.sotave-teraaniliitto.fi/Sotaveteraanien tukeminen](http://www.sotavetaraaniliitto.fi/Sotaveteraanien_tukeminen), josta löytyvät myös

tarkemmat ohjeet avustusten myöntämiselle. **Hakemukseen on merkittävä selkeästi haki-jan tiedot sekä tilinumero on ilmoitettava IBAN-muodossa, ns. vanhoilla tilinumeroilla ei avustusta voida maksaa.**

Anni Grundström

Kunnallisen terveydenhuollon asiakasmaksujen maksukatto 636 euroa.

Maksukattoon lasketaan mukaan

- terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalvelujen mak-sut,
- fysioterapiamaksut,
- sarjahoidon maksut,
- sairaalan poliklinikkamaksut,
- päiväkirurgian maksut,
- lyhytaikaisen laitoshoidon maksut terveydenhuollon ja so-siaalihuollon laitoksissa,
- yö- ja päivähoidon maksut,
- kuntoutushoidon maksut.

Maksukattoon ei lasketa mukaan maksuja

- hammashoidosta,
 - sairaankuljetuksesta,
 - lääkärintodistuksista,
 - yksityislääkärin läheteellä tehdyistä laboratorio- ja kuvan-tamistutkimuksista.
- Maksukattoon ei lasketa tulosidonnaisia maksuja eikä mak-suja, jotka on korvattu asiakkaalle esimerkiksi toimeentulotu-esta tai tapaturmavakuutuksen perusteella.

Maksukaton täytyttyä

- asiakas saa avohoidon palvelut pääsääntöisesti maksutta.
- lyhytaikaisesta laitoshoidosta peritään enintään 15,10 euron hoitopäivämaksu.

Miten on toimittava, kun maksukatto täyttyy?

- Terveyspalvelujen käyttäjän on itse seurattava maksukaton täyttymistä.
- Maksetut maksut merkitään terveyskeskuksesta saatavaan seurantakorttiin.
- Alkuperäiset maksukuitit on kuitenkin säilytettävä, ja ne on esitettävä tarvittaessa.
- Todistuksen maksukaton täyttymisestä antaa terveyskeskus tai muu julkinen terveydenhuolto.

Kuntoutusjaksot

Rintamaveteraanille voidaan antaa kalenterivuodessa laitoskuntoutusta seuraavasti:

laitoskuntoutus (toimintakykyluokka III)	enintään 10 vuorokautta kalenterivuodessa
laitoskuntoutus rintamaveteraanille, jolla on vamma tai sairaus, joka aiheuttaa toiminta-kyvyn häiriöitä (toimintakykyluokka I tai II)	2-4 viikkoa kalenterivuodessa, jos se on kun-toutuksen tavoitteiden kannalta perusteltua.

Avokuntoutusta voidaan antaa rintamaveteraanille seuraavasti: Jos rintamaveteraanilla on vam-ma tai sairaus, joka haittaa toimintakykyä, voidaan hänelle antaa:

päiväkuntoutusta	enintään 20 päivää kalenterivuodessa
muuta avokuntoutusta	enintään 30 käyntikertaa kalenterivuodessa

Avokuntoutusta voidaan antaa esimerkiksi seuraavasti:

- *Toimintakykyluokkaan III kuuluva rintamaveteraani:* avokuntoutus 2 x 10 hoitokerran sarjaa
- *Toimintakykyluokkaan I ja II kuuluva rintamaveteraani:* avokuntoutus 3 x 10 tai 2 x 15 hoitokerran sarjoina

Korjausavustuksia vanhusten asuntoihin 2013

Vanhusten asuntojen muutostöihin on saatavissa yhteiskunnan tukia. Korjausavustusten hakuaika on meneillään ja päättyy 27.3. Tukien tarkemmista ehdoista kannattaa soittaa Vanhustyön keskusliiton korjausneuvojille. Korjausneuvojat avustavat hakemusten tekemisessä.

Korjausavustukset

Korjausavustusta haetaan kunnalta, joka saa määrärahat Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskukselta (ARA). Avustus myönnetään sosiaalisin perustein. Asunnossa asuvan ruokakunnan tulot ja varallisuus eivät saa ylittää asetettavia rajoja. Veteraaneilla on muuta vanhusväestöä korkeammat tulorajat. Myös veteraanien leskille myönnetään avustuksia näillä korkeammilla tulorajoilla.

Henkilöluku

1	2	3	4
Tulot (brutto) euroa/kk			
1410	2355	3145	4005

Jos ruokakuntaan kuuluu rintamaveteraani tai rintamaveteraanin leski, sovelletaan seuraavia tulorajoja:

Henkilöluku

1	2	3	4
Tulot (brutto) euroa/kk			
1835	3060	4090	5210

Vanhusten asuntojen korjausneuvonta

Vanhustyön keskusliitolla on 15 alueellista korjausneuvojaa, jotka avustavat vanhuksia asunnossa tarvittavien muutostöiden suunnittelussa. Korjausneuvoja tekee tarvittavan paperityön eli tekee hankkeen

luonnospiirustukset ja kustannusarvion sekä laittaa avustushakemukset liikkeelle. Tarvittaessa korjausneuvoja avustaa myös urakoitsijan löytämisessä. Korjausneuvojan tekemä työ on asiakkaille maksutonta, mutta remontin teko tietysti maksaa.

Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvojat:

Etelä-Pohjanmaa	Harri Hietikko	(06) 414 2970	0400 260 962
Helsinki	Tom Holmlund	(09) 412 2903	0400 609 577
Kanta-Häme	Kari Tahvanainen		0500 494 766
(osa Kanta-Hämeen kunnista jaettu muille, Tahvanaiselta tiedot)			
Kymi	Arja Hinkkanen	(05) 377 6777	040 545 2096
Päijät-Häme	Kari Tahvanainen		0500 494 766
Lappi	Tapio Karhu		040 516 6738
Pohjois-Pohjanmaa	Tapio Karhu		040 516 6738
ja Kainuu	(osa kunnista jaettu muille, Karhulta tiedot)		
Pirkka-Häme	Voitto Niska		0400 649 199
Pohjois-Karjala	Lauri Takkunen		050 540 7035
Pohjois-Savo	Pentti Heikkinen		0400 371 586
Satakunta	Taru Perämaa		0400 852 727
Sisä-Suomi	Jukka Lampi		0400 162 494
Suur-Savo	Ismo Kortman		0500 651 737
Uusimaa	Henning Ekholm		0500 604 782
Vaasa	Kenneth Bäckström		0400 561 956
Varsinais-Suomi	Jani Malminen		0500 908 660

Lisätietoja

Korjausneuvonnan päällikkö, Jukka Laakso, puh. 040 502 3807
Malmin kauppatie 26, 00700 HELSINKI
Puhelin: (09) 350 8600, fax: (09) 3508 6010, www.vtkl.fi

Liiton kautta maksetut säätiöiden avustukset piireittäin (ohjeistuksen mukaiset henkilökohtaiset avustukset)

Piiri	
01 Etelä-Karjalan sotaveteraanipiiri	4 150,00
02 Etelä-Pohjanmaan sotaveteraanipiiri	44 900,00
03 Helsingin seudun sotaveteraanipiiri	16 372,00
04 Kainuun sotaveteraanipiiri	9 700,00
05 Kanta-Hämeen sotaveteraanipiiri	15 900,00
06 Keski-Pohjanmaan sotaveteraanipiiri	13 450,00
07 Keski-Suomen sotaveteraanipiiri	38 850,00
08 Kymenlaakson sotaveteraanipiiri	17 800,00
09 Lahden sotaveteraanipiiri	14 200,00
10 Lapin sotaveteraanipiiri	7 500,00
11 Pirkanmaan sotaveteraanipiiri	23 650,00
12 Pohjois-Karjalan sotaveteraanipiiri	24 300,00
13 Pohjois-Pohjanmaan sotaveteraanipiiri	16 400,00
14 Pohjois-Savon sotaveteraanipiiri	19 400,00
15 Satakunnan sotaveteraanipiiri	13 150,00
16 Suur-Savon sotaveteraanipiiri	7 050,00
17 Södra Finlands krigsveterandistrikt	3 000,00
18 Uudenmaan sotaveteraanipiiri	13 000,00
19 Vasa Krigsveterandistrikt - Vaasan sotaveteraanipiiri	7 400,00
20 Varsinais-Suomen sotaveteraanipiiri	40 850,00
Yhteensä	351 022,00

Sotaveteraaniliitto pyytää apua

Sotaveteraanien lakisääteiset etuudet, niin kuntoutuksen kuin kotiin vietävien avopalveluiden suhteen paranivat merkittävästi vuodelle 2013 valtion lisätessä niihin varattuja määrärahoja. Sotaveteraaneille tarkoitettu kuntoutusmääräraha nousi tälle vuodelle 17 % ja kotiin vietävien palveluiden määräraha 55 %.

Toivoisimme saavamme veteraaneilta tai heidän omaisiltaan palautetta kokemuksista koskien kuntoutukseen pääsyä tai palvelujen saatavuutta. Tämä tieto on meille tärkeää jatkaessamme keskustelua veteraanipalvelujen kehittämisestä.

Palautteet lähetetään:

Suomen Sotaveteraaniliitto

Anni Grundström

PL 600

00521 Helsinki

Sähköposti: anni.grundstrom@sotaveteraaniliitto.fi

HETKI YHDESSÄ – lomat puolisoille ja leskille

Hyvä veteraanin leski tai vaimo, joka olet hoitanut tai hoidat veteraanipuolisoasi kotona. Et ole aikaisemmin osallistunut kunto- ja virkistysviikoille liiton, sotaveteraanipiirien, yhdistysten tai Naisjärjestön kautta, eikä sinulla ole rintamapalvelustunnusta. Tunnet, että tarvitset vaihtelua jaksaksesi arkipäivässä, loma on silloin juuri Sinulle tarkoitettu.

Suomen Sotaveteraaniliitto järjestää yhdessä Kaatuneiden Muistosäätiön kanssa vuonna 2013 kunto- ja virkistyslomia (4-5 vrk) naispuolisille, pienituloisille veteraanien leskille ja omaishoitajina toimiville puolisoille, joilla ei muuten ole kuntoutusoikeutta tai mahdollisuutta siihen.

Hakijan on oltava Sotaveteraaniliiton jäsenyhdistyksen jäsen.

Lomalle haetaan vapaamuotoisella kirjeellä, jossa tulee olla tulokset, lyhyt kuvaus elämäntilanteesta sekä yhteystiedot. Jäsenyhdistys on ilmoi-

tettava hakemuksessa, samoin paikka, johon toivoo ensisijaisesti pääsevänsä.

Hakijan on selviydyttävä omatoimisesti päivittäisissä toiminnoissaan. Jos hakijalla on avun tarvetta esimerkiksi liikumisessa, pyydetään siitä hakemuksessa mainitsemaan. Myös muistihäiriöt saattavat vaikeuttaa lomalle osallistumista.

Lääkärintodistusta ei hakemuksen liitteeksi tarvita. Mahdollisista lääkkeistä jokainen vastaa ja hoitaa ne itse.

Lomat sisältävät täysihoidon, majoituksen sekä monipuolisen ohjelman. Osallistuminen

on maksuton. Matkakustannuksista ja matkanjärjestelyistä jokainen vastaa itse. Jokaiselle lomalle varataan 20 paikkaa.

Härmän kuntoutuskeskuksessa järjestettävä loma on tarkoitettu vain ruotsinkielisille.

Pyydämme lähettämään vapaamuotoiset, kirjalliset hakemukset viimeistään 20.3. mennessä osoitteella

Anni Grundström, Suomen Sotaveteraaniliitto, PL 600, 00521 Helsinki.

Lomalle hyväksytyille lähetetään asiasta kirjallinen tieto viimeistään 30.4. mennessä.

Kunto- ja virkistyslomat järjestetään seuraavissa paikoissa:

Herttuan Kuntoutuskeskus

Veneenniementie 64

58200 Kerimäki

Aika: 20.5.–25.5.2013

Varalan urheiluopisto

Varalankatu 36

33240 TAMPERE

Aika: 29.7.–2.8.2013

Taukokangas

Reservikomppaniantatu 11

PL 110

86301 Oulainen

Aika 24.6.–28.6.2013

Lapin Kuntoutus

Veljeskoti

Kuntotie 1

96400 Rovaniemi

1.7.–5.7.2013

Kuntoutuskeskus

Kankaanpää

Kelankaari 4

38700 Kankaanpää

Aika: 8.7.–12.7.2013

Ruotsinkielinen

Härmän kuntoutuskeskus

Vaasantie 22

62375 Ylihärmä

6.5.–10.5.2013

Ruotsinkieliset hakemukset

lähetetään osoitteella

Vaasan Sotaveteraanipiiri

Vaasanpuistikko 15 J

65100 Vaasa

Rintamaveteraanien kunnalliset määrärahat 2013

	174,00 / veteraani	838,64 / veteraani	
Vuoden 2013 määrärahan jako	Kotiin vietävät		Palveluihin ja kuntou- tukseen oikeutettujen veteraanien määrä
Kunta / Kuntayhtymä	avopalvelut	Kuntoutus	Veteraanien määrä
Akaan kaupunki	16 883,72	81 348,27	97
Alavuden kaupunki	13 924,72	67 091,36	80
Askolan kunta	3 133,06	15 095,56	18
Auran kunta	1 740,59	8 386,42	10
Enonkosken kunta	1 740,59	8 386,42	10
Espoo kaupunki	166 052,28	800 064,47	954
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri			
Lappeenranta	120 971,00	582 856,19	695
Lemi	2 959,00	14 256,91	17
Luumäki	12 706,31	61 220,87	73
Parikkala	10 791,66	51 995,80	62
Rautjärvi	8 702,95	41 932,10	50
Ruokolahti	13 054,42	62 898,15	75
Savitaipale	7 484,54	36 061,61	43
Taipalsaari	5 743,95	27 675,19	33
Euran kunta	14 446,90	69 607,29	83
Forssan Seudun Terveystyöpiiri kuntayhtymä			
Forssa	25 238,55	121 603,09	145
Humppilan kunta	3 481,18	16 772,84	20
Jokioinen	6 614,24	31 868,40	38
Tammela	6 788,30	32 707,04	39
Ypäjä	3 481,18	16 772,84	20
Haapaveden kaupunki	5 221,77	25 159,26	30
Hailuodon kunta	1 914,65	9 225,06	11
Haminan kaupunki	44 733,16	215 530,99	257
Hangon kaupunki	9 399,19	45 286,67	54
Hankasalmen kunta	7 136,42	34 384,32	41
Hattulan kunta	8 006,71	38 577,53	46
Hausjärven kunta	8 006,71	38 577,53	46
Heinolan kaupunki	25 586,67	123 280,37	147
Heinäveden kunta	6 614,24	31 868,40	38
Helsingin kaupunki	556 466,60	2 681 138,47	3197
Huittisten kaupunki	11 661,95	56 189,01	67
Hyvinkään kaupunki	43 166,63	207 983,22	248
Hämeenkyrön kunta	10 617,60	51 157,16	61
Hämeenlinnan kaupunki	81 459,61	392 484,46	468
Härkätien kuntayhtymä			
Koski Tl	2 436,83	11 740,99	14
Lieto	11 836,01	57 027,66	68
Tarvasjoki	3 829,30	18 450,12	22
Iin kunta	14 272,84	68 768,64	82
Ikaalisten kaupunki	6 266,12	30 191,11	36
Ilomantsin kunta	28 719,73	138 375,93	165
Imatran kaupunki	46 995,93	226 433,34	270
Inarin kunta	9 399,19	45 286,67	54
Itä-Savon Sairaanhoidopiiri kuntayhtymä			
Savonlinna	50 651,17	244 044,82	291
Jakobstads Social- och hälsovårdsverk	25 934,78		149
Jakobstad	14 969,07	72 123,21	86
Larsmo	1 218,41	5 870,49	7
Pedersöre	9 747,30	46 963,95	56
Janakkalan kunta	18 450,25	88 896,05	106
JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä			
Ilmajoki	10 617,60	51 157,16	61
Jalasjärven kunta	7 658,60	36 900,25	44
Kurikka	14 620,96	70 445,93	84
Joensuun kaupunki	109 309,05	526 667,17	628
Joroisten kunta	5 395,83	25 997,90	31
Joutsan kunta	6 266,12	30 191,11	36
Juankosken kaupunki	6 092,06	29 352,47	35
Juuan kunta	6 788,30	32 707,04	39
Juvan kunta	8 528,89	41 093,46	49
Jyväskylän kaupunki	91 032,85	438 609,76	523
Jämsän ja Kuhmoisten sosiaali- ja terveystyö.			
Jämsä	23 846,08	114 893,95	137
Kuhmoinen	4 177,42	20 127,41	24
Järvenpään kaupunki	17 754,02	85 541,48	102
Järvi-Pohjanmaan terveyskeskus			
Alajärvi	7 832,65	37 738,89	45
Soini	3 307,12	15 934,20	19

Vimpeli	2 610,88	12 579,63	15
Kaarinan kaupunki	21 757,37	104 830,25	125
Kaavin kunta	4 003,36	19 288,77	23
Kainuun maakunta-kuntayhtymä			
Hyrynsalmi	10 791,66	51 995,80	62
Kajaani	55 872,94	269 204,08	321
Kuhmo	19 842,73	95 605,19	114
Paltamo	8 006,71	38 577,53	46
Ristijärvi	8 006,71	38 577,53	46
Sotkamo	14 795,01	71 284,57	85
Suomussalmi	46 473,75	223 917,41	267
Kalajoen kaupunki	12 358,19	59 543,58	71
Kangasalan kunta			
Juupajoki	1 914,65	9 225,06	11
Kangasala	18 276,19	88 057,41	105
Orivesi	13 750,66	66 252,72	79
Pälkäne	8 877,01	42 770,74	51
Kangasniemen kunta	5 569,89	26 836,54	32
Kaskisten kaupunki	1 044,35	5 031,85	6
Kauniaisten kaupunki	15 317,19	73 800,50	88
Keiteleen kunta	3 655,24	17 611,48	21
Kemijärven kaupunki	37 074,57	178 630,75	213
Kemin kaupunki	38 292,98	184 501,24	220
Keminmaan kunta	10 965,72	52 834,45	63
Kempeleen kunta	7 832,65	37 738,89	45
Keravan kaupunki	19 320,55	93 089,26	111
Keski-Satakunnan terveydenhuollon kuntayhtymä			
Eurajoki	5 918,01	28 513,83	34
Harjavalta	9 921,36	47 802,59	57
Kokemäki	12 706,31	61 220,87	73
Nakkila	6 092,06	29 352,47	35
Keuruun kaupunki	11 139,78	53 673,09	64
Kihniön kunta	2 610,88	12 579,63	15
Kimtoöns kommun	14 272,84	68 768,64	82
Kinnulan kunta	1 044,35	5 031,85	6
Kirkkonummen kunta	11 836,01	57 027,66	68
Kittilän kunta	12 010,07	57 866,30	69
Kokkolan kaupunki	38 641,10	186 178,52	222
Kolarin kunta	3 829,30	18 450,12	22
Konneveden kunta	2 610,88	12 579,63	15
Kontiolahden kunta	10 095,42	48 641,24	58
Korsholms kommun	12 010,07	57 866,30	69
Kotkan kaupunki	92 077,21	443 641,62	529
Kouvola kaupunki	126 714,95	610 531,37	728
Kristiinan kaupunki	11 487,89	55 350,37	66
Kronoby kommun	8 702,95	41 932,10	50
Kuntayhtymä Kaksineuvoinen			
Evijärvi	2 959,00	14 256,91	17
Kauhava	13 750,66	66 252,72	79
Lappajärvi	4 525,53	21 804,69	26
Kuopion kaupunki			
Kuopion kaupunki	89 292,26	430 223,34	513
Maaninka	4 177,42	20 127,41	24
Kuortaneen kunta	5 395,83	25 997,90	31
Kuusamon kaupunki	56 395,11	271 721,01	324
Köyliön kunta	4 351,47	20 966,05	25
Lahden kaupunki	110 005,28	530 021,74	632
Laihian kunta	7 658,60	36 900,25	44
Laitilan kaupunki	6 788,30	32 707,04	39
Lapinlahden kunta	12 184,13	58 704,94	70
Lapuan kaupunki	10 095,42	48 641,24	58
Laukaan kunta	12 880,37	62 059,51	74
Lavian kunta	2 436,83	11 740,99	14
Lempäälän kunta	9 921,36	47 802,59	57
Leppävirran kunta	12 010,07	57 866,30	69
Lieksan kaupunki	30 112,21	145 085,07	173
Limingan kunta	2 436,83	11 740,99	14
Liperin kunta			
Liperin kunta	12 880,37	62 059,51	74
Outokumpu	10 443,54	50 318,52	60
Loimaan kaupunki			
Loimaa	25 238,55	121 603,09	145
Oripää	1 218,41	5 870,49	7
Lopen kunta	6 440,18	31 029,75	37
Lost-yhteistoiminta-alue			
Inkoo	4 351,47	20 966,05	25
Lohja	36 726,45	176 953,46	211
Siuntio	4 003,36	19 288,77	23

	174,00 / veteraani	838,64 / veteraani	
Vuoden 2013 määrärahan jako	Kotiin vietävät		Palveluihin ja kuntou- tukseen oikeutettujen veteraanien määrä
Kunta / Kuntayhtymä	avopalvelut	Kuntoutus	Veteraanien määrä
Loviisan kaupunki			
<i>Lapinjärvi</i>	3 829,30	18 450,12	22
<i>Loviisa</i>	21 235,20	102 314,32	122
Luhangan kunta	870,29	4 193,21	5
Lumijoen kunta	2 610,88	12 579,63	15
Malax-Korsnäs			
<i>Korsnäs</i>	3 829,30	18 450,12	22
<i>Malax</i>	7 484,54	36 061,61	43
Marttilan kunta	2 436,83	11 740,99	14
Merijärven kunta	1 044,35	5 031,85	6
Miehikkälän kunta	9 051,07	43 609,38	52
Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimi			
<i>Hirvensalmi</i>	2 436,83	11 740,99	14
<i>Mikkelin kaupunki</i>	54 828,58	264 172,23	315
<i>Puumalan kunta</i>	7 658,60	36 900,25	44
Muhoksen kunta	10 095,42	48 641,24	58
Multian kunta	2 784,94	13 418,27	16
Muonion-Enontekiön kansanterveystyön kuntayhtymä			
<i>Enontekiö</i>	2 088,71	10 063,70	12
<i>Muonio</i>	3 829,30	18 450,12	22
Muuramen kunta	3 829,30	18 450,12	22
Mäntsälän kunta	14 620,96	70 445,93	84
Mäntyharjun kunta	8 354,83	40 254,82	48
Naantalin kaupunki	17 754,02	85 541,48	102
Nokian kaupunki	17 754,02	85 541,48	102
Nurmeksen ja Valtimon terveydenhuollon kuntayhtymä			
<i>Nurmes</i>	14 620,96	70 445,93	84
<i>Valtimo</i>	6 266,12	30 191,11	36
Nurmijärven kunta	16 883,72	81 348,27	97
Nykarleby Stad	4 873,65	23 481,98	28
Närpes stad	14 098,78	67 930,00	81
Oulaisten kaupunki	7 136,42	34 384,32	41
Oulun kaupunki			
<i>Oulun kaupunki</i>	197 034,78	949 342,74	1132
Oulunkaaren kuntayhtymä			
<i>Utajärvi</i>	5 743,95	27 675,19	33
<i>Vaala</i>	6 614,24	31 868,40	38
Paimion-Sauvon kansanterveyskuntayhtymä			
<i>Paimion kunta</i>	9 225,13	44 448,03	53
<i>Sauvon kunta</i>	3 481,18	16 772,84	20
Parainen - Pargas	21 235,20	102 314,32	122
Parkanon kaupunki	7 832,65	37 738,89	45
Pelkosenniemen kunta	2 610,88	12 579,63	15
Pellon kunta	6 788,30	32 707,04	39
Perhon kunta	2 610,88	12 579,63	15
Pertunmaan kunta	2 959,00	14 256,91	17
Peruspalvelukeskus Oiva -liikelaitos			
<i>Hollola</i>	18 450,25	88 896,05	106
<i>Hämeenkoski</i>	2 088,71	10 063,70	12
<i>Kärkölä</i>	3 307,12	15 934,20	19
<i>Asikkala</i>	8 180,77	39 416,17	47
<i>Padasjoki</i>	3 481,18	16 772,84	20
Peruspalvelukuntayhtymä Kallio			
<i>Alavieska</i>	2 436,83	11 740,99	14
<i>Nivala</i>	9 921,36	47 802,59	57
<i>Sievi</i>	2 088,71	10 063,70	12
<i>Ylivieska</i>	10 617,60	51 157,16	61
Peruspalveluliikelaitos JYTY			
<i>Halsua</i>	1 566,53	7 547,78	9
<i>Kannus</i>	4 003,36	19 288,77	23
<i>Kaustinen</i>	2 784,94	13 418,27	16
<i>Lestijärvi</i>	870,29	4 193,21	5
<i>Toholampi</i>	2 959,00	14 256,91	17
<i>Veteli</i>	3 307,12	15 934,20	19
Perusturvakuntayhtymä Akseli			
<i>Masku</i>	3 829,30	18 450,12	22
<i>Mynämäki</i>	9 399,19	45 286,67	54
<i>Nousiainen</i>	3 307,12	15 934,20	19
Perusturvakuntayhtymä Karviainen			
<i>Karkkila</i>	10 965,72	52 834,45	63
<i>Vihti</i>	15 665,31	75 477,78	90
Petäjäveden kunta	5 047,71	24 320,62	29

Pieksänmäen kaupungin perusturva			
<i>Pieksämäki</i>	25 064,50	120 764,45	144
Pielaveden kunta	7 484,54	36 061,61	43
Pihtiputaan kunta	4 003,36	19 288,77	23
Pirkkalan kunta	8 702,95	41 932,10	50
Polvijärven kunta	5 918,01	28 513,83	34
Porin kaupunki			
<i>Luvia</i>	4 177,42	20 127,41	24
<i>Merikarvia</i>	5 395,83	25 997,90	31
<i>Pori</i>	73 975,07	356 422,85	425
<i>Ulvila</i>	9 573,24	46 125,31	55
Pornaisten kunta	2 610,88	12 579,63	15
Porvoon kaupunki	35 508,03	171 082,97	204
POSA peruspalvelu-liikelaitoskuntayhtymä			
<i>Honkajoki</i>	2 262,77	10 902,35	13
<i>Jämijärvi</i>	2 262,77	10 902,35	13
<i>Kankaanpää</i>	8 702,95	41 932,10	50
<i>Karvia</i>	3 829,30	18 450,12	22
<i>Siikainen</i>	1 740,59	8 386,42	10
<i>Pomarkku</i>	3 133,06	15 095,56	18
Posion kunta	14 620,96	70 445,93	84
PPKY Selänne			
<i>Haapajärven kunta</i>	7 484,54	36 061,61	43
<i>Kärsämäki</i>	2 088,71	10 063,70	12
<i>Pyhäjärvi</i>	5 743,95	27 675,19	33
<i>Reisjärvi</i>	2 262,77	10 902,35	13
Pudasjärven kunta	17 754,02	85 541,48	102
Puolanka	16 883,72	81 348,27	97
Pyhtään kunta	7 658,60	36 900,25	44
Pyhännän kunta	1 392,47	6 709,14	8
Päijät-Hämeen sos- ja terveydenh.Ky Aava			
<i>Hartola</i>	4 525,53	21 804,69	26
<i>Iitti</i>	12 532,25	60 382,22	72
<i>Myrskylä</i>	2 610,88	12 579,63	15
<i>Nastola</i>	11 139,78	53 673,09	64
<i>Orimattila</i>	17 754,02	85 541,48	102
<i>Pukkila</i>	1 566,53	7 547,78	9
<i>Sysmä</i>	7 310,48	35 222,96	42
Pöytyän kunta	9 399,19	45 286,67	54
Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä			
<i>Pyhäjoki</i>	3 481,18	16 772,84	20
<i>Raahе</i>	24 542,32	118 248,52	141
<i>Siikajoki</i>	8 702,95	41 932,10	50
Raision kaupunki			
<i>Raisio</i>	22 801,73	109 862,10	131
<i>Ruskon kunta</i>	4 177,42	20 127,41	24
Rantasalmen kunta	4 699,59	22 643,33	27
Ranuan kunta	13 228,48	63 736,79	76
Raseborgs stad	37 944,86	182 823,96	218
Rauman kaupunki	40 033,57	192 887,66	230
Rautalampi	6 788,30	32 707,04	39
Rautavaaran kunta	2 436,83	11 740,99	14
Riihimäen kaupunki	31 678,74	152 632,84	182
Rovaniemen kaupunki	129 325,83	623 111,00	743
Rääkkylän kunta	4 351,47	20 966,05	25
Sallan kunta	18 972,43	91 411,98	109
Salon kaupunki	54 480,46	262 494,95	313
Sastamalan sosiaali- ja terveyspalvelut			
<i>Punkalaidun</i>	3 655,24	17 611,48	21
<i>Sastamala</i>	29 764,09	143 407,78	171
Savukosken kunta	4 873,65	23 481,98	28
Seinäjoen yhteisoiminta-alue			
<i>Isokyrö</i>	4 003,36	19 288,77	23
<i>Seinäjoki</i>	39 163,27	188 694,45	225
Siikalatvan kunta	8 702,95	41 932,10	50
Siilinjärvi	9 921,36	47 802,59	57
Simon kunta	5 221,77	25 159,26	30
Sipoon kunta	11 139,78	53 673,09	64
Sodankylän kunta	18 624,31	89 734,69	107
Someron kaupunki	13 924,72	67 091,36	80
Sosiaali- ja terveyspalvelukeskus Helli-liikelaitos			
<i>Kitee</i>	15 143,13	72 961,85	87
<i>Tohmajärvi</i>	6 440,18	31 029,75	37
SoTe kuntayhtymä	22 801,74		131
Perusturvaliikelaitos Saarikko			
<i>Kannonkoski</i>	2 436,83	11 740,99	14
<i>Karstula</i>	5 743,95	27 675,19	33
<i>Kivijärvi</i>	1 392,47	6 709,14	8

	174,00 / veteraani	838,64 / veteraani	
Vuoden 2013 määrärahan jako	Kotiin vietävät	Palveluihin ja kuntou- tukseen oikeutettujen veteraanien määrä	
Kunta / Kuntayhtymä	avopalvelut	Kuntoutus	Veteraanien määrä
<i>Kyyjärvi</i>	2 088,71	10 063,70	12
<i>Saarijärvi</i>	11 139,78	53 673,09	64
Sulkavan kunta	3 829,30	18 450,12	22
Suonenjoki	12 532,25	60 382,22	72
Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä			
<i>Isojoki</i>	4 003,36	19 288,77	23
<i>Karjoki</i>	2 262,77	10 902,35	13
<i>Kauhajoki</i>	16 013,43	77 155,06	92
<i>Teuva</i>	6 788,30	32 707,04	39
Säkylän kunta	4 525,53	21 804,69	26
Taivalkosken kunta	14 446,90	69 607,29	83
Tampereen kaupunki	173 536,82	836 126,07	997
Tervolan kunta	10 965,72	52 834,45	63
Tervon kunta	2 262,77	10 902,35	13
Toivakan kunta	2 088,71	10 063,70	12
Tornion kaupunki	36 030,21	173 598,89	207
Turun kaupunki	183 284,12	883 090,02	1053
Tuusniemen kunta	4 351,47	20 966,05	25
Tuusulan kunta	14 098,78	67 930,00	81
Tyrnävän kunta	2 784,94	13 418,27	16
Urjalan kunta	5 047,71	24 320,62	29
Utsjoen kunta	1 044,35	5 031,85	6
Uudenkaupungin yhteistoiminta-alue			
<i>Kustavi</i>	2 088,71	10 063,79	12
<i>Pyhärinta</i>	1 218,41	5 870,49	7
<i>Taivassalo</i>	4 003,36	19 288,77	23
<i>Uusikaupunki</i>	15 839,37	76 316,42	91
<i>Vehmaa</i>	1 740,59	8 386,42	10
Uuraisten kunta	1 914,65	9 225,06	11
Vaasan kaupunki	49 084,64	236 497,04	282
Valkeakosken kaupunki	21 583,32	103 991,61	124

Vantaan kaupunki	91 555,03	441 125,69	526
Varkauden kaupunki	22 801,73	109 862,10	131
Vesannon kunta	4 351,47	20 966,05	25
Vesilahden kunta	4 003,36	19 288,77	23
Viitasaaren kaupunki	9 921,36	47 802,59	57
Virolahden kunta	14 446,90	69 607,29	83
Virtain kaupunki	9 051,07	43 609,38	52
Vörå kunnan	5 395,83	25 997,90	31
Ylitornion kunta	10 443,54	50 318,52	60
Ylä-Pirkanmaan peruspalvelukuntayhtymä			
<i>Mänttä-Vilppula</i>	15 143,13	72 961,85	87
<i>Ruoveden kunta</i>	9 051,07	43 609,38	52
Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä			
<i>Iisalmi</i>	25 238,55	121 603,09	145
<i>Kiuruvesi</i>	13 054,42	62 898,15	75
<i>Sonkajärvi</i>	4 003,36	19 288,77	23
<i>Vieremä</i>	3 655,24	17 611,48	21
Ylöjärven kaupunki	14 446,90	69 607,29	83
Ålands Hälso- och Sjukvård			
<i>Brandö</i>	696,24	3 354,57	4
<i>Eckerö</i>	1 914,65	9 225,06	11
<i>Finström</i>	2 784,94	13 418,27	16
<i>Föglö</i>	696,24	3 354,57	4
<i>Geta</i>	174,06	838,64	1
<i>Hammarland</i>	1 740,59	8 386,42	10
<i>Jomala</i>	2 436,83	11 740,99	14
<i>Kumlinge</i>	696,24	3 354,57	4
<i>Kökar</i>	522,18	2 515,93	3
<i>Lemland</i>	870,29	4 193,21	5
<i>Maarianhamina</i>	15 317,19	73 800,50	88
<i>Saltvik</i>	2 088,71	10 063,70	12
<i>Sottunga</i>	1 044,35	5 031,85	6
<i>Sund</i>	1 392,47	6 709,14	8
<i>Vårdö</i>	522,18	2 515,93	3
Ähtärin kaupunki	8 702,95	41 932,00	50
Äänekosken kaupunki	16 883,72	81 348,27	97
YHTEENSÄ	5 600 000,05	26 981 629,98	32173

Tasavallan presidentti Kansallisen veteraanipäivän juhlapuhuja

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö pitää juhlapuheen Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlassa Jyväskylässä lauantaina 27.4.2013. Pääjuhla on kaikille avoin ja Yleisradio lähettää juhlan suorana tv-lähetyksenä.

Kansallista veteraanipäivää on vietetty vuodesta 1987 alkaen. Valtakunnallinen veteraanipäivän juhla järjestetään 27. keran vuonna 2013. Päivää vietetään Suomessa 27. huhtikuuta Lapin sodan päättymisen ja rauhahan alkamisen muistopäivänä.

Jyväskylä järjestää kansallisen veteraanipäivän valtakunnallisen pääjuhlan toisen keran; aiemmin pääjuhla oli Jyväskylässä vuonna 1999.

Juhlan tunnus on ”Veljeä ei jätetä, nuoria ei unohdeta”

Juhlan tunnus *Veljeä ei jätetä, nuoria ei unohdeta, Kamraten lämnnas ej, ungdomen glöms inte* kertoo sekä vahvasta huolenpidosta sodan aikana että sen jälkeen, mutta haastaa mei-

tä myös huolehtimaan tämän päivän ja tulevaisuuden nuorista. Teeman sisältö löytyy myös Vapauden viestistä, joka luetaan pääjuhlassa. Suomen veteraaniliittojen valtuuskunta yhdessä veteraanijärjestöjen kanssa julkisti vuonna 2000 Vapauden viestin. Viesti luovutettiin Suomen lukiolaisille, ja veteraanien toivomuksena oli, että viesti vuosittain siirtyisi ylimmältä vuosiluokalta seuraavalle.

Pääjuhla järjestetään Jyväskylän Paviljongissa lauantaina 27.4.2013 klo 13.00-14.30 ja juhla on kaikille avoin. Pääjuhlan musiikista vastaavat Ilmavoimien soittokunta ja Pohjanmaan Sotilassoittokunta yhdessä Mieskuoro Sirkkojen ja Jyväskylän poikakuoron kanssa. Solistina esiintyy Mikael Konttinen. Juhlassa esiintyvät myös Circus Uusi Maailma ja The Concept of Dash. Nuoret lukevat Vapauden viestin. Tasavallan presidentin juhlapuheen lisäksi Jyväskylän kaupungin tervehdyksen tuo kaupunginjohtaja Markku Andersson ja

Puolustusvoimien tervehdyksen puolustusvoimain komentaja kenraali Ari Puheloinen. Veteraanin puheenvuoron esittää lotta Aino Lehtonen. Perinteisesti juhlasta lähtee seppelipartio sankarihaudalle.

Juhlapäivän 27.4. ohjelmassa Paviljongilla on lisäksi klo 10 lipunnosto ja hartaus sekä lounas veteraaneille klo 11. Paviljongin pihalla järjestetään klo 9.00-15.00 puolustusvoimien, poliisin ja pelastuslaitoksen kalustonäyttely ja sisätiloissa valokuvanäyttelyitä. Klo 13.00 alkavaan pääjuhlaan odotetaan runsaasti yleisöä, jopa 2500 osallistujaa. Päivän tapahtumiin on vapaa pääsy.

Edellisenä iltana, perjantaina 26.4. Paviljongissa järjestetään klo 18.00 aseveli-ilta, jossa esiintyy mm. kirjailija, puhuja Aino Suhola. Tanssimusiikkia 1940-luvun henkeen esittää Tuija Saura ja Hopeatähti-orkesteri. Veteraanit ovat tänäkin tilaisuuden kunniavieraita.

Keski-Suomen kunnista veteraaneille kuljetus

Jyväskylän kaupunki on esittänyt toiveen, että Keski-Suomen kunnat eivät järjestä vuonna 2013 omalla paikkakunnallaan kansallisen veteraanipäivän juhlaa, vaan järjestävät kuntansa veteraanien kuljetuksen Jyväskylään yhdessä veteraanijärjestöjen kanssa. Useimmat kunnista huolehtivat kuljetuksen Jyväskylään.

Yhteistyössä on voimaa

Juhlan suunnittelua johtaa ja ohjaa valtioneuvoston asettama päätoimikunta, jossa ovat edustettuina mm. kaikki veteraanijärjestöt, puolustusvoimat ja useat hallinnon alat. Päätoimikunnan puheenjohtaja on puolustusvoimien henkilöstöpäällikkö, kenraalimajuri Sakari Honkamaa.

Pääjuhlan ja oheistapahtumat toteuttaa Jyväskylän kaupungin asettama juhlatoimikunta ja erillinen järjestelytoimikunta työryhmineen. Juhlatoimikunnan puheenjohtaja on kaupunginjohtaja

Markku Andersson ja järjestelytoimikunnan puheenjohtaja eversti evp Juha Suonperä.

Sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa juhlan järjestelyjä. Lisäksi merkittävä tuki tulee Jyväskylän kaupungilta sekä seudun yrityksiltä ja yhteisöiltä: Jyväskylän Paviljonki, Keski-maa, Keski-suomalainen, Keski-Suomen maanpuolustussäätiö, Keski-Suomen Osuuspankki, LähiTapiola, Nordea Pankki, Peurunka ja Valtra.

Tapahtuman internetsivuille päivitetään tietoja tapahtumasta. Sivuston osoite on www.kansallinenveteraanipaiva.fi

Sisarpäivä Paviljongissa perjantaina 26.4.

Omana tapahtumanaan perjantaina 26.4. Sotaveteraaniliiton Naisjärjestö järjestää 22. sisarpäivän, joka on samalla järjestön 45-vuotisjuhla. Sisarpäivään odotetaan eri puolilta Suomea 500-700 osallistujaa, joista suuri osa jää myös Kansallisen veteraanipäivän tapahtumiin.

Vanhustyön Keskusliitto Ry

Helsinki
www.vtkl.fi

Uimonen Trading Oy

Tampere

Puustelli toteuttaa

Sinun
keittiö-
unelmasi.

www.puustelli.com

KP-ServicePartner Oy

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

KAUKAJÄRVI-ISA
osuuskunta

Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

KTA-Yhtiöt Oy

Espoo

Valtiokonttorin ohjekirje kuntoutuksesta ilmestynyt

Ohjekirjeessä painotetaan suunnitelmallista kuntoutuksen toteuttamista siten, että se vastaa veteraanin kuntoutustarpeita ja hakemusta käsiteltäessä tulisi ottaa huomioon kuntoutuksen tarve ja kiireellisyys.

Kuntoutuksesta päätettäessä ohjeistuksen mukaan tulee ottaa huomioon veteraanin terveydentila, kuntoutusta antavan toimintayksikön toiminnan laatu sekä maantieteelliset, kielelliset ja muut olosuhteet. Kuntoutuslaitoksista osa ottaa kuntoutujia vain toimintakykyluokasta III, eli heidän täytyy olla täysin omatoimisia. Väärinkäsitysten välttämiseksi tämä on tärkeä selvittää, ennen kuntoutusjakson aloittamista, ettei veteraanin tarvitse palata samana päivänä takaisin kotiin.

Avokuntoutuksen jaksottaminen tukee toimintakyvyn ylläpitämistä varmasti pitkäkestoisemmin kuin perusjakso kuntoutuslaitoksessa. Siksi on tärkeää tehdä kuntoutussuunnitelma veteraanin tarpeita vastaavaksi, että kuntoutuksella saavutettaisiin mahdollisimman hyvä hoitotulos. Veteraani tulee ohjata avo- tai laitostuntoutukseen kuntoutustarpeen perusteella, eikä katsoen pelkästään sitä, missä hän on edellisenä vuonna ollut kuntoutuksessa.

Ohjekirjeessä painotetaan myös sitä, että kuntoutusjakson välin ei ilman erityistä perustetta tulisi olla vuotta pitempi. Suurin este tähän on ollut kuntoutusmäärärahan riittämättömyys. Lisäys kuntoutusmäärärahoihin valtion

**talousarviossa korjannee hie-
man kuntoutukseen pääsyä.**

Valtiokonttori kiinnittää myös kuntien/kuntayhtymien huomiota siihen, että niiden tulisi valita rintamaveteraaneja kuntoutukseen heidän kuntoutustarpeensa huomioon ottaen tasaisesti ympäri vuoden siten, ettei tarkoitukseen varattua määrärahaa jää käyttämättä. Suositeltavaa on, että varalle valitaan kuntoutujia viime hetken peruutusten johdosta.

Kuntoutuslaitos ilmoittaa rintamaveteraanille, milloin hänelle on varattu aika kuntoutukseen.

Valtiokonttori myös valvoo ja kilpailuttaa laitostuntoutusta antavat paikat ja kunta vastaavasti avokuntoutusta järjestävät paikat sekä kotikuntoutuksen palveluntuottajat.

Sotiemme Veteraanit 2012 -varainhankinnan tuloksia

Sotiemme Veteraanit -keräyksen valtakunnallinen kokonaistuotto vuonna 2012 oli yli 2,7 miljoonaa euroa sisältäen hengellisen työn tuoton. Kuluprosentiksi vuonna 2012 tuli 18,2. Näin ollen valtakunnallinen nettotuotto oli yli 2,2 miljoonaa euroa.

Keräyspiireissä eniten kerännyt keräyspiiri oli Keski-Suomen keräyspiiri lähes 200 000 euron tuloksella. Keski-Suomen perässä oli Helsinki-Vantaa noin 170 000 euron ja Etelä-Pohjanmaa yli 160 000 euron tuloksella. Kokonaisuudessaan keräyspiirit keräsivät

sotiemme veteraaneille yli 2 miljoonaa euroa. Vieressä näkyy on taulukko, jossa on eriteltä keräyspiirien tuotot euron tarkkuudella.

Keräystuottoa käytettiin vuonna 2012 esimerkiksi lääkkeiden omavastuuosuuksiin, silmälasien hankintaan, avustajapalveluihin ja kodin rakentamiseen siivoukseen. Lisäksi keräystuottoa käytettiin erilaisiin liikkumista helpottaviin kodin kunnostuksiin, kuten kaiteiden asennuksiin pesutiloihin ja kynnysten poistoihin. Keräystuotolla tuettiin myös veteraanien kuntoutusta.

Keräyspiireistä Keski-Suomi ylsi jälleen parhaaseen tulokseen. Kuva on vuodelta 2010, jossa Pioneerirykmentin varusmiehiä ja Jyväskylän Reservinupseerien ja Jyväskylän Reserviläisten aktiiveja on lähdössä keräämään. Keskellä Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja Birger Fält.

Keski-Suomi	199 101 €
Helsinki-Vantaa	169 226 €
Etelä-Pohjanmaa	162 106 €
Varsinais-Suomi	116 518 €
Satakunta	103 626 €
Lappi	100 541 €
Keski-Pohjanmaa	96 604 €
Lahti	94 324 €
Suur-Savo	93 792 €
Pohjois-Pohjanmaa	93 659 €
Kymenlaakso	91 323 €
Södra Finland	79 988 €
Pohjois-Karjala	76 489 €
Pohjois-Savo	71 191 €
Kanta-Häme	68 097 €
Pirkanmaa	66 812 €
Vaasa	63 289 €
Pohjois-Uusimaa	57 452 €
Keski-Uusimaa	54 239 €
Espoo-Kauniainen	48 547 €
Etelä-Karjala	44 469 €
Kainuu	36 707 €
Länsi-Uusimaa	14 276 €
Itä-Uusimaa	9 180 €
PIIRIT YHTEENSÄ	2 011 555 €

Oli jaksettava

Naisten pelastava panos sotavuosinamme

Pikkulotta Eeva Relander toimi sairaala-apulaisena isänsä johtamassa Kuusankosken sotasairaалassa. Eräs leikkaukseen valmisteltava haavoittunut sotilas pyysi: ”Etkö pitäisi kiinni jalastani, ettei siihen niin koskisi?” Isän luvalla Eeva piti.

Se on yksi hellyttävä muisto professori Eeva Tapion o.s. Relanderin sotavuosilta. Hän oli yksi 50 000 pikkulotastamme. Vuonna 1921 perustetussa Lotta Svärd -järjestössä oli talvisodan syttyessä 105 000 jäsentä, mutta syksyllä 1944 valvontakomission lopettaessa sen toiminnan heitä oli jo 232 000.

Lotta Svärd -järjestö oli naisten vapaaehtoisena maanpuolustusjärjestönä ainutlaatuinen koko maailmassa ja esikuvana monille maille. Sen kasvatus- ja koulutusohjelma oli hyvin laaja-alainen sisältäen lääkintä-, muonitus-, varus-, toimisto-, viesti-, keräys- ja huoltojaostot. Sodan aikana tulivat mukaan vielä valvonta- ja valonheitinkoulutus. Saatuaan riittävän koulutuksen järjestöön liittynyt antoi lottalupauksen ja oli valmis hänelle annettuihin tehtäviin.

Lottaperinnetoiminnan aktivisti, professori Eeva Tapio kertoi naisten panoksesta kansamme eloonjäämistäistelussa Helsingin Reserviupseeripiirin seniorikerhon pikkujoulujuhlassa. Lotat avustivat suojelus-

kuntia varustehankinnoissa ja varustivat 1930-luvulla mm. 12 täydellistä kenttäsaaraalaa lahjoittaen ne sodan aikana toimivina puolustusvoimille. Lisäksi he olivat mukana 22 muun sotasaaraalan varustamisessa ja lääkintähenkilöiden kouluttamisessa. Lottajärjestö otettiin heinäkuussa 1941 ylipäällikkö Mannerheimin päätöksellä kokonaisuudessaan puolustusvoimien osaksi. Noin 150 000 naista osallistui erilaisiin puolustusvoimia tukeviin tehtäviin vapauttaen 1–2 divisioonaa asekuntoisia miehiä taistelujoukkoihin. Raskaimpina lottien tehtävinä puhuja piti kaatuneiden hoitamista näiden evakuoimiskeskuksissa pestyinä arkkuihin saatettaviksi kotiseudun sankarihautoihin.

Professori Tapio muisti arvostaen myös sairaanhoitajat, sotilaskotinaiset, martat, maatalousnaiset ja työläisnaisliiton jäsenet, joiden kaikkien järjestöt saivat jatkaa toimintaansa sotien jälkeenkin.

Kotirintaman naisilla raskain kuorma

Puhuja muistutti, että raskaimman kuorman kantivat kotirintaman naiset lapsista vanhuksiin. Miesten ollessa rintamalla naisten piti työvoimallaan korvata omien tehtäviensä ohella miesten puuttuva osuus ja vastata, että yhteiskunnan rattaat pyörivät maatalou-

dessä, teollisuudessa, kaupassa ja liikenteessä. Työikäisestä naisväestöstä työskenteli ennen sotia viidesosa teollisuuden eri aloilla. Sotateollisuuden tarpeet kohottivat luvun niin, että 1943 puolet teollisuuden työvoimasta oli naisten varassa. Heitä työskenteli ase- ja ammustehtaissa, jotka toimivat täydellä teholla. Sotatarviketeollisuudessa palveli kaikkiaan 70 000–95 000 naista.

Vaikein työvoimatilanne oli maataloudessa, joka oli pien-tilavaltaista. Yli 300 000 maatilasta kolmella neljänneksellä oli peltoa alle 10 hehtaaria. Yhdenkin miehen puuttuminen työvoimasta vaikeutti tilan toimintaa. Hevosten luovutus armeijalle raskautti vielä työtehtäviä.

Karjasuojat olivat ahtaita ja talvella kylmiä, kun ainoana lämmikkeenä oli eläinten tuottama lantapatteri, jonka päällä ne seisoivat. Valon lähteenä käytettiin monin paikoin vielä päreitä ja naurislamppuja. Öljy- ja karbidilampuissa oli pulaa polttoaineista, joita sai vain rajoitetusti kansanhuollon luvalla.

Työvelvollisuus - evakkomatkat

Sodan aikana olivat kaikki 18–55-vuotiaat, poikkeustapauksissa 15–69-vuotiaat Suomen kansalaiset työvelvollisia ja koululaisia sijoitettiin heille

usein outoihin maataloustöihin. Työvoimapulaa pyrittiin lieventämään kylvö- ja sadonkorjuuaikoina rintamamiesten maatalouslomilla ja heidän lisäkseen oli maatiloilla 40 000 sotavankia. Korjuutöitä helpotettiin myös talkoilla. Polttoainepulaa torjuttiin mm. 1942 järjestetyillä mottitalkoilla, joissa miesten urakkana oli neljä ja naisten yksi motti. Se tuotti useita miljoonia motteja poltopuuta kotien, teollisuuden ja liikenteen tarpeisiin.

Professori Tapio palautti mieliin myös Karjalan ja Lapin naisten, lasten ja vanhusten evakkoteiden rasitukset ja kärsimykset. Lapin evakot pääsivät 1945 palaamaan poltettuihin kyliinsä, mutta karjalaiset joutuivat rakentamaan usein monen muuton jälkeen itselleen uudet kodit uusille vieraille asuinsijoille. Perheenäidit osallistuivat rakentamiseen miestensä rinnalla hoivaten samalla lapsiaan, vanhuksiaan ja usein myös invalidipuolisoitaan.

Sodissamme jäi noin 30 000 leskeä, joista kolmasosa odotti miehensä kaatuessa lasta. Sotatorpoja jäi noin 50 000 ja sotainvalideja noin 100 000. Äidit ja vaimot olivat kovilla. Oli kuitenkin jaksettava. Nuo jaksajat ansaitsevat kiittollisen kunnioituksen.

Teksti: Antti Henttonen

Kuva: Arto Toivanen

Professori Eeva Tapio kertoi lottakokemuksistaan Helsingin Suomalaisella Klubilla.

Edistyksellisten materiaalien tulevaisuus.

Uusi Outokumpu on maailman johtava ruostumattoman teräksen ja erikoismetalliseosten valmistaja. Yhdistimme Outokummun ja ThyssenKruppiin kuuluneen Inoxumin vahvuudet. Alan laajin tuotevalikoima sekä tuotanto-, palvelu- ja myyntiverkosto takaavat asiakkaillemme kilpailukykyiset toimitusajat ja räätälöidyt ratkaisut maailmanlaajuisesti. **Lisätietoa: outokumpu.com**

**OUTO
KUMPU**

Seutukunnalliset kirkkopäivät jatkuvat

Viime vuonne järjestettiin 33 seutukunnallista kirkkopäivää. Niihin osallistui noin 10 000 henkilöä. Veteraanivastuu antoi avustusta näiden tilaisuuksien järjestämiseen sekä päiville tehtyihin yhteismatkoille yli 100 000 euroa.

Vuoden 2013 tapahtuma-ajat ja -paikkakunnat

6.5. Kanta-Häme	Hämeenlinna
19.5. Ruotsi	Tukholma
23.5. Kymenlaakso	Iitti
26.5. Pohjois-Savo	Kuopio
26.5. Uusimaa, ruots.kiel.	Siuntio
26.5. Keski-Pohjanmaa	Sievi
29.5. Lappi	Keminmaa
9.6. Päijät-Häme	Lahti
12.6. Satakunta	Rauma

19.6. Lappi	Savukoski
4.8. Pohjois-Pohjanmaa	Kalajoki
4.8. Joutsan seutu	Luhanka
6.8. Pirkanmaa	Aitoo
14.8. Lappi	Kittilä
15.8. Kymenlaakso	Kymi
25.8. Etelä-Karjala	Lappeenranta
27.8. Suur-Savo	Savonlinna
29.8. Kainuu	Kajaani
1.9. Varsinais-Suomi	Marttila
1.9. Suur-Savo	Pieksämäki

1.9. Länt. Keski-Suomi	Multia
8.9. Jyväseutu	Jyväskylä
8.9. Jämsän seutu	Koskenpää
8.9. Pohjois-Savo	Kiuruvesi
8.9. Suur-Savo	Kangasniemi
12.9. Vaasa	Mustasaari
14.9. Uusimaa	Lohja
15.9. Pohjois-Pohjanmaa	Kempele
15.9. Luot. Keski-Suomi	Kannonkoski
22.9. Pohj. Keski-Suomi	Äänekoski
22.9. Itäin. Keski-Suomi	Konnevesi

Hertz Autovuokraamo. Sotaväen sopimustoimittaja.

Tiedustelut ja varaukset:
Hertz Varauspalvelu ☎ 0200 11 22 33

VETERAANIVÄESTÖN JA MUIDEN IKÄIHMISTEN TUTKIMUS-, HOITO- JA KUNTOUTUSLAITOS

Laitoshoido
Laitoskuntoutus
Päiväkuntoutus
Kotikuntoutus
Avokuntoutus
Kuntouttava päivätoiminta
Ennaltaehkäisevä kuntoutus
Terveystoimintapalvelut

Asiakaslähtöinen, osaava ja ystävällinen henkilökunta
toivottaa Sinut tervetulleeksi Ähtärin Veljeskotiin!

Puh. (06) 415 7731 www2.6net.fi/veljeskoti

Oy Puhois Ab

KÄRCHER OY

Kanta-Hämeen veteraanijärjestöjen seudullinen kirkkopäivä Hämeenlinnassa 6.5.

Klo 10.00 Ehtoollisjumalanpalvelus
Hämeenlinnan kirkossa
Lounas hotelli Aulangolla
Klo 13.00 Päiväjuhla hotelli Aulangon juhlasalissa
Tervetuloa!

Suomen Sotaveteraaniliiton Ruotsin Piirin, Suomen Sotainvalidiliiton Ruotsin Piirin ja Tukholman Suomalaisen seurakunnan yhteinen hengellinen päivä Tukholman Suomalaisessa kirkossa os. Slottsbacken 2 sunnuntaina 19.5.

Klo 11.00 Jumalanpalvelus, seppeltenlasku
Klo 12.00 Soppalounas ja ohjelmaa kirkossa

Kymenlaaksolaisten sotiemme veteraanien kirkkopäivä 23.5. litin kirkossa

Klo 10.00 Messu litin kirkossa,
saarna kenttärovasti Timo Waris
Messun jälkeen seppelienlasku
muistomerkillä
Ruokailu
Ruokailun jälkeen päiväjuhla,
puhe kenraalimajuri
evp Jukka Pennanen

Ilmoittautumiset yhdistyksittäin 14.5.
mennessä puh 0400 655 283.

Sotiemme veteraanien Keski-Pohjanmaan alueen seutukunnallinen kirkkopäivä Sievissä 26.5.

Klo 10.00 Jumalanpalvelus Rauhaniyhdistyksellä
Jumalanpalveluksen jälkeen lounasruokailu
ja päiväjuhla, juhlapuhujana maaherra Eino
Siuruainen

Södra Finlands Krigsveteran- distrikts regionala kyrkodag i Sjundeå den 26.5.

Kl. 12.00 Högmässa i Sjundeå Kyrka
Kl. 13.15 Uppvaktning vid Hjaltegravarna
invid kyrkan
Kl. 14.00 - Måltid vid Rantasipi Siuntion Hyvin-
vointikeskus (f.d Sjundeå bad)

Pohjois-Savon veteraanien kirkkopyhä Kuopiossa 26.5.2013

Klo 10.00 Messu Kuopion
Tuomiokirkossa
Klo 10.00 Ortodoksinen liturgia
Pyhän Nikolauksen
katedraalissa
Klo 11.30 Ruokailu / Keskusseura-
kuntatalossa ja Alavan
seurakuntatalossa
Klo 13.30 Päiväjuhla Kuopion
Tuomiokirkossa,
juhlapuhe piispa
Jari Jolkkonen

Ilmoittautuminen yhdistyksittäin
15.5.2013 mennessä

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiiri-
riin. S-posti: pohjois.savo.svp@
sotaveteraaniliitto.fi

Päijät-Hämeen sotiemme veteraanien kirkkopäivä 9.6. Joutjärven kirkossa

Klo 10.00 Jumalanpalvelus
Ruokailu
Klo 13.30 Päiväjuhla, juhlapu-
hujana arkkipiispa Jukka
Paarma

Sotilasmusiikkikoulun Varusmies-
soittokunta, Isän ääni kuoro
Linja- autot 2,3, ja 11 keskustasta
Päijät-Hämläiset veteraanipiirijär-
jestöt
Tervetuloa!

Satakunnan alueen seutukunnallinen kirkkopäivä 12.6. Raumalla

Klo 10.00 Messu Rauman Pyhän
Ristin kirkossa
Seppelation lähettä-
minen Sankarihaudalle
Klo 12.00 Lounas, Rauma-sali
Klo 13.15 Päiväjuhla, Rauma-sali,
juhlapuhe arkkipiispa
emeritus John Wikström
Lähtökahvit, Rauma-sali

Ilmoittautumiset 30.5. mennessä
yhdistyksittäin omaan veteraanipiiriin.

Itsenäisyyspäivän juhla Isojoella

Isojoen kunta ja seurakunta järjestivät itsenäisyyspäivän 95-vuotisjuhlan.

Juhla alkoi jumalanpalveluksella, jossa saarnasi kirkkoherra **Jari Kuusi**. Useat eri yhteisöt laskivat sankarihaudoille havuseppeleet. Juhlan tervehdyssanat esitti kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Pirjo-Liisa Ketola**. Opettaja **Timo Heralan** johdolla ekaluokkalaisten lauloivat *Nostetaan lippu salakoon*. Juhlapuheen piti menestyvänä urheilijana tunnetuksi tullut, viime syksynä KTT:ksi väitellyt **Jenniina Halkoaho**, jonka vanhemmat ovat lähtöisin Isojoelta.

Jenniina Halkoaho mainitsi puheessaan mm., että nuorelle

sukupolvelle sota ja siihen liittyvät asiat ovat vieraita. Itsenäisyyspäivänä muistellemme ja kunnioitamme sitä, miten suurin uhrauksin sotiemme veteraanit taistelivat meille itsenäisyyden. Keskeistä identiteettissämme on Suomen kieli, jota ilman suomalaista identiteettiä ei voisi olla olemassa. Halkoaho korosti myös vastuullisuutta.

Isojoen Mieslaulajat lauloivat kanttori **Niina Nikolan** johdolla kappaleet *Suomen laulu* ja *Veteraanin iltahuuto*. Anja Harju-Villamo lausui runot *Siniristilippu* ja *Muistokivi*.

Hilla Viitalähde esitti voittoa kirjoituskilpailupuheensa *Siniristilippu liehuu korke-*

Hilla Viitalähde ja "Siniristilippu liehuu korkealla".

alla. Juhlan päätössanat lausui kunnanjohtaja **Linda Leinonen**.

Teksti ja kuva: Mauno Tyynismaa

TEK
TEKNIKAN AKATEEMISET

TERVEYSKIRJASTO .fi

Luotettavaa tietoa terveydestä ja sairauksista kaikille suomalaisille »

Suomen itsenäisyysjuhla Göteborgissa

Suomen valtion täyttäessä 95 vuotta kokoontuivat Göteborgin suomalaiset juhlimaan synnyinmaataan Tuomiokirkkoon. Kolmituntinen musiikkipainotteinen ohjelma sisälsi niin lapsikuorolaulua kuin klassista musiikkiakin. Kunniapaikalla istuivat Suomen itsenäisyyden urheat puolustajat: sotaveteraanit.

Göteborg oli pukeutunut juhla-asuun. Kaupunkia peitti pehmeä lumi, joka kimalteli jouluvalojen loisteessa. Pakkasesta ja joulukii-reistä huolimatta monta sataa vierasta täytti Tuomiokirkon.

Göteborgin sotaveteraanijyhdistys vastasi tilaisuuden ensimmäisestä varsinaisesta ohjelmanumerosta. Juhlavieraiden laulaessa seisaaltaan Siniristilippumme-laulua sotaveteraanien edustajat kantoivat viralliset liput kirkon alttariaukiolle.

Yhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja **Aapo Knaapi** johti ylväästi joukkoa kantaen Suomen sinivalkoista lippua. Tällä kertaa sotaveteraanien lippukulkue symbolisoi sukupolvien jatkuvaa ketjua, joten

seuraavaa lippua kantoi Knaapin poika Lars. Viimeisen lipun kantajat edustivat kolmatta sukupolvea. Lapsenlapset Jonas ja Maria osallistuivat vakavina tähän tärkeään Suomen vapautta symboloivaan rituaaliin. Lippukulkueen viimeisinä henkilöinä saapuivat sotiemme sankarit ja heidän puolisonsa. Tälle harvanevalle joukolle oli varattu kunniapaikat kirkon ensimmäiseltä penkkiriviltä.

Suomen suurlähettiläs **Harry Helenius** toi Suomen valtiovalan tervehdyksen juhlaan ja kiitti sotaveteraaneja, jotka lunastivat maan itsenäisyyden. Hän puhui valtioiden välisistä rajoista, jotka Euroopassa aiemmin hallinneen aatteen mukaan usein nähtiin myös kansojen ja kielten rajoi-

na. Suomen ruotsinkielinen väestö ja Ruotsissa asuvat suomalaiset ovat kuitenkin esimerkkejä ryhmistä, joilla on oma kulttuuri ja kieli. Heleniuksen mukaan ruotsinsuomalaiset ovat tehneet ja tekevät paljon työtä oman kielensä ja kulttuurinsa säilyttämiseksi Ruotsissa. Tuomiokirkon itsenäisyysjuhla on yksi hyvä esimerkki suomalaisuuden vaalimisesta uudessa kotimaassa.

Kahvitarjoilun jälkeen oli **Viktor Klimenkon** konsertin vuoro. Klimenko jutusteli kappaleiden välissä kertomalla muun muassa, että hän saapui Suomeen "sotasaaliina". Myös hän mainitsi Suomen maksaneen itsenäisyydestään korkean hinnan ja ehkäpä juuri siksi suomalaiset rakastavat elämää. Hän esitti samannimisen alun perin venäläisen laulun, jonka salatuksi sanomaksi hän kertoi rakkauden Jeesukseen.

Muutamien muiden joululaulujen jälkeen Klimenko esitti uuden keinahteleavan sovituksen perinteisestä Sylvian joululaulusta, joka päättyi Olé-huudahdukseen. Elämää juoksuhaudoissa -kappaleen jälkeen hän kiitti suomalaisia sotilaita siitä, etteivät he jättäneet hänen perhettään Syvärille, sillä silloin heidät olisi ammuttu omien toimesta. Hän sanoi: "Kiitos" ja kumarsi sotaveteraanipenkkiin päin.

Muusta ohjelmasta vastasivat Mini-Da Capon pienet kuorolaiset **Seija Kontturin** ja **Jeanette Sädesuon** johdolla, JM-bändi, **Aino Hastell**, **Jani Fleivik** sello ja **Joel Speerstran** flyygeli, Göteborgin Suomalaiset

Viktor Klimenko ja Rauno Välipakka esiintymässä.

Senioritanssijat **Reino Leinosen** ohjaamina, Da Capo -kuoro ja Trollhättanin suomalainen kirkkokuoro. Vierailevana solistina oli tamperelainen **Min-**

na Nappari. Juhlan juonsi **Ari Ryytänen** ja tervetulotoivotuksen esitti pappi **Maija Edler**.

Anita Seppälä

Myös kolmannen polven ruotsinsuomalaiset Jonas ja Maria osallistuivat sotaveteraanien lippukulkueeseen.

Göteborgin sotaveteraanien lippukulkuetta johti puheenjohtaja **Aapo Knaapi**.

Kaverit kaivoivat esiin

Poteron reunalla räjähtänyt kranaatti hautasi ryhmänjohtaja Aaro Rajalan maamassan alle, montun pohjalle. Lähettävillä olleet kaverit saivat nopealla toiminnallaan pelastettua sotilaan takaisin taistelujoukkoon. Tässä oli onni mukana pahassa tilanteessa.

Aaro Rajala syntyi 21.8.1922 Pirkanmaalla, Kurun kunnassa. Vanhemmilla oli maatila, joten maa- ja metsätalous kävivät hänelle tutuiksi jo lapsuudesta lähtien. Käytyään kotikylällänsä kansakoulun ja työskenneltyään kotitilallaan maataloustöissä liittyi Aaro Rajala vuonna 1940 suojeluskuntaan. Näin hänestä 17-vuotiaana tuli suojeluskuntasotilas. Suojeluskunta varusti sotilaansa asepuvulla ja kiväärillä. Suojeluskunnassa päiväohjelma koostui ammunta- ja taisteluharjoituksista sekä vartiointitehtävistä.

Palveltuaan suojeluskuntaa yhden vuoden ja kuusi kuukautta sai Aaro määräyksen saapua kutsuntoihin. Kutsunnoissa asevelvollisuuspaikaksi osoitettiin Kokemäellä sijainnut jalkaväen koulutuskeskus No 7. Koulutusjakson kesto oli neljä kuukautta. Koulutus oli ryhmänjohtajakoulutus ja sotilasarvo sen päätyttyä korpraali.

Kokemäeltä Aaro Rajala lähetettiin Kannaksen Rajajoelle, JR 48:aan. Rajajoella Aaro haavoittui ensimmäisen kerran.

Olin vartiovuorossa ja ammuskeluyhteydessä vihollisen tarkka-ampujan kanssa. Olin ottamassa sivustalta lisää ammuksia ja huolimattomuuttani työnsin pääni suojalevyn takaa vihollisen näköyhteyteen ja silloin paukahti. Luoti halkaisi päänahkani vasemmalta sivulta, mutta ei onneksi läpäissyt päluuta. Verenvuoto oli kuitenkin hirmuinen, Rajala kuvailee. Rajajoelta JR 48 siirrettiin Rautuun, pääjoukkojen reserviksi.

Tositoimiin

Kun suurhyökkäys alkoi kesäkuulla 1944, sai yksikkö siirron Raudusta Kuuterselkään, missä yhteys vihollisjoukkoihin oli välitön.

Ollessamme taistelutilanteessa kuulin lähestyvän kranaatin suhisevan äänen, jolloin nopeasti hyppäsin vieressäni olevaan poteroon Suomi-pistoolin jäädessä ylös poteron penkalle. Kranaatti tuli suoraan konepistoolin päälle ja räjähti. Voimakas räjähdys kaatoi maamassat päälleni, joiden alle tiukasti hautauduin, Aaro

Annikki ja Aaro Rajalan mieleen palaa usein sodasta palaavien miesten laulu: *Kodin kynttilät lämpöisin liekein...*

muistelee. Vain kavereiden nopea toiminta sai minut pelastetuksi. Konepistooli meni tuhannen nuuskaksi.

Kuuterselästä peräännyimme viivytystaistelua käyden kohti Viipuria, aina Talin asemalle asti. Perääntymisvaihetta vaikeutti pitkään jatkunut ankara sade. Nahkasaappaat vettyivät läpimäriksi, jalat kastuivat ja hiertyivät rakoille, Aaro Rajala kertoo. Kantapään paha hiertymä ja sen tulehtuminen aiheutti verenmyrkytyksen. Jouduin sotasairaalaan, jossa jalka leikattiin neljä eri kertaa. Rajalan sairaalareissu kesti yli neljä kuukautta.

Siviiliammatin hankinta

Aaro Rajalan kotiuttaminen tapahtui Kankaanpäässä 15.12.1944. Vaikka miehellä olikin ikää jo 22 vuotta ja 4 kuukautta, niin sodasta johtuen häneltä puuttui työ ja ammatillinen koulutus. Rajala haikautui kotikuntansa kaksivuotiseen Kurun Metsäkouluun, josta valmistui metsäteknikoksi 1947. Vasta 30 vuotta myöhemmin hän täydennyskoulutuksen jälkeen valmistui metsätalousinsinööriksi.

Ensimmäinen ja samalla myös ainoa työntekijä oli Raimo Repola. Metsäkoulun jälkeen hän aloitti metsätyönjohtajana Hämeen piirin Hattulassa, jatkoi samaa työtä Parkanon ja Keski-Suomen metsäpiireissä, mistä työstä hänet valittiin yhtiön Seinäjoen hoitoalueen metsien hoitajaksi, toimipaik-

kana Ähtäri. Palveltuaan samaa työnantajaa yli 40 vuotta siirtyi Aaro Rajala eläkkeelle 1.9.1987. Eläkevuosiakin on enää kertynyt kertyä jo 25.

Siviilivuosien alkuun ajoitui luonnollisesti myös perheen perustaminen. Annikki ja Aaro vihittiin vuonna 1951. Perheeseen syntyi kaksi poikaa, jotka molemmat ovat aikuisina sijoittuneet työelämään, toinen Valkeakoskelle ja toinen Espooseen.

Mukaan Sotaveteraanityöhön

Kun Ähtäriin Sotaveteraanit ry. perustettiin 1966, liittyi myös Aaro Rajala yhdistyksen jäseneksi. Mutta yhdistyksen kokoukseen hän meni ensi kertaa vasta 1972. Rajala valittiin välittömästi kokouksen sihteeriksi ja sen jatkeeksi myös yhdistyksen sihteeriksi. Sihteerinä hän toimi vuoteen 1982 ja siitä lähtien taloudenhoitajana vuoteen 2010 saakka. Rajala on toiminut muutaman vuoden myös yhdistyksen hallituksessa sekä vuosina 1976-2002 Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin hallituksen jäsenenä.

Aaro Rajala on ollut myös sotaveteraaniiyhdistyksen edustajana Ähtäriin Veljeskodin perustaneen Suomenselän Kuntokotiyhdistyksen hallituksen jäsen jo vuodesta 1984 lähtien.

Vaimo Annikki Rajala on hänkin mukana sotaveteraanityössä. Teini-ikäisenä hän toimi Pikku-Lottana ja aikuisuutuaan varsinaisena lottana. Lottatyöstä hän kertoo liikut-

tavan tarinan, kuinka he olivat Hattulan Parolan asemalle kokoontuneet vastaanottamaan sodasta härkävaunuissa palaavia sotilaita.

- Junan kulkiessa hiljalleen ohitsemme, alkoi sen ensimmäisestä vaunusta kuulua laulu: *Kodin kynttilät lämpöisin liekein...* ja laulu jatkui katkeamattomana seuraavassa ja taas seuraavissa vaunuissa, Annikki muistelee. Aina kun tuon laulun kuulen, palaavat Parolan muistot taas uudelleen ja uudelleen mieleen.

Ähtäriin Sotaveteraanit ry:ssä on rintamasotilastunnuksen omaavia jäseniä 65, puoliso-, leski- ja kannattajajäseniä 81, yhteensä 146. Yhdistyksellä on kolme rivitaloa, joissa yhteensä 13 huoneistoa. Asukkaat niissä ovat yhdistyksen jäseniä tai heidän omaisiaan.

Järjestö- ja sotien aikaisesta työstä on Aaro Rajalalle myönnetty muun muassa: Vm 2, Vm 1, SVR M 1, SL Ar ja Sotaveteraanien kultainen ansioristi.

Matti Värri

Ähtäriläisten talvisotaan lähdön, 10.10.1939 muistopatsas entisen suojeluskuntatalon Suojan alueella. Ähtäriin sotaveteraanit r.y. pystytti sen 1991.

Veteraaniperinteen vaalija-kilpi Kuopion Sotaveteraanimuseolle

Tammenlehvän Perinneliitto on myöntänyt Veteraaniperinteen vaalija-kilven Kuopion Sotaveteraanimuseolle osoitukse-
na sen tekemästä arvokkaas-
ta työstä sotiemme 1939–1945
veteraaniperinteen vaalimi-
seksi. Liiton toiminnanjohta-
ja eversti evp. **Pertti Suomi-
nen** luovutti kilven museol-
la järjestetyssä tilaisuudessa.
Museon puolesta sitä oli vas-
taanottamassa Kuopion Sota-
veteraaniyhdistyksen edusta-
jana **Mauno Ikäheimonen** ja
museon interiöörin rakentaja
Marko Lehtimäki, molemmat
museohankkeen keskeisiä toi-
mijoita.

Usean vuoden aktiivisen pe-
rinteen keruun ja valmistelujen
tuloksena vuonna 2004 avat-
tuun Kuopion Sotaveteraani-
museoon on sen isäntäyhdis-

Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja Pertti Suominen (oik.) luovutti kunniakilven, jota oli vastaanottamassa Mauno Ikäheimonen, Marko Lehtimäki (vas) sekä takana myös ansioituneita mu-
seomiehiä Heikki Ahonen ja Pekka Tapaninen. Tarjoiluista huolehti sotilaskotisisar Irma Susineva.

tyksen Kuopion Sotaveteraa-
nit ry:n toimenpitein koottu
esimerkillisellä tavalla arvokas

ja mielenkiintoinen kokoelma
sekä sotavuosista että Kuopios-
sa sijainneista joukoista ja van-

hasta kasarmialueesta kertovaa
aineistoa.

Ikäheimonen kiitti Tam-

menlehvän Perinneliittoa sen
museolle osoittamasta arvok-
kaasta huomiosta. Hän koh-
densi saadusta huomionosoit-
uksesta kiitollisuutensa paitsi
Tammenlehvän Perinneliitol-
le myös niille henkilöille, joi-
den kädenjälki näkyy moni-il-
meisenä ja puhuttelevana mu-
seon näytteillepanossa ja myös
sen yleisilmeessä. Erityisesti
Ikäheimonen huomioi muse-
on suunnittelijaa, museomais-
teri **Minna Halosta** sekä Mar-
ko Lehtimäkeä, joiden vuosia
jatkuneen pyyteettömän uu-
rastuksen tuloksena museolla
on välitettävänä arvokas ja
tärkeä sanoma veteraaniudesta
jälkipolville.

Tilaisuudessa oli kutsuvie-
rainä läsnä monia yhteistyö-
kumppaneita sekä veteraaniyh-
distyksen edustajia.

JN

Talvisodan kansallinen muistomerkki Helsinkiin 2015

Helsingin kaupunki teki 7.1.2013 päätöksen talvisodan kansallisen muistomerkin sijoittamisesta Helsingin Kasarmitorille. Aloitteen muistomerkin aikaansaamisesta teki Talvisotayhdistys ry. Hankkeen suojelijana toimii presidentti Martti Ahtisaari.

Talvisotayhdistys ry on vapaa kansalaisjärjestö, jonka tarkoituksena on varmentaa talvisodan tapahtumien, muistojen ja perinnön sekä talvisodan oikean kokonaiskuvan välittyminen sekä kotimaahan että maailmanlaajuisesti. Yhdistys on rekisteröity 10.2.2010.

Yhdistys on toimintansa alusta alkaen pitänyt tärkeänä saada Helsinkiin talvisodan kansallinen muistomerkki. Talvisodan taisteluista on paikallisia muistomerkkejä, mutta kansallinen muistomerkki on puuttunut.

Yhdistys on informoinut muistomerkkihankkeesta valtion johtoa, eduskunnan puhe-
miestä ja Helsingin kaupungin johtoa. Kun kaikki tahot suhtautuivat hankkeeseen positiivisesti, teki Talvisotayhdistys ry valtioneuvoston kanslialle aloitteen talvisodan kansallisen muistomerkin aikaan saamiseksi Helsinkiin talvisodan päättymisen 75-vuotispäivään 13.3.2015 mennessä.

Valtioneuvoston kanslia käsittelee aloitteen ja edellytti opetus- ja kulttuuriministeriön sekä puolustusministeriön ryh-

tyvän asiassa toimenpiteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö osoitti 100 000 euron määrärahan käytettäväksi hankkeen valmisteluun ja muistomerkkiä koskevan suunnittelukilpailun järjestämiseen.

Talvisotayhdistyksen nimeämä hankkeen sihteeri on everstiluutnantti **Ilkka Kouri**.

Taideteoskilpailussa aikaa 105 päivää

Toimikunta järjestää muistomerkistä kansainvälisen taide-
teoskilpailun, joka julkistettiin 2.2.2013. Sen jälkeen taiteilijoilla on 105 päivää aikaa jättää palkintolautakunnalle ideansa ja sanallinen selityksensä muistomerkiksi. Palkintolautakunta valitsee kuusi parasta ideaa, jotka taiteilijat täydentä-

vät muistomerkkiluonnoksiksi lopullista arvostelua varten. Toimikunta valitsee toteutettavan teoksen viimeistään vuoden 2014 alussa.

Muistomerkkihankkeen rahoitukseen osallistuvat valtio, Helsingin kaupunki ja Talvisotayhdistys ry kukin 1/3 osuudella. Rahoitukseen kuuluu kansalaiskeräyksen toteuttaminen.

Muistomerkki on tarkoitus

paljastaa juhlallisesti perjantaina 13.3.2015 klo 11.00 eli täsmälleen 75 vuotta talvisodan päättymisen jälkeen.

Lisätietoa yhdistyksestä ja sen toiminnasta löytyy www.talvisota.fi/talvisotayhdistys

Ilkka Kouri

Talvisodan
muistomerkkitoimikunnan
projektisihteeri

Muistomerkkitoimikunta asetettu

Toimikunnan puheenjohtajana toimii ylijoh-
taja **Riitta Kaivosoja** opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Muita jäseniä ovat erityisasiantuntija **Nina Brander** valtioneuvoston kanslasta, museonjohtaja **Janne Gallen-Kallela-Sirén** Helsingin kaupungilta (varajäsen museonjohtaja Tiina Merisalo Helsingin kaupungilta), toimitusjohtaja **Paul Gustafsson** Suomen Rahapaja Oy:stä (varajäsen viestintäjohtaja Henna Karjalainen Suomen Rahapaja Oy:stä), kulttuuriasianneuvos **Liisa-Maria Hakala-Zilliacus** opetus- ja kulttuuriministeriöstä (varajäsen kulttuuriasianneuvos Päivi Salonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä), prikaatikenraali **Sakari Hon-**

kamaa Pääesikunnasta (varajäsen prikaatikenraali Jukka Ojala Pääesikunnasta), opetusneuvos **Leena Luhtanen** Talvisotayhdistyksestä (varajäsen metsänhoitaja Christian Keil Talvisotayhdistyksestä), professori **Matti Palo** Talvisotayhdistyksestä (varajäsen VTT Pekka Korpinen Talvisotayhdistyksestä) ja kansliapäällikkö **Arto Rätty** puolustusministeriöstä (varajäsen hallintojohtaja Hannu Antikainen puolustusministeriöstä) sekä veteraanijärjestöjen edustajana Suomen Sotaveteraaniliiton valtuuston puheenjohtaja, hallintoneuvos **Sakari Sippola** (varajäsen varatuomari Juhani Saari, Sotainvalidien Veljesliitto).

Muistomerkki sijoitetaan Kasarmitorille. Takana on puolustusministeriön arvokkaita rakennuksia.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Jatkosotatapahtumia 1943

- 1.3. Rytin toinen presidenttikausi alkaa. Rangellin hallitus jättää eronpyyntönsä.
- 4.3. SAK esittää STK:lle työehtosopimustoiminnan luomista.
- 5.3. Presidentti nimittää Edvin Linkomiehen johtaman hallituksen.
- 7.3. Sotilashallintoalueelle kevätke-sän aikana palaamaan halukkaita on ilmoittautunut n. 20 000 henkilöä. Suuri kevätmuutto aloitetaan huhti-toukokuussa.
- 8.3. Helsingin oppikoulujen Karjala-seura perustetaan. Seuran tehtävänä on aktiivisen isänmaanrakkauden ja kansallistunnon herättäminen koulunuo-rison keskuudessa.
- 9.3. Laulajatar Rosita Serrano, "Chilen satakieli", saapuu Ruotsista esiin-tymään Helsinkiin Sotainvalidien Veljesliiton hyväksi. Konsertti on suuri yleisömenestys.
- 12.3. USA:n Moskovan suurlähettiläs William Harrison Standley tiedus-telee ulkoministeri Molotovilta Yhdysvaltojen mahdollisuutta toimia välittäjänä Suomen asiassa. Tieto ehdotuksesta oli Suomeen tullut jo aikaisemmin.
- 13.3. Suomi saa 16 kpl Saksasta tilaamaansa Messerschmitt Bf 109-G2 -hävittäjää.
- 15.3. Itä-Karjalan sotilashallinnon esikunta siirretään Joensuun Niittylahden kansanopistolta Äänislinnaan.
- 21.3. Ruotsalainen viihdytysryhmä saapuu vierailulle Suomeen. Ryhmä esittää musiikkia, tanssia ja kaikenlaisia taikatemppuja suomalaisten sotilaiden ilahdut-tamiseksi.
- 25.3. Inkeriläistä siirtoväkeä varten perustetaan Hankoon vastaanot-toleiri, jossa on makuusijat 1300 hengelle sekä kolme saunaa ja seitsemän sinihappo- ja kuumailmakammiota tulijoiden desinfiointia varten.
- 28.3. Suomalaiset ja saksalaiset ryh-tyvät yhteistyössä laskemaan sukellusveneverkkoa Suomen-lahden poikki Porkkalan ja Viron rannikolla sijaitsevan Naissaaren välille.
- 29.3. Ensimmäisten inkeriläisten siirto Suomeen alkaa.

Jatkosodan rintamamiehet – Asemasodan puhdetta

Näyttelijä Tauno Palo viihdytyskiertueella 1941

Asemasodan vuosina joutui tappamaan ja tapetuksi siinä missä sodassa muutoinkin. Sodalla ei ollut kauniimpia ja leppeämpiä kasvoja; jokainen päivä saattoi olla se viimeinen.

Henkisesti sodasta ei päässyt eroon jos fyysisesti välillä olikin helppompaa. Asemasodan vuosina kevästä 1942 kesään 1944 menehtyi tai katosi miltei 19 000 armeijan harmaisiin sonnustautunutta. Haavoituneita ja vammautuneita oli moninkertaisesti. Uusi ikäluokka toisensa jälkeen joutui sodan kurimukseen.

Valvontaupseeri Taavetti Heikkisen kirjoitti päiväkirjaansa tammi-kuussa 1942:

Tänään muutamme korsuun. Melko hyvä korsu, mutta pieni on. Sijoit-tauduimme jotenkuten sisään ja valo-kuvaaja kävi ikuistamassa kahdella kuvalla meidän pirstämme ja nurk-kauksen korsustamme.

Jälleen on useampia JR 50:n uusia tulokkaita kaatunut rintamalla. Eivät osaa vielä siellä liikkua.

Kuolema oli aina läsnä. Mutta ennen kaikkea sodassa tapettiin aikaa. Yritettiin päästä irti epänormaaliudesta, sulkea siltä ajatukset kun korvia ja silmiä ei voinut. Tylsistymisen voittamiseksi oli monia keinoja. Miesten kekseliäisyys oli rajaton.

Kortinpelu oli yleisin ajanviete – pokkaa, venttiä, nakkia, raminaa sen piti olla. Šakin- ja tammenpelu ei herättänyt samanlaista hälyä, ja rahakin oli sivuseikka. Jotkut hävisivät

peleissä ja vedonlyönnissä isojakin summia, mikä rikkoi ystävyys-suhteita ja aiheutti pitkällistä suukopua. Vaikka leikistä oli kysymys, se oli vakavaa – kuten maailma kaiken kaikkiaan. Sodan ahdistassa häviö pelipöydässä saattoi koetella itsetuntoa kovimman päälle.

Kirjoittaminen ja kirjeet sideentiseen

Sotapäiväkirjoja pidettiin mutta ennen kaikkea raapustettiin kirjeitä. Kotiin kirjoitettiin jokapäiväisistä ja tuiki tavallisista asioista, kaipuusta ja konkreettisista tarpeista kuten ruoasta, tupakasta, vaatteista ja jalkineista.

Kipeät ja ikävät kokemukset si-vuutettiin. Näin pehmennettiin so-dan kovaa arkea, siirryttiin ajatuk-sissa toiseen, intiimimpään mutta niin kaukaisen todellisuuteen, ko-tipiiriin lämpöön. Kirjeet olivat side-menneeseen maailmaan, jonka suotiin palaavan joskus...

Pentti Haanpääkään ei yrittänyt enää parantaa maailmaa. Sota kulki väijäämätöntä latuaan pienestä ihmismisestä välittämättä. Sen hän kirjasi muun muassa romaaniinsa Yhdeksän miehen saappaat. Sodassa lääkärit pelastivat henkensä alttiiksi pistäen arvaamattoman määrän elämää. Mutta Haanpään mielestä nuo miehet olivat väsyneitä ja turhautuneita:

Rakas Äiti, sain kirjeesi tänään ja kiitän siitä. Muuten ei kuulu entistä kummempaa. Tuo yskäni ei ole taa-

sen ensinkään vaivaavaa mallia, joten en lähde lääkäriin ainakaan nyt. Sil-lä lääkärit tekevät täällä työnsä miten kuten hotaisemalla, sillä työ täällä ei liikoja maistu, eihän heillä siitä ole minkäänlaisia tuloja...

Äläkä ollenkaan huolehdi liikoja paketeista. On minulla ollut syömistä ja savujakin [tupakkaa] joka päivä. Ja mitäpä tässä muuta tarvitsee. Eivätkä työt liioin rasita... Niitä shakkipelejäni olen pelannut edelleenkin...

Nuorten miesten korsukeskustelut eivät ymmärrettävästi liittäneet korkeissa sfääreissä. Yleensä puhuttiin siitä, mistä oli puute – naisista ja ruoasta. Rintamalla kului pitkiäkin aikoja, jolloin vain kirjeenvaihto tarjosi kontaktin vastakkaiseen sukupuoleen. Rintaman läheisyydessä oli vähän naisia ja paljon miehiä. Häveliäisyys ja sukupuolinen paine kamppailivat keskenään.

Niinpä tuntematonkin nainen, vaikkapa paketin anonyyminä lähettänyt, lämmitti mieltä ja sai mielikuvituksen laukkamaan:

Kun sain Teidän kirjeenne, niin se teki minuun oudon ja ihmeellisen vaikutuksen.

Kun nuoret naiset olivat paljon kotipuolella ja miehet rintamalla, kirjeenvaihtoystäviä etsittiin lehtien välityksellä. Kirjeet eivät olleet aina tarkoitettu pyhäkoululaisille. Kirjeenvaihtoystäviä, vallankaan jos eivät olleet "kilttejä tyttöjä", vaihdettiin nuorten miesten kesken mieluusti.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Miehistä puuhaa ja huvia oli olevinaan rivojen juttujen viljely, sillä pakkettiin pakollista pidättyvyyttä. ”Saitko naida”, oli lähes vakiokysymys, joka esitettiin lomalta palaaville. Eristetyissä oloissa panojutut tuntuivat olevan nuoren miehen mitta. Avioituneet ottivat yleensä rauhallisemmin.

Ilman naista jotenkin pärjäsikin muttei ilman saunaa. Se oli sotilaiden suurimpia nautintoja. Syöpäläiset saivat kyytiä ja juttu luisti. Asemasodan aikana linjojen läheisyyteen nousi hyvinkin upeita löylytupia.

Pitkiin päiviin mahtui lukemista ja radiokuuntelua. Jotkut myös opiskelivat, sikäli kuin rauhallinen hetki siunaantui. Syväriin perustettiin rintamaluukio. Luentoja ja kuulusteluja järjestettiin myös rintamalla.

Opiskelua ja opiskelulomia

Vuosina 1941 ja 1943 kaikki asepalveluksessa olleet abiturientit hyväksyttiin ilman kirjoituksia ylioppilaaksi. Sotilas-lyöppilaskirjoitukset valmennuskurssineen pantiin toimeen maaliskuussa 1944. Opiskelulomia sai ja tutkintoja suoritettiin. Väitöskirjojakin valmistui.

Moni tieteellinen menestystarina sai alkunsa karuissa rintamaolosuhteissa. Yhteiskunta ja miehet tahtoivat turvata tulevaisuutensa. Aikanaan tämä auttoi merkittävästi sodasta toipumista.

Rintamamiehissä oli kelpo laulajia ja useammankin instrumentin taitajia. Viulu, kitara, mandoliini, haitari erittäinkin toivat iloa elämään. Sota saattoi unohtua hetkessä viihdetaitelijana sittemmin tunnetuksi tulleen Esa Pakarisen mukaan:

Muistan kun ladossa oli puolenkymmentä ruumista ja kolmekymmentä rep-pua. Sitten tuli poikia etulinjoista helvetin paskaisina ja partaisina. Minä soitin pojille ja ne oli tippa linssissä. Silloin musiikki tuntui todella mielekkäältä.

Kahdessa vuodessa oli sodankäynnin ilmapiiri muuttunut kokonaan. Kun talvisodassa kansakunta oli taistellut elämästään virsien voimalla, jatkosodassa kevyemmät ikävantorjuntalaulut sulkeutuivat luontevasti nuorten miesten ja naisten suosioon.

Suomalaista identiteettiä oli rakennettu urheilumenestyksen kautta. Tietoisuus Suomesta urheilun suurvaltana pönkitti ylpeyttä, ehkä hivenen myös sotilaallista ylemmyyttä.

Liikuntaa ja kilpailuja

Urheilun perinteitä pidettiin yllä rintamallakin. Sotilaskuntoisuuden vaikuttavaa liikuntaa tuettiin aina Päämajaa ja Mannerheimia myöten. Hyväkuntoinen mies oli yleensä myös kelpo sotilas. Miehilläkin liikunta oli miellyttävä vastapaino lavereilla loikomisen asemesta.

Miesjoukossa kukoisti kaikki kilpailullisuus. Siksi urheilukoitokset olivat suosittua ajanvietettä. Kilpailuja jär-

Laatokan Rannikkoprikaatin sotamies Sorsan taidonnäyte, puusta valmistettu lintu.

jestettiin sadoittain asemasodan aikana komppanian keskeisistä mitteloista aina armeijakunnan tasolle asti. Merkittävämpiä olivat Karhumäen talvi- ja kesäkisat sekä Kannaksen poikkihiihto ja Syvärin yliuinti. Mukana olivat Suomen menestyneimmät urheilutähdet, jotka eivät olleet tavanneet kohtaloaan rintamalla.

Sotilaat eivät harrastaneet vain tyyppillisiä sotilaslajeja – juoksua, hiihtoa ja ampumista. Kotoa tuodut pallot ja nyrkkeilyhanskat olivat kovassa käytössä. Samoin paikan päällä rakennetut voimistelutelineet, jopa painonnostotangot. Uinti ei sen ihmeempiä välineitä vaatinut. Mutta paini vaati, kersantti, sodan jälkeen kansanedustaja ja puolustusministeri Sulo Hostila muistelee:

Painimaan haluttiin päästä ja kun ei ollut painimattoa, käytettiin kuorma-peitettä, joka pehmustettiin sammalilla. Siinä sitä harjoiteltiin, vaikka karkea pressu välillä veti hikisen ihon rikki.

Puhdetöillä henkistä tylsistymistä vastaan

Puhdetyöt olivat olennainen osa asemasodan arkea. Ne saivat jo omana aikanaan legendaarisen maineen ja olivat oiva keino henkistä tylsistymistä vastaan.

Töiden kirjo oli rajaton. Tehtiin tuohirasioita, pakkakuppeja ja juurakoista taideteoksia. Korsuissa valmistui kirveenvarsia, punoksia, virsua, puisia ja metallisia taloustarvikkeita, huonekalujakin. Suomenmiesten luovuus ja käden taidot kukkivat keskellä sotaa.

Puhdetyöharrastus sai lähes teollisen luonteen ja Päämajakin alkoi tukea sitä. Mitä mielikuvituksellisimmilla ja taiturimaisilla saavutuksilla kilpailtiin sekä järjestettiin suuria ja suosittuja näyttelyjä. Perustipa Lotta Svärd jopa erityisen puolustusvoimien puhdetyöesineitten myyntikeskuksen. Se möi tavaraa jopa Saksaan ja palveli omia pulasta kärsiviä kansalaisia. Päälle päätteeksi asianosaiset saivat mukavia lisäansioita.

Kokonaan toinen asia on, miten puhdetyöt vaikuttivat armeijan toimintakykyyn. Jäikö harjoittelu ja varustelu nikkaroinnin varjoon, niin kuin joskus on väitetty.

Väheksyä ei ainakaan voida askaroinnin arvoa mielialatekijänä. Kun puuhasteltiin, urheiltiin, luettiin, kirjoitettiin, metsästettiin, kalastettiin, kasvatettiin vihanneksia, hankittiin korsiin lemmikkieläimiä, henkinen viireys säilyi samoin kuin usko yhteiseen asiaan. Kaikkinaisen toiminnanturve tuli tyydytetyksi, eikä alinomaiseen purnaukseen ollut tarvetta.

Henkisen kestävyyyden kannalta keskeisessä asemassa olivat kuitenkin lo-

mat. Nekin alkoivat rullata mukavasti asemasodan aikana.

Tammikuussa 70 vuotta sitten Kauko kirjoitti korsussa kirjettä tädilleen. Samaan kirjeeseen mahtuivat kuulumiset ja sydänsurutkin. Muutamasta rivistä asemasodan arki välittyy koskettavasti ja elävästi:

Lämpimät korsuterveiseni nyt Sinulle ja oikein hauskaa ja onnellista uutta vuotta myös. Kiitoksia paljon kirjeestäsi jonka sain jo muutama päivä sitten. On ollut nykyisin niin kiire ettei tahdo ehtiä kaikille heti vastaamaan. Olen nääs ruvennut opiskelemaan kirjeopiston välityksellä ja siinä saa niin paljon kirjoitella.

Sitten on myös hiihtokilpailuja ollut aika ahkeraan ja olen ottanut osaa niihin, muuten aika hyvällä menestyksellä. Sitteen vielä kun on se velvollisuus isänmaan hyväksi, nimittäin vartio, ettei ryssä vain pääse yllättämään. Tämä on kyllä kaikista niistä tärkein. Täällä on ruvennut oleen jo täyttä talvea, pakkasta on ollut jo muutamana päivänä yli 20°, yksi yö yli 30°.

Pian tästä pääsee tuonne taakse leppälemään, tai eihän se mitään lepoa ole, mutta saa yönsä kuitenkin rauhassa nukkua, kun ei ole niin tiukkaa vartiota.

Niin turhakai minun sitä tyttöä surra on, sillä eihän sellaiselle tytölle voi antaa mitään arvoa joka tällaisena aikana unohtaa seuralaisensa joka on itsenäisyyttämme puolustamassa. Sillä sellainen tyttö ei kyllä aattele mitään, se on ainakin minun käsitykseni. Jos kerran tämä odottaminen näin sota-aikana tulee pitkäksi, niin pitkäksi se tulee silloin rauhan aikanaikin.

**Teksti: Ari Uino
Kuvat: SA-kuva**

Korven Kaiku -lehteä luetaan kenttävartion kämpässä Rukajärvellä.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Päämajan kaukopartio Muurmannin radalla

Päämajan kaukopartiojoukot olivat jatkosodan aikana osa Päämajan tiedustelujärjestelmää. Ne suorittivat partiotiedustelua syvällä vihollisen selustasta, usein jopa satojen kilometrien päässä lähimmistä omista joukoista. Kaukopartiotoiminta oli kehittynyt nopeasti, kun muistetaan, että talvisodan aikana kenttäarmeijan kokoonpanoon ei kuulunut varsinaisia kaukopartiojoukkoja. Saatavilla ei myöskään ollut niiden tarvitsemaa erikoisvarustusta. Välirauhan aikana koulutetut ja varustetut kaukopartio-osastot olivat toiminnassa heti jatkosodan hyökkäysvaiheesta alkaen tuottaen tietoa muun muassa puna-armeijan puolustusvalmisteluista. Talvisodan sotakokemukset olivat suureksi avuksi koulutusta järjestettäessä. Vuonna 1942 kaukopartiot tiedustelivat muun muassa Muurmannin radalla. Länsiliittoutuneiden laivasaattueiden Muurmanskin ja Arkangelin satamiin tuoma sotamateriaali kuljetettiin rautateitse varikoihin ja edelleen muille rintamanosille.

Partiotiedustelu oli tärkeä tiedustelulaji

Päämajan kaukopartiomiesten sotakokemukset jatkosodassa ovat jääneet elämään monien kaunokirjallisten teosten ja ansiokkaiden tutkimusten ansiosta. Eikä turhaan, sotatilanteessa partiotiedustelu oli molemmille osapuolille tärkeä tiedustelumuoto. Sotatoimialueella toteutetusta partiotiedustelusta käytettiin termiä ”pintapartio” ja sotatoimialueen takana liikkuvat puolestaan päämajan alaiset kaukopartiot. Päämajan tiedustelujaosto käytti kaukopartioiden tuottamaa tietoa analyyseissään joita se teki esimerkiksi liittoutuneiden sotamateriaalikuljetuksiin ja vihollisen

puolustusvalmisteluihin liittyen. Muita sodanaikaisia merkittäviä tiedustelulajeja olivat esimerkiksi lentokuvaustiedustelu ja kuuntelutiedustelu. Kuuntelutiedustelu pystyi useissa tapauksissa jopa välittämään kaukopartioille tietoa niiden jäljillä olevan vihollisen toiminnasta.

Kuten edellä on todettu, ymmärrettään jatkosodan aikaisella kaukopartiotoiminnalla lähinnä päämajan johtamana tai sen käskemänä tapahtunutta partiot toimintaa, joka tapahtui syvällä vihollisen selustassa, usein varsinaisen sotatoimialueen ulkopuolella. Kaukopartiot saivat tehtävänsä pääasiassa tiedustelujohdolta. Niiden lisäksi partiointiin syvällä vihollisen selustassa osallistuivat ajoittain myös divisioonien ja muiden joukkojen erikseen koulutamat ja varustamat osastot. Niiden tehtävänä oli pääasiassa tiedustelu, mutta usein tehtäviin liittyivät myös tuhoamis- ja häirintätehtävät. Välirauhan aikana harjoitetusta partiotiedustelusta käytettiin aikanaan nimeä asiamiestiedustelu.

Talvisodan kokemukset auttoivat kaukopartiotoiminnan aloittamisessa välirauhan aikana

Talvisodan sotakokemuksilla oli tärkeä merkitys kaukopartiotoiminnan kannalta. Hyvällä syyllä voidaan sanoa, että talvisodan aikana luotiin edellytykset välirauhan kaukopartiokoulutukselle ja jatkosodan kaukopartiotoiminnalle. Sodan puhkeaminen marraskuun lopulla 1939 aiheutti muutoksia tiedusteluorganisaation tehtäviin ja siihen miten tiedustelua käytännössä toteutettiin. Viestitiedustelutoimiston alatoimistojen päätehtäväksi tuli aiemmin mainitun asiamiestiedustelun si-

jaan sotilaspartioinnin suunnittelu ja sotavankikuulustelu. Sotatoimet estivät käytännössä asiamiestiedustelun. Kenttäarmeijan kokoonpanoon ei vielä talvisodan aikana kuulunut varsinaisia kaukopartioitehtäviin tarkoitettuja joukkoja. Alatoimistot nimettiin johtajiensa mukaan osastoiksi. Näin saivat nimensä jatkosodan tapahtumista tutuksi tulleet kaukopartio-osastot Osasto Vehniäinen, Osasto Kuismanen, Osasto Marttiina ja Osasto Paatsalo. Talvisodan aikana nämä osastot toimivat käytännössä eri yhtymien taisteluyksiköinä. Vihollisen selustassa pystyttiin toimimaan lähinnä Laatokan pohjoispuolisilla alueilla.

Jatkosodan kaukopartiotoiminnan johtosuhteet muodostuivat ennen jatkosodan syttymistä. Keväällä 1941 tarkistetun organisaation mukaan Päämajassa tiedustelutoimintaa johti yleisesikunnan päällikön alainen tiedustelujaosto. Kaukopartio-osastot puolestaan tulivat tiedustelujaostoon kuuluvan tiedustelutoimiston alaisiksi. Varsinaisia tiedustelusuunnitelmia ei tehty, ja johtaminen oli sängen lyhytjänteistä. Tällaisena organisaationa, jossa kaukopartio-osastot toimivat operatiivisesti varsin itsenäisesti, toiminta jatkui aina 1. heinäkuuta 1943. Silloin kaukopartio-osastoista perustettiin Erillinen Pataljoona 4 tiedustelutoimiston alaiseksi joukko-osastoksi. Siihen kuului neljä komppanian kokoista osastoa.

Kaukopartiotoiminta edellytti hyvin koulutettuja miehiä ja oikeanlaisia varusteita

Välirauhan aikana osastot keskittyivät tietojen hankkimiseen Neuvostoliiton puolelta sekä kaukopartiotoimintaan

tarkoitettun miehistön rekrytointiin ja koulutukseen. Useat miehistä olivat kotoisin Neuvostoliitolle luovutetuilta alueilta. Talvisodan kokemuksia käytettiin hyväksi koulutuksessa ja sotakokemusta saaneet partiomiehet muodostivat tulevien kaukopartio-osastojen henkilöstön rungon ja johtajiston, vaikka varsinaista kaukopartiotoimintaa ei talvisodan aikana ehditty toteuttaa. Ennen jatkosodan syttymistä ehdittiin kouluttaa yhteensä noin 150 miestä erilaisiin kaukopartioitehtäviin. Koulutusaiheita olivat esimerkiksi neuvostoliittolaiset aseet ja joukot, havaintojen teko, kartanluku ja sissitaidot. Lisäksi miehet opetettiin käyttämään venäjänkielistä karttamateriaalia. Osa partiomiehistä suoritti jopa laskuvarjohyppykurssin keväällä 1941.

Kaukopartio-osastojen miehet olivat erikseen valikoitua joukkoa. Erinomainen fyysinen kunto, henkinen kestävyys ja korkealuokkainen aseenkäsittelytaito olivat ehdottomia vaatimuksia. Partiomatkojen aikana miehet joutuivat äärimmäisen koviin rasituksiin yrittäessään välttää vihollisen takaa-ajoa osastoja tai joutuessaan taistelukosketukseen. Takaa-ajo-osaston välttäminen ja niiden harhauttaminen vaativat taitoa ja oveluutta. Mukana oli kuljettava suuret määrät muonaa, ampu- matarvikkeita ja usein myös räjähteitä. Aseena oli yleensä Suomi-konepistooli. Täydennykset tapahtuivat kätkeistä tai lentokoneiden laskuvarjopudotuksilla.

Viestitoiminta oli jatkosodan kaukopartiotoiminnan onnistumisen edellytys. Keväällä 1940 oli aloitettu partio-radistien koulutus uuden juuri tähän toimintaan kehitetyn sähkötyrsradi- on käyttöön. Radio tunnetaan nimellä ”Kyynel”. Kyyneleellä pystyttiin vies-

Kaukopartiomiesten leiripaikka vihollisen selustassa. Kuva: SA-kuva.

Kaukopartiolle on pudotettu elintarvike- ja varustetäydennystä. Kuva: SA-kuva.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

tittämään tärkeimmät tiedustelutiedot salattuna. Lisäksi omat selustassa olevat kuunteluasemat seurasivat jatkuvasti vihollisen viestiliikennettä. Usein kuuntelutiedustelu pystyi paljastamaan vihollisen takaa-ajo-osaston toiminnan ja kaukopartioiden etenemissuuntaan järjestetyt väijytykset. Moni kaukopartio saa kiittä pelastumisestaan hyvin järjestettyä radiotiedustelua. Kaukopartioille välitettiin tietoa myös yleisradion välityksellä. Töpö-nimisellä vastaanotimella voitiin vastaanottaa elintärkeitä tietoja, käskyjä tai ohjeita. Ne oli naamioitu harmittomiksi tiedonannoiksi tai sukulaisille lähetetyiksi terveisiksi.

Useat kesäpartiot tiedustelivat Muurmannin rataa kesällä 1942

Kesällä tiedustelutehtävissä olleet kaukopartiot olivat pieniä. Talvella latujen avaaminen taas vaati suuremman osaston. Jos kyseessä oli tuhoamistehtävä, oli joukon oltava merkittävästi suurempi. Tällöin partiot olivat jopa satojen miesten vahvuisia. Suomalaispartiot toimivat usein Muurmannin radan alueella. Tammikuussa 1942 siellä toimi lähes 1300 miehen vahvuinen osasto. Radalta suistettiin partioiretkien yhteydessä kymmeniä junia, joista osa kuljetti liittoutuneiden saattueiden meritse Murmanskiin ja Arkangeliin tuomaa sotamateriaalia.

Kesät 1942 ja 1943 olivat kaukopartiotoiminnalle edullista aikaa. Rintamalinjat olivat hyökkäysvaiheen jälkeen vakiintuneet, vihollistilanne oli selkeä eikä erityisiä operaatioita ollut odotettavissa. Niinpä Päämajan mielenkiinto suuntautui kauemmas vihollisen selustaan. Erityisen kiinnostuksen kohteena olivat länsiliittoutuneiden meritse kuljettaman sotamateriaalin rautatiekuljetukset Kuolan alueen satamista. Murmanskin ja Arkangelin satamien kautta tuli vuosina 1941 – 45 Neuvostoliittoon lähes neljäsosa koko länsiliittoutuneiden materiaaliavusta. Kesän 1942 kuluessa tiedustelivat useat kaukopartiot eri osastoista Muurmannin radan junakuljetuksia.

Esimerkkinä tällaisesta partiosta tarkastelemme Osasto Kuismaseen kuuluneen kaukopartion toimintaa Onegajoen itäpuolella. Suomalaisen etulinjasta noin 200 kilometrin päässä olevalle kohdealueelle siirryttiin lentokoneella. Lentokuljetuksesta huolimatta reitille kertyi pituutta jalan kulkien noin 500 kilometriä. Lisäksi aikaa oli varattava kuuden viikon verran. Näin mittava tehtävä edellytti runsaasti suunnittelua, karttojen piirtämistä saksalaisten ilmakuviin perusteella, muonituksen varmistamista, varusteiden huolellista huoltoa ja kaiken materiaalin huolellista tarkastamista.

Länsiliittoutuneiden pohjoista reittiä Neuvostoliittoon toimittaman sotilasavun materiaalin kokonaisvolyymien

selvittämiseksi tuli päämajan tiedusteluosastolle tarve selvittää myös se junaliikenteen määrä, joka kulki Muurmannin rataa pitkin Onegasta Obozerskajan kautta suoraan etelään. Näin saataisiin arvioitua Muurmanskin kaupungin sataman kapasiteetti ja sen osuus kuljetusten kokonaismäärästä. Tehtävä annettiin Osasto Kuismaselle, josta perustettiin valmisteluiden jälkeen tehtävään lähetettiin vänrikki Ville Suokkaan johtama, 14-miehinen partio 27/2.

Lopulta kaikki oli valmista ja lentokuljetus Pääjärveltä saattoi alkaa 26. heinäkuuta 1942. Heinkel He-115 -vesitaso, tuttavallisemmin ”Jenny”, kuljetti partion kahdessa osassa yli kahden sadan kilometrin päähän etulinjasta 80 kilometrin päähän kohdealueesta. Parituntinen lento sujui Sardijärvelle, jossa partio siirtyi rantaan kumiveneellä. Tunteamattomalla järvellä ei sopinut riskeerata kellukkeiden vaurioitumista. Seuraavana yönä saapui partion loppuosa ja matka kohti rataa alkoi ripeästi – kaksi peräkkäistä lentoa syrjäiselle järvelle oli saattanut herättää vihollisen mielenkiinnon.

Vaikeakulkuinen maasto laittoi partion kovalle koetukselle. Marssi laskautumispaikalta radalle kesti yhteensä kolme vuorokautta. Koskematonta ja vaikeakulkuista korpimaastoa halkoivat laajojen soiden muodostamat esteet. Suot olivat liian laajoja kierrettäväksi joten vaivalloinen ylitys hidasti etenemistä. Paikoitellen miehet joutuivat jopa varustautumaan pitkällä riu’uilla, joiden varassa saattoi ponnistella ylös upottavasta suosta. Onneksi vihollinen ei suorittanut lentotiedustelua asumattomilla selustan korpialueilla. Vuolaan Onegajoen ylitys tukkilautoilla osoittautui sekkin aikamoiseksi urakaksi. Virran voimasta kertoo paljon se, että ylittäjien ajalehtimismatkaksi tuli peräti parisen kilometriä. Ennen matkan jatkamista varusteet oli vielä raahattava jyrkän rantatöyrään yli.

Suokas miehineen aloitti liikenteen laskennan saavutettuaan Arkangelin – Vologdan pääradan, joka oli liittoutuneiden tarvikekuljetusten pääreitti. Partio laski radan liikennettä kolmen vuorokauden ajan ilmoittaen tulokset Kyneleellä. Lyhyen levon jälkeen partio lähti siirtymään radan suunnassa kohti pohjoista. Noin päivämarssin välein partio poikkesi radan varteen liikennettä laskemaan. Radan liikennettä partio laski useassa kohdassa noin päivämarssin välein. Laaja kierros ulottui myös Obozerskajasta Sorokkaan ja Arkangeliin risteäville rataosuuksille. Vihollissotilaiden sijasta alueella liikkui marjastavia ja sienestäviä siviilejä. Liikenteen laskennan lisäksi partio tiedusteli läheisessä Perekopin kylässä rakenteilla olevan lentokentän. Metsätiellä tavatun tytön isä oli siellä töissä. Onneksi tyttö ei ilmeisesti pahasti pelästyt-

Partio on palannut Sorokan retkeltä 1942.

nyt metsärosvon näköisiksi rapistuneita suomalaissotilaita!

Kotimatkan sijasta partio sai muonatäydennystä tilatessaan jatkotehtävän: junaliikennettä oli vielä laskettava. Ei auttanut, muonatäydennyksen jälkeen matka jatkui jälleen kohti pohjoista ja Obozerskajan risteysasemaa ja Sorokkaan ja Arkangeliin haarautuvia rataosuuksia. Parin päivän työskentelyn jälkeen partio palasi yhteen ja aloitti paluun kohti seuraavaa täydennyspudotuspaikkaa.

Pudotuksessa tuli muonan ja varusteiden lisäksi Suokkaan tilaamat räjähdysaineet. Epäselväksi on jäänyt, menikö tieto räjähdysainetilauksesta osasto Kuismasesta tiedusteluosastoon tai Ylipäällikölle. Mannerheimhan oli nimenomaan kieltänyt liittoutuneiden tavarakuljetusten häiritsemisen. Tämä ei kuitenkaan askarruttanut partiota, joka siirtyi takaisin Muurmannin radan varteen tarkoituksenaan junaliikenteen häirintä. Partiomiehet eivät tyytyneet pelkästään aikasytyksellä toimiviin panoksiin vaan halusivat nähdä ainakin yhden räjähdysten tällä matkalla. Ensimmäinen venäläisjuna jatkoi kuitenkin matkaa suomalaisista mitään tietämättä. Vetosytyttimen varmistus oli kaikessa tohinassa jäänyt poistamatta. Toinen yritys sen sijaan onnistui ja tällä kertaa juna suistui radalta melkoisen kaaoksen vallitessa.

Räjähdys luonnollisesti paljasti partion. Oman radiotiedustelun saamien tietojen mukaan partion perässä oli noin pataljoonan vahvuinen joukko. Raskas paluumarssi sujui kuitenkin ilman taistelukosketusta. Tällä kertaa Onegajoki ylitettiin tukkilautojen sijasta erään kylän liepeiltä varastetulla veneellä. Kyläläisten tarkkaavaisuutta ilmeisesti heikensi äänekäs juhliminen. Nouto tapahtui ”Jennyllä” syyskuun 9. päivänä samaiselta Sardijärveltä. Sardijärven syvyyskiin päätyivät myös partion varus-

teet pommikuilun luukkujen avauduttua. ”Valitettava vahinko”, totesi koneen miehistö, jolla oli ollut vaikeuksia saada yllilastattu vesitaso ilmaan.

Neljänkymmenenkuuden päivän pituinen partiomatka kauas venäläisten selustaan oli tuottanut Päämajalle Arkangelin radalta tärkeitä liikennetietoja ja lähes kuukauden ajan. Varsinaisen tiedustelutiedon tuottaminen edellytti partion toimittamien tietojen yhdistämistä muista lähteistä saatuihin tietoihin. Päämajan tiedustelutoimisto ja saksalaiset saivat hyvän kuvan sotamateriaalin suuntautumisesta eri rintamanoille yhdistämällä Suokkaan partion havainnot muiden osastojen partioiden tuottamiin tietoihin, liittoutuneiden laivasaattueiden aikatauluihin, lastitietoihin ja muilla keinoin hankittuihin tietoihin liittoutuneiden materiaaliavusta. Partiomiehille tämä pitkä ja rasittava partio tuotti kiitokseksi peräti kuukauden loman.

Artikkelin lähteistä

Tämän artikkelin keskeinen lähteistö muodostuu Lassi Saressalon kirjallisetä tuotannosta. Näitä ovat vuonna 1987 julkaistu teos ”Päämajan kaukopartiot jatkosodassa” sekä hänen jatkosodan kaukopartiotoimintaa käsittelevä artikkelinsa ”Salaisen sodan sivut” -kirjassa. Lisäksi lähteenä on käytetty Kadettikunnan internetsivuja.

Yrjö Lehtonen

Kirjoittaja on ye-everstilutnantti ja toimii Maanpuolustuskorkeakoulussa pääopettajana sotahistorian laitoksella.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Osasto Puustisen kaukopartion hyökkäys Jeljärven huoltotukikohtaan

Alkupalvesta 1943 oli Rukajärven suunnalla tiedusteltu venäläisten keskeisiä huoltotukikohtia päämajan 29.12.1942 antaman käskyn mukaisesti. Tiedustelun kohteita olivat Lehdon kauppala päätien pohjoispuolella, Perttijärven risteysmaasto sekä Jeljärven kylä ja asema Kotskoman tien varressa. Näistä Lehdossa todettiin runsaasti taistelujoukkoja ja Perttijärven risteys oli avoin ja lähellä etulinjan joukkoja. Valinta maaliskuun tuhoamisoperaatiolle päättyi Jeljärven kylään ja asemalle.

Pääesikunta hyväksyi 14 divisioonan esittämän, peitenimellä ”Metsänhakkuu” tehdyn suunnitelman 5.3.1943. Pääesikunta edellytti, että osaston paluumatkan helpottamiseen kohdistettaisiin suunnittelussa erityistä huomiota. Retki Jeljärvelle päätettiin toteuttaa

14.-18.3.1943. Tehtävä annettiin Jalkaväkirykmentti 10 ensimmäiselle pataljoonalle, samalle, joka edellisena talvena kävi Majewskin johdolla Särkijärveltä Muurmannin radalla. Majewski kaatui lokakuussa 1942 Peukalonien tukikohdassa tarkka-ampujan luotiin. Uudeksi pataljoonan komentajaksi nimettiin majuri Timo ”Jukka” Puustinen ja muodostettiin Osasto Puustinen. Puustiselle alistettiin Rajajääkäripataljoona 6:een kuulunut divisioonan kaukopartio-osasto, jota johti luutnantti Eino Penttilä. Lisäksi osastoa vahvistettiin pioneereilla, lääkintähenkilöstöllä, viestimiehillä ja kolmella tykkimiehellä.

Maaselän ryhmä tuki Osasto Puustisen tehtävää lähettämällä Osasto Grönroosin Pokonvaarasta Vääräkoskella sijainneen vihollisen kenttävartion kimpuun. Toiminnalla sidottiin Puustisen oikean sivustan venäläisjoukot, etteivät ne pääse häiritsemään sivustasta Puustisen paluumatkaa.

Pääjoukko siirrettiin 14.3. Vansjärveltä Rukajärvelle ja sieltä kuorma-autoilla edelleen Korpilahden pohjoispuolelle lähelle Ontajärven rantaa. Divisioonan komentaja kenraalimajuri Raappana kävi itse tarkastamassa lähtevän osaston ja iltahämärässä järjestetyn hartauden jälkeen, klo 21.00 osasto nousi suksille ja Ontajärven 11 kilometrin ylitys alkoi. Koko yön hiihdettyään osasto lepäsi valoisan ajan 15.3. noin 7-8 kilometriä Ontajärveltä itään.

Vihollinen yllätettiin

Illalla 15.3. matka jatkui kohti pääleiripaikkaa. Osaston alkuperäinen suunnitelma oli hyökätä Jeljärven kylään 17.3.1943 kello 02-04 yöllä. Osasto oli kuitenkin hiihtänyt kohteen läheisyyteen ennakoitua nopeammin ja vähän ennen pääleiriä oli ylitetty tuore venäläisen varmistusosaston hiihtolatu. Osaston paljastumisriski oli siis suuri ja Puustinen pyysi ja sai luvan suorittaa hyökkäys päivän valossa klo 10.15. Penttilän johtamat kaukopartiomiehet hyökkäsivät kylästä pari kilometriä etelään olevalle rautatieasemalle, ensimmäinen ja kolmas komppania sekä jääkärijoukkue hyökkäsivät Jeljärven kylään, kolmonen pohjoispään kautta ja ykkösen eteläpään kautta. Jääkärijoukkue sulki tien Jeljärven lentokentän suuntaan. Toisen komppanian kaksi joukkuetta varmisti osaston komento- paikan ja perustetun joukkosidontapaikan ympäristöä. Kahdesta joukkueesta perustettu Osasto Viitanen katkaisi vihollisen viestiyhteydet ja tien noin puolitista kilometriä Jeljärveltä Rukajär-

ven suuntaan länteen suojaten pääjoukon vasemman sivustan.

Hyökkäys yllätti venäläiset täydellisesti, vastarinta oli alkuvaiheessa hajanaisista vihollisen sotilaiden rynnäessä kauhun vallassa pako. Toiminta kohteella kesti kello 11.55 saakka, jolloin pääjoukko irtaantui vihollisen enemmälti häiritsemättä. Osasto Viitanen sai irtaantumiskäskyn 15 minuuttia myöhemmin. Jääkärijoukkue suojasi irtaantumista noin 250 venäläissotilaan jalkaisin tapahtuneelta vastahyökkäykseltä. Jeljärven kylän eteläreunan jälkeen ei kosketusta viholliseen enää ollut. Osasto Penttilä sai irtaantumiskäskyn jo klo 11.40 saatuaan tehtävänsä suoritetuksi.

Vaikea paluumatka

Osasto kokoontui tulomatkalla perustettuun leiriin ja aloitti ruokailun ja paluumatkan valmistelun. Klo 14.10 aloitettiin paluumatka. Osasto eteni yhtenä joukkona, kunnes kello 16.45 pysähdettiin tauolle ruokailemaan ja hieman lepäämään. Jälkivarmistukselta tuli tieto, että vihollinen seuraa osastoa noin pataljoonan vahvuusena hitaasti perästä. Kello 19.15 osasto jatkoi matkaa. Puustinen määräsi kaatuneet ja haavoittuneet Raevaaran kolmannen komppanian mukaan. Raevaara etenisi eri reittiä etelämpää kohti Kuutsjärven länsirannalle sovittua kokoontumispaikkaa. Muu osasto sotki jäljet ja veti takaa-ajavan osaston peräänsä pohjoista reittiä.

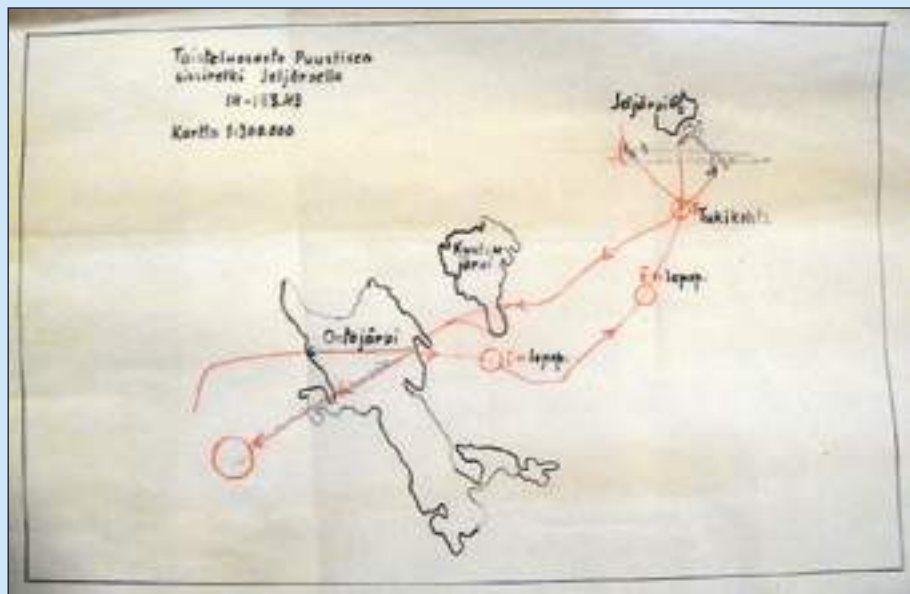
Pääosasto ylitti ennen Kuutsjärveä

Ryhmä Pieninkä osasto Puustisen jäljille

Lieksalaisista eläkkeellä olevista rajamiehistä koostuva *Ryhmä Pieninkä* hiihtää Ontajärveltä Jeljärvelle ja takaisin n. 150 km, samaa reittiä kuin Osasto Puustinen 70 vuotta sitten. Hiihto tapahtuu 9.-16.3.2013. Ryhmä Pieningän partioiretkestä kerromme tarkemmin seuraavassa Sotaveteraani-lehdessä. Edellisenä talvena (2012) Ryhmä Pieninkä hiihti Osasto Majewskin Muurmannin partioiretken 250 km:n reitin.

Ryhmä Pieningän jäseniä Sotaveteraaniliiton toimistolla lieksalaisen kuvanveistäjä Eeva Rynäsen Kotikuusi-teoksen vierellä, vas. Reijo Kortelainen (55) Lieksa, Kari Junnikkala (56) Varkaus ja Ari Komulainen (54) Lieksa.

Viholliselle aiheutetut tappiot:

Arvion mukaan 240 kaatunutta, jossa arvioitu ainoastaan varmat tapaukset.

17 hevosta kaatuneina,

5 kuorma-autoa,

1 maantietraktori,

34 rakennusta, joista 2 ammusvarastoa, 6 elintarvikevarastoa, 2 rehuvarastoa, 9 tallia, 1 valjasvarasto, 1 autokorjaamo/asepaja, 2 varusvarastoa, 1 polttoainearasto (10 tynnyriä), Jeljärven aseman kaikki vaihteet ja kolme semaforia, 4 kappaletta pieniä rautatiesilloja, joista yksi yli 30- metrinen, rataa katkottiin 23 kohdasta, puhelinyhteydet 3/3, 6/2 ja 14/2 -johtoiset katkottiin.

Lisäksi suomalaiset hävittäjät ampuivat alas 6 venäläishävittäjää 16. ja 17.3.1943 osasto Puustista suojanneissa ilmataisteiluissa.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Ryhmä palaamassa Ontajärvellä.

jyrkän harjanteen, jonka päällä sijait-
si myös venäläisten kenttävartio. Venä-
läiset vetäytyivät lyhyen taistelun jäl-
keen kenttävartionsa suojiin. Samoihin
aikoihin Raevaaran komppania tekee
suolla pimeässä kohtalokkaan suunnis-
tusvirheen ja suuntaa kulkunsa suoraan
vihollisen konekivääritulen alle. Taiste-
lun seurauksena Raevaaran osasto ha-
joaa pimeässä useisiin pieniin ryhmiin,
joita ei yrityksestä huolimatta saada ko-
koon. Ryhmät jatkavat paluumatkaa
kukin omaa reittiään. Raevaaran mu-
kana olleet kaatuneet ja haavoittuneet
jäävät venäläisten vangeiksi, taistelussa
myös kaatuu muutama suomalainen.
Pääjoukko pitää tauon saavuttuaan
Kuutsjärven rantaan kello 02.00, iso osa
porukoista luulee jo, että edessä oleva
järvenselkä on Ontajärvi. Vain koke-

neet alueella aiemmin partioineet Pent-
tilän miehet tietävät tarkasti, missä ol-
laan. Tällä kohtaa yövytään tulilla aina
kello 05.55 saakka, jolloin pieni vihol-
lisosasto avaa tulen osastoa kohti, mut-
ta pakenee pian paikalta. Aamun valje-
tessa pääosasto tapaa Kuutsjärven jäältä
osasto Raevaarasta irronneen ryhmän,
joka hiihtää suoraan venäläisten asemia
kohti. Ryhmä hiihdetään jäällä kiin-
ni ja käännytetään pääjoukon mukaan.
Puustinen päättää kiertää Kuutsjärven
etelän kautta ja lähestyä Ontajärveä alu-
eelta, jolla on normaalisti venäläisil-
lä huonoin miehitys ja josta paluu oli
alunperinkin suunniteltu tapahtuvak-
si. Ylityspaikan tiedustelijat lähetetään
eteen. Kuutsjärven eteläpäässä pääjouk-
ko tapaa pienen toistakymmentä miestä
käsittävän vihollisosaston, joka on myös

eksyksissä ja kasaantuu johtajansa ym-
päriille tutkiskelemaan karttaa, koko vi-
hollisosasto saa määränpänsä samassa
paikassa.

Ontajärven ylitys - retken
epäonnistunein osuus

Puustinen saapuu Ontajärven rantaan
kello 14.30 kolmeen osaan jakautunee-
na ja huomattavasti ennakolta suunni-
teltua aikaisemmin. Vastaanotto-osas-
tot eivät ole vielä vastassa, koska niiden
piti tulla vasta myöhemmin samana il-
tana. Etelämpää saapuneet joukot jat-
kavat suoraan Ontajärven jäälle ja kohti
länsirantaa, mutta Puustinen pysäyttää
pääjoukon Soliolahden ylityksen jäl-
keen niemeen ja käskee porukat kah-
vinkeittoon. Johtajilla on kova pidätte-
ly pitää miehet aloillaan. Puustinen ei
saanut heti yhteyttä Tiiksjärvelle suo-
jaamaan tuleviin lentokoneisiin ja hän
siis pysäytti pääjoukon, kunnes hävittä-
jät tulisivat suojaamaan järven ylitystä.
Kello 15.50 päästiin viimein liikkeelle,
alkoi raju kilpahiihto konekiväärisuih-
kujen ja kiväärin luotien saattelemana
kohti Ontajärven länsirantaa. Venäläis-
ten nakut ja kevyet kranaatinheittimet
sylikivät epätarkkaa tulta veren maku
suussa hiihtävää joukkoa kohti. Hiihtä-
jät hajaantuvat järven jäälle isoksi haja-
naiseksi joukoksi. Edessä olevasta saa-
resta vielä tulitetaan osastoa, mutta pai-
kalle tulleet suomalaishävittäjät saavat
jatkuvalla tulituksellaan venäläiset suo-
jautumaan.

Osaston päästessä järven selkäosu-
delle hiihtovauhti alkaa tasaantua ja
muistoksi otetaan jopa muutamia va-

Omat tappiot:

17 kaatuneina, kadonneina tai vankeudessa
menehtyneinä. (1 upseeri ja 16 korpraalia
tai sotamiestä),
15 vangiksi jäänyttä palasivat joko
22.11.1944 tai 25.12.1944 tapahtuneissa
vankien luovutuksissa koti-Suomeen. Yh-
den vangin lähettivät venäläiset desanttina
22.11.1943 Suomeen. Hän ilmoittautui
Suomessa heti sotilasviranomaisille.

lokuvia. Länsirannalle saavutaan 17.3.
kello 17-23 välisenä aikana, viimeinen
harhailija palaa vasta parin päivän ku-
luttua 19.3.1943. Rannalla odottavat
kaalisoppa, lämpimät teltat ja saunat.
Saunomaan jaksavat vain kaikkein ko-
vakuntoisimmat. Jännityksen laukea-
minen raukaisee viimeisilleen väsytyt
lihakset. Eräs veteraani kertoi kaveris-
taan, joka oli aikonut vielä saunaan.

– Kaveri kertoi seuraavana päivänä:
lyhyt oli saunareissu, heräsin aamulla
siihen, että olin saanut toisen kengän ja-
lastani ennen kun väsymys otti otteen,
sellainen oli se saunareissu.

Vastaava Uhtuan lohkolle III armei-
jakunnan toteuttama ja majuri Eino
Heinon (II/JR 32) johtama tuhoamis-
retki partisaanien huoltokeskukseen
peruutettiin kesken sen toteuttamisen.
Jeljärven retki oli puolestaan yksi Jat-
kosodan onnistuneimmista. Retken an-
sioista majuri Puustiselle myönnettiin
Mannerheim-risti.

Teksti: Reijo Kortelainen

Paristopalvelu Stockmannilla	 KOLSTER Iso Roobertinkatu 23, 00120 Helsinki puh. 09-618 821	Taipuset Oy Himanka
Vihertaso Oy Hyvinkää	Nastakiekko Oy Hyvinkää	LinnaSteel Oy Hämeenkoski
Hämeen Erikoispuusepät Oy Hämeenlinna	Patria-Rakennus Oy Hämeenlinna	Hämeen Traktorihuolto Oy Hämeenlinna
Kaivinkonetyöt A. Ollikkala Renko	T:mi Tapsa Service Tuulos	OR-Wellness Oy li
Kuljetus Timo Hartikainen Oy Iisalmi	Deivox Oy Iisalmi	Kuusitunturi Oy Imatra
Imatran Kone Oy Imatra	Maalausliike E. Heiskanen Oy Imatra www.e-heiskanen.fi	Velarium Oy Ab Imatra

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Suuri hiihto-osasto Uhtuan taakse

Vuoden 1942 lopussa Päämaja lähetti itärintaman sotatoimiyhtymille käskyn, jonka mukaan oli ryhdyttävä voimakkaaseen sissitoimintaan Äänisjärven keskivaiheilta Tuoppajärveen ulottuvalla rintamanosalla. Tavoitteena oli tuhota vihollisen sissitoiminnan tukialueet ja komento-paikat, huoltokeskukset sekä liikenne- ja viestituslaitteet. Toiminnan peitenimi oli "Metsänhakkuut".

Käskyn mukaan Aunuksen Ryhmä, Maanselän Ryhmä sekä 14. ja 3. divisioonan ryhtyvät viipymättä tämän toiminnan edellyttämiin valmisteluihin. Kukin yhtymä varautuu käyttämään näissä tehtävissä noin 500 miehen vahvuisia voimia.

Uhtuan rintamalohkolla III armeijakunta antoi eversti Uno Fagernäsin 3. D:lle käskyn tuhota Uhtualta 40 km itään sijaitseva Haikolan tukialue. Haikolassa majailivat sissiosastot Punaiset partisaanit, Sotahuuto ja Punainen sotatippu, yhteensä 400-500 miestä. Lisäksi alueella oli huoltolaitoksia. Haikolasta vihollisen partiot toimivat aktiivisesti varsinkin kesällä Keski-Kuittijärven eteläpuolitse 3. divisioonan eteläiselle lohkolle ja eteläisen naapurin (14. D, Raappana) alueelle.

Eversti Fagernäs käski majuri Eino Heinon (II/JR 32) johtamaan hiihto-osaston kokoamista ja myöhempää toimintaa. Divisioonan taisteluosastot Kiira, Ravila ja Vuokko sekä Rajajääkäripataljoona 8 samoin kuin divisioonan pioneeri- ja viestiosastot lähettivät käsketyt joukot kokoamispaikalle Puu-

malan kankaalle. Tämä sijaitsi 20 kilometriä Uhtualta luoteeseen ja viisi kilometriä Hukarin esikunta- ja huoltokeskuksesta länteen.

Hiihto-osaston rungon muodostivat neljä komppaniaa, joista yksi varmistaisi Haikolassa Vienan Kemi-Uhtua-maantien ja kolmea muuta käytettävissä varsinaisessa tuhoamistehtävässä. Komppaniat, joiden vahvuus oli 115-120 miestä, olivat kapt. Aaltosen komppania Rj.P 8:sta, luutn. Nykäsen komppania JR 53:stä (3. D:n kaukotiedustelukomppania), luutn. Haapalaisen komppania JR 53:stä ja kapt. Valkosen komppania Vahv.II/JR 14:stä. Lisäksi tulivat puolitoista joukkuetta JR 32:sta huoltoportaan varmistukseen ja kaksi joukkuetta Rj.P 8:sta pataljoonan komentajan reserviksi. Hiihto-osastoa harjoitettiin monipuolisesti kuukauden ajan tekeillä muun muassa tuhoamisharjoituksia yöllä.

Toimintasuunnitelma

Osasto siirtyy autoilla Vuokkiniemeen ja sieltä hiihtäen 30 kilometriä Kenttijärven tukikohtaan. Täältä osasto hiih-

tää 36 km itään Ala-Kuittijärven kaakkoisrannalle perustettuun, eteen työnnettyyn huoltotukikohtaan, jonka vahvuus on 70 miestä ja jonne kuljetaan etukäteen 30 hevoskuormaa muonaa.

Kuuden vuorokauden muonalla varustettu osasto kääntyy huoltotukikohdasta pohjoiseen ja saapuu retken viidentenä päivänä Haikolan eteläpuolelle. Tuhoaminen alkaa seuraavana aamuyönä ja kestää noin vuorokauden. Osastoon kuuluu myös 8-10 poroa hoitajineen. Näiden tehtävänä on kahden kranaatinheittimen ja paluumatkalla haavoittuneiden kuljetus. Matkaa Kenttijärveltä Haikolaan tulee 80 kilometriä, ja koko retkeen kuluu 10-12 vuorokautta.

Helmikuun puolivälissä 1943 tiedustelupartiot selvittivät olosuhteita Kenttijärven itäpuolella ja Haikolan kylässä. Maastotiedustelun tulos oli huolettava. Runsaiden lumisateiden takia lunta oli metsässä jopa toista metriä ja suksi painui syvälle lumeen. Hevosia tarvittaisiin Ala-Kuittijärven huoltotukikohdan perustamiseen, mutta suot ja rämeet olivat sulina eivätkä kantaneet hevosia, joiden päivänopeus tulisi olemaan enintään 10 km. Järvien jäät olivat lumen painamina "vesillä", ja sukset jäätyivät. Maasto oli mäkistä ja vesien rannat olivat usein jyrkät. Tiedusteluraportti päättyy toteamukseen, että osaston liikkuminen tulisi olemaan vaikeata.

Toteutus

Alkuperäisen suunnitelman mukaan tuhoisku piti tehdä helmikuun puolivälissä, mutta toteutusta siirrettiin ensin helmikuun lopulle ja sitten maaliskuun loppupuolelle. Vuokkiniemen sijasta osasto hiihti Uhtuan lounaispuolella sijaitsevaan Jyvälahden kylään ja sieltä maaliskuun 20. päivän vastaisena yönä noin 30 km eteläkaakkoon Kenttijärven kylän liepeille, jossa aamulla majoituttiin teltoihin.

Kukaan hiihto-osastossa ei silloin tiennyt, että jo samana aamuna III armeijakunnan esikuntapäällikkö eversti Oinonen oli soittanut 3. divisioonan esikuntaan. Sanoma kuului: kenraalimajuri Fagernäs oli käymässä armeijakunnan esikunnassa, ja hänen käskystään metsänhakkuutehtävä peruutetaan Päämajan suostumuksella. Os. Heino jää odottamaan Kenttijärvelle siihen asti, kunnes toisin käsketään.

Os. Heinon sotapäiväkirjan mukaan osasto jatkoi Kenttijärvellä valmistautumista vielä koko seuraavan päivän eli 21. maaliskuuta. Suksia tervattiin. Seuraavana aamuna havaittiin vihollispartio, jota yksi komppania lähti ajamaan

takaa, mutta ei saanut siihen kosketusta. Hiihto-osasto oli paljastunut viimeistään nyt.

Samana päivänä 22. maaliskuuta III armeijakunnan esikuntapäällikkö eversti Oinonen tiedotti Os. Heinolle kenraalimajuri Siilasvuon päätöksen: Os. Heino marssii takaisin Puumalan kankaalle, jossa se hajotetaan. Näin tapahtui, ja osasto hajotettiin 5. huhtikuuta.

Pohdintaa

Erikoista tapahtumissa on se, että 3. divisioonan komentaja Fagernäs päätti peruuttaa retken jo aamulla 20. maaliskuuta. Oliko Fagernäsin käskyn syynä tieto Os. Heinon jo alkumatkasta kohtaamista maastovaikeuksista vai oliko hänellä jo silloin tietoa osaston paljastumisesta? Os. Heinon sotapäiväkirjan mukaan osasto paljastui vasta aamulla 22. maaliskuuta. Vai päätettiinkö Os. Heinon retki peruuttaa siksi, että jo 19. maaliskuuta oli tiedossa Os. Puustisen (14. D) ongelmat ja tappiot? Vihollinen olisi ollut valppaana.

Tiedustelupartioiden helmikuisten raporttien ja maaliskuisen sään 1943 perusteella voidaan päätellä, että retken peruuttaminen oli oikea päätös, vaikka osasto ei olisi paljastunutkaan. Maasto olisi ollut liian raskas edetä, kun lunta oli paljon ja vettä jäällä. Kaiken lisäksi 18-24. maaliskuuta, jolloin osasto oli liikkeellä, oli päivisin useita lämpöasteita, ja lämpimät säät jatkuivat tämän jälkeenkin. Osasto ei olisi pystynyt eteneämään Haikolaan suunnitellussa ajassa, vaikka maaliskuun lopulla lumet olivat jo painuneet.

Helsingissä asuva Per Olov Jansson oli pataljoonansa (Vahv.II/JR 14) parhaita hiihtäjiä ja toimi retkellä joukkueenjohtajana. Jansson muistaa, kuinka jo ensimmäisen hiihtomarssin aikana Jyvälahdesta Kenttijärvelle ahkioita vetäneet miehet väsyivät. Parafiinilla voidelluissa suksissa ei ollut pitoa. Retken peruuntumisen syytä ei upseereille kerrottu.

Vihollinen lienee ollut tietoinen hiihto-osaston perustamisesta jo viikkoja, koska se oli lisännyt partiointia selustassaan. Jo 3. maaliskuuta Uhtuan linjalla JR 32:n lohkolle se oli kaiuttanut, että missä se Puumalan kankaan hiihto-osasto viipyy. Antti Mustonen Vahv.II/JR 14:stä oli hänkin erinomainen hiihtäjä ja retkellä joukkueenjohtaja. Mustonen arvostelee muistelmissaan sitä, että suuri hiihto-osasto koottiin ja harjoitettiin niin lähellä etulinjaa. Se olisi pitänyt koota Suomen puolella ja tuoda sieltä autoilla vasta juuri ennen toimintaa. Harjoituskuukauden aikana kymmeniä miehiä päästettiin lomalle, mikä sekun-

Menomatkalla Jyvälahdessa otettiin aurinkoa. Lapikas oli parempi hiihtokenkä kuin huopajalkine, joka kastui.

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Osasto Heinon miehiä menomatalla Jyväskylässä 19.3.1943. Kolmas oikealta kapt. Ahti Valkonen Vahv.II/JR 14.

oli varomatonta, koska tietoa voi sitä kautta kulkeutua viholliselle.

Mustosen joukkueella oli taistelusuunnitelmassa erityistehtävä. Haiko-

lan kylän hävityksen jälkeen Mustosen piti varmistaa muiden paluu asettumalla aseisiin, ja omien mentyä läpi viivyttaa sen jälkeen takaa-ajajia. ”Arvatkaa-

pa, kun vastassa oli tällaisia partisaaniporukkaa, huippumiehiä, ja minun olisi pitänyt joukkueellani viivyttaa viimeiseen asti, että toiset pääsevät pa-

koon. Luulin silloin, että taitaa tulla nyt se minun jäätipaikka. Pitivät sentään jonkinlaisena miehenä, kun antoivat tuommoisen tehtävän.”

Vertailun vuoksi 3. D:n naapurissa 14. divisioonan lohkolle Osasto Puustisen lähes 600-miehinen hiihto-osasto hävitti Jyljärven huoltokeskuksen 14-8. maaliskuuta 1943. Osasto kärsi huomattavat tappiot: 17 miestä kaatui tai kuoli vankeudessa ja 15 miestä haavoittui tai palautettiin vankeudesta 1944. Os. Heino ei päässyt kohteeseen, mutta ei sille tullut tappioitakaan.

Os. Heinin yrityksessä oli hyviäkin puolia. Tehostetun tiedustelun ansios- ta saatiin tietoa Haikolan partisaanitukikohdasta. Osaston miehet pääsivät asemasodassa harjoittelemaan ja toimi- maan. Hävitysosaston johto oppi ehkä jotakin siitä, miten toiminta pitää salata ja ottaa luonnon olosuhteet paremmin huomioon.

Martti Soikkeli

Lähteitä:

Jansson Per Olov, haastattelu 25.1.2013
Laukoma Helmer, haastattelut ja henkilö- kohtainen sotapäiväkirja
Mustonen Antti 2003: Uittoisännän hännän- ajot. Muistelmat
Päämajan III armeijakunnan, 3. divisioonan ja Os. Heinon sotapäiväkirjat ja käskyt
Rukajärven suunnan historiayhdistys ry (Os. Puustisen tappiot)

Erikoishammasteknikko valmistaa suoraan asiakkaille kokohammasproteesit ja huoltaa ne. Erikoishammastekniskoliiton jäsen on järjestäytynyt terveystalvelujen tuottaja. KELA korvaa hammashuollon kustannuksia Veteraaneille ja Miinanraivaajille edelleen.

Erikoishammastekniskoliiton jäsenet palveluksessasi:

HAAPAVESI

EHT Vesa Kuusirati

Urheilutie 49, 86600 Haapavesi
puh. 08-451 075

KUOPIO

EHT Esa-Matti Koponen

Puijonkatu 26 B 23, 3 krs., 70110 Kuopio
Puh. 017-261 3370

SODANKYLÄ

EHT Erkki Melamies

Jäämerentie 14, 99600 Sodankylä
puh. 016-612 280
gsm. 0400-396 662

HÄMEENLINNA

EHT P. Kari-Koskinen

Linnanniemenkatu 8, 13100 Hämeenlinna
puh. 03-616 9777, GSM 0500-486 831

LAHTI

Hammas-Tiimi Oy EHT Timo Vuori

Rautatienkatu 21 B, 15100 Lahti
Puh. 03-752 7577

TURKU

EHT Sakari Ansaharju

Yliopistonkatu 10 A 9, 20100 Turku
puh. 02-231 6055
myös kotikäyntejä

JÄMSÄ

EHT Terho Parikka

Koskentie 2, 42100 Jämsä
puh. 014-713 711

OULU

EHT Esa Ontero ja EHT Hannu Orell

Kirkkokatu 17 A 19, 90100 Oulu
Puh. 08-311 8252
vastaanotto myös Haukiputaalla
sopimuksen mukaan

VAASA

Alueen Hammas EHT Ilkka Garaisi

Kauppapuistikko 20 B, 65100 Vaasa
puh. 06-312 1233

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

Stalingradin katastrofi 1943

Taustaa

Stalingradissa 70 vuotta sitten saksalaisten kärsimää tappiota pidetään yleisesti toisen maailmansodan käännekohtana. Sitä se näkyvällä tavalla olikin, mutta todellisuudessa ratkaisu oli tapahtunut jo edellisenä talvena 1941/42. Stalingrad oli vain seurausta siitä, että Hitlerin strategia ei ollut toiminut vuonna 1941.

Tärkein syy Saksan hyökkäykseen Neuvostoliittoon oli ollut yritys välttää taivaanrannalla uhkaamassa ollut kahden rintaman sota. Sellainen oli ollut Saksan keisarikunnan Ja Preussin kuningaskunnan kohtatlonkysymyksiä, ja sitä se oli myös Kolmanalle valtakunnalle. Syksystä 1940 alkaen se alkoi olla jälleen näköpiirissä. Englanti lännessä ei suostunut millään keinolla tekemään rauhaa, ja Yhdysvaltojen mukaantulo sen rinnalle oli ajan mittaan lähes varmaa. Idässä odotteli tilaisuuttaan Neuvostoliitto, johon Hitler ei luottanut vähääkään.

Tilanne olisi ollut kuitenkin ratkaistavissa, jos Neuvostoliitto olisi pudotettu pois pelilaudalta. silloin Saksa voisi turvallisesti mielin kohdata vaarat lännessä tukenaan lisäksi Euroopan Venäjän raaka-aineverat. Ajatus oli, että Neuvostoliitto lyötäisiin samantapaisella nopealla salamasodalla kuin häikäisevät voitot läntisessä Euroopassa oli saavutettu.

Salamasota tiensä päässä?

Salamasota ei ollut kuitenkaan onnistunut, vaan saksalaisten hyökkäys hyytyi Moskovan edustalle vuoden 1941 lopulla. Uskomattomista tappioistaan huolimatta - puna-armeija oli menettänyt enemmän miehiä ja kalustoa, kuin sillä oli edes ollut kesäkuussa 1941- Neuvostoliitto oli päinvastoin kyennyt aloittamaan menestyksellisen vastahyökkäyksen joulukuussa 1941. Vain Hitlerin asiaan puuttuminen oli estänyt koko Saksan itärintamaa luhistumasta.

Käsillä oli kuitenkin tilanne, jota nimenomaan oli pyritty välttämään. Lännessä olivat Saksan ehdotonta tuhoa vaatineet anglosaksiset maailmanvallat, idässä armoton Neuvostoliitto ja niiden välissä Saksa. Salamasotamenetelmien tilanteesta ei enää selvittäisi, mutta pitkäaikainen kulutusotakin olisi käyvä yli Saksan voimien. Sellaiseen Saksan olisi silti jotenkin sopeuduttava.

Öljy houkuttelee, mutta voimia hajotetaan

Hitler löysi ratkaisun Kaukasuksen öljyalueiden valloituksesta. Polttoainepulasta jo suuresti kärsinyt Saksa kykenisi Kaukasuksen öljyn avulla käymään sotaa vaikka vuosikaupalla, kun taas

Neuvostoliiton puolella sotakoneisto lamaantuisi pääöljyalueiden menetyksen vuoksi.

Niin alkoi Saksan päämaja suunnitella Hitlerin huhtikuussa 1942 antaman käskyn perusteella operaatio ”Sinistä” (”Blau”). Aikalailla tyhjää oli aloitettava, sillä tappiot Saksankin puolella olivat olleet valtavat. Maaliskuuhun 1942 mennessä oli itärintamalla menetetty 1,1 miljoonaa miestä, 2900 panssarivaunua, 4500 tykkiä, 6200 lentokonetta ja 145 000 kuorma-autoa. Jäljellä olleista 162 divisioonasta vain kahdeksan oli enää täysin taistelukykyisiä. Koko itärintamalla oli kunnossa vain 140 panssarivaunua.

Hyökkäystä koko itärintamalla ei voitu siis edes kuvitella edellisen vuoden tapaan. Sellainen epäjohtonmuokaisuus suunnitelmaan kuitenkin tuli, että Kaukasuksen suunnan lisäksi oli tarkoitus vallata myös Leningrad pohjoisessa. Ratkaisuun vaikutti muun muassa suomalaisten asenne, mutta tällaiseen voimien hajottamiseen saksalaisilla ei olisi ollut varaa. Myös Länsi-Eurooppaan siirrettiin joitakin divisioonia angloamerikkalaisten maihinnousun alkaessa tuntua yhä mahdollisemmalta. Kahden rintaman sota näytti siten kasvojaan saksalaisille jo käytännössä.

Tiedustelun väärä tilannekuva

Toisaalta Neuvostoliiton uskottiin saaneen jo sellaisia iskuja, että varsinaisen painopistetehtävän lisäksi olisi mahdollista suoriutua eräistä muistakin keskeisistä ongelmista. Silloisen eversti Gehlenin niin sanottu idän armeijoiden tiedusteluosasto oli kesäkuun alussa 1942 sitä mieltä, että Neuvostoliitto ei kykenisi luomaan enää sellaisia voimia kuin sillä oli ollut talvella. Gehlen ei kuitenkaan tiennyt mitään Stalinin reserviarmeijoista ja arvioi Neuvostoliiton tuotantoluvut liian alhaisiksi. Panssarivaunuja hän arvioi valmistettavan vuoden 1942 aikana 11 000 kappaletta jo tykkijä 7 800. Todelliset luvut olivat 24 500 ja 33 000.

Myös Neuvostoliiton tappiot kevätkesällä 1942 antoivat aihetta optimismiin. Kun Kertsin niemimaa Krimillä vallattiin takaisin toukokuussa, venäläiset menettivät pelkästään vankeina 169 000 miestä. Harkovan luona hieman myöhemmin saatiin 239 000 vankia jo Sevastopolin vastarinnan päätyttyä vankeja tuli 97 000. Mikään tavallinen armeija ei olisi vakavasti horjumatta kestänyt moisia tappioita.

Kesähyökkäys alkaa

Saksalaisten Eteläisen Armeijaryhmän hyökkäys alkoi viivästymisten jälkeen 28.6.1942. Kokoon oli muiden rintamien kustannuksella saatu noin 60 divisioonaa, minkä lisäksi apuun saatiin noin 40 huonosti motivoitua ja kehnosti varustettua divisioonaa Unkarista, Romanian ja Italiasta. Mutta vaikka eteneminen sujui yleensä nopeasti, vankiluvut jäivät tällä kertaa vain kymmeniin tuhansiin. Eräänä syynä oli se, että vastassa oli verrattain vähäisiä voimia Stalinin oletettua, että saksalaiset hyökkäisivät kohti Moskovaa, missä venäläisten painopiste sen vuoksi oli.

Jonkin ajan kuluttua saksalaisia kohtasi ongelma. Etelään Kaukasukselle ei voitu tietenkään hyökätä suojaamatta pohjoista sivustaa. Toisaalta jos se suojattiin riittävin voimin, jäi kyseenalaiseksi, riittäisikö kylliksi voimia pääavoitteeseen Kaukasukselle. Hitlerin mielestä Kaukasuksen olisi pitänyt olla edelleen pääavoite, mutta yleisesikunnan päällikkö, kenraalileversti Halder oli pohjoisen sivustan kannalla. 24.7. tehtiin kompromissipäätös. Eteläinen Armeijaryhmä jaettiin kahteen armeijaryhmään Armeijaryhmä B:n jatkaessa kohti Kaukasusta Armeijaryhmä B:n ottaessa tavoitteeksi pohjoisessa Volgan mutkan Stalingradissa. Paikka oli myös tärkeä liikenteen solmukohta ja siellä oli mahdollisuus katkaista elintärkeä vesiliikenne Volgalla.

Neuvostoliiton puolella alueelle keskitettiin luonnollisesti lisää voimia ja Stalin antoi ehdottoman peräntymiskiellon. Kuria pidettiin yllä stalinilaisin menetelmin ja ”pelkureita” ammuttiin 13 500. Toisaalta jatkettiin tuloksettomia ja erittäin tappiollisia hyökkäyksiä keskrintamalla eli kaikkia voimia ei suinkaan keskitetty Stalingradin suuntaan.

Hyökkäysvoima alkaa ehtyä

Saksalaisten puolella voimien riittämättömyys alkoi näkyä selvästi jo elokuun alussa, minkä seurauksena painopisteen muodostaminen alkoi ylipäätään olla mahdotonta. Pääavoite Kaukasus jäi saavuttamatta, sillä voimat eivät yksinkertaisesti riittäneet ylivoimaista vihollista vastaan. Pitkät etäisyydet ja vaikea vuoristomaasto huolehtivat lopusta. Öljyalueiden reunamille tosin päästiin, mutta öljyä ei saatu, sillä kaikki oli tuhattu.

Stalingradin kaupunki osoittautui todelliseksi lahtauskentäksi venäläisten puolustaessa sitkeästi jokaista rauniota. Marraskuun alkuun mennessä saksalaiset olivat vallanneet melkein koko kaupungin, mutta silloin joukot oli ajettu lähes loppuun. Hitler tekikin jo pää-

töksen ryhmittä talven ajaksi puolustukseen.

Mieliala Saksan päämajassa oli jo kiireä. Hitler näki, että operaatio ”Sinisen” tavoitteita ei ollut saavutettu. Egyptissä kärsittiin samaan aikaan tappio El Alameinissa ja amerikkalaiset nousivat suurin joukoin maihin Pohjois-Afrikassa. Saksassa koki kotirintama ensimmäiset järkyttävät ilmahyökkäykset.

Stalingradin seudun kartta oli kuitenkin Hitlerin päähuomion kohteena ja säilyneiden asiakirjojen mukaan hän oli erityisen huolestunut Stalingradiin pureutuneiden saksalaisjoukkojen pitkistä läntisestä sivustasta. Kumminkin sivustat oli ollut pakko jättää liittolaisten varaan, mikä sisälsi suuren riskin. Toisaalta Gehlenin osasto vastoin Hitlerin näkemystä antoi lohduttavia tietoja, että jos venäläiset jossain hyökkäisivät, he hyökkäisivät Moskovan edustalla. Vielä lokakuun alkupuolella, kun oli jo suorastaan pakko todeta venäläisten lisänneen voimiaan Stalingradin alueella, Gehlen totesi, että venäläiset kykenivät vain paikallisiin hyökkäyksiin.

Tuho uhkaa

Näin ei ollut kuitenkaan laita. Silloinen eversti Potapov oli laatinut jo heinäkuussa suunnitelman operaatio ”Uranuksesta”, joka elokuun alussa oli esitelty Stalinille. Sen mukaan venäläisten tuli hyökätä Stalingradissa taistelevaa 6. Armeijaa vastaan tunkeutumalla sen aroille selustayhteyksille sekä länneestä että idästä, missä puolustus oli heikkojen liittolaisvoimien harteilla. Mitä lujemmin saksalaiset tunkisivat Stalingradiin, sitä pahemmin he pistäisivät päänsä suunnitteilla olleeseen ansaan.

Hyökkäys alkoi 19.11.1943 ja kohteiksi joutuneet romanialaiset armeijakunnat luhistuivat nopeasti. Muutamaa päivää myöhemmin kenraalileversti Pauluksen 6. Armeija oli motissa. Hitlerin päämajassa tilannetta ei nähty vielä ylen synkkänä. Gehlenin tiedustelu ilmoitti, että venäläiset eivät voimien puutteen vuoksi pystyisi kunnolla hyödyntämään menestystään, ilmavoimien komentaja Göringin mukaan saarrettuja kyettäisiin jonkin aikaa huoltamaan tyydyttävästi ilmateitse ja sotamarsalkka von Mansteinin mielestä paras vaihtoehto olisi vastahyökkäys motin ulkopuolelta ja väliin jäävien venäläisten tuhoaminen. Niin oli asia Hitlerinkin mielestä, jolle vetäytyminen Stalingradista merkitsi koko operaatio ”Sinisen” epäonnistumista, luopumista haaveista saada Neuvostoliiton öljy omaan käyttöön ja siten ilmeisesti myös koko sodan menettämistä. Oli lisäksi hyvin todennäköistä, että jos loppuun kulunut 6. Armeija olisi saanut käskyn murtau-

Jatkosota 25.6.1941 – 19.9.1944

tua ulos Stalingradista, se olisi maakuopistaan noustuaan tuhoutunut Venäjän talvisella arolla. Mutta vastahyökkäys pelastaisi kaiken, myös Hitlerin arvovallan, jonka hän oli itse asettanut peiliin.

Tuho alkaa

Von Mansteinin 12.12. alkaneeseen vastahyökkäykseen saatiin irti kuitenkin niin vähän voimia, että yhteyttä mottiin jääneisiin ei ollut mahdollista saavuttaa. Päinvastoin kävi niin, että hyökkääjien oli vetädyttävä nopeasti, jotta eivät olisi itse jääneet mottiin. Venäläiset aloittivat nimittäin lännempänä uuden hyökkäyksen (operaatio ”Saturnus”), ja nyt oli italialaisten vuoro luhistua. Tämän operaation tavoitteena oli etelämpänä olevan Asovanmeren saavuttaminen. Jos siinä olisi onnistuttu, mottiin ei olisi jäänyt vain 6. Armeija, vaan von Mansteinin johtoon perustettu koko Armeijaryhmä Don sekä Kaukasuksella edelleen sinitellyt Armeijaryhmä A. Saksalaisten tappio olisi ollut niin suuri, että on kysymyksenalaista, miten he sen kärsittyään olisivat ylipäättään voineet jatkaa taistelua Neuvostoliiton alueella. Paljosta oli siis kysymys.

Yhtenä seurauksena tilanteesta oli, että 6. Armeijan tehtävä Stalingradissa muuttui itsemurhatehtäväksi. Venäläiset tekivät nimittäin sen virheen, että he sitoivat tarpeettoman paljon joukkoja, kokonaista seitsemän armeijaa, Stalingradin piirittämiseen ja kukistamiseen. Nuo joukot puuttuivat Asovanmerta kohti hyökkäävistä ”Saturnuksen” joukoista, ja siellä niitä olisi tarvittu. Tuhoaan kohti kulkevan Pauluksen armeijan ansiosta venäläiset eivät siten olleet kyllin voimakkaita siellä, missä eniten olisi tarvittu voimaa.

Puna-armeija iskee, mutta hajottaa voimansa

Mutta Neuvostoliiton puolella tuhlatiin muutenkin joukkoja taivalla, jota on vaikea käsittää. Operaatio ”Uranuksen” ja ”Saturnuksen” lisäksi käynnistettiin myös operaatio ”Mars” Moskovasta länteen marsalkaksi kohti ylenetyn Zukovin johdolla. Hän ei siis ollut johtamassa taistelua Stalingradista, kuten hän itse on antanut ymmärtää. ”Marsiin” osallistui hieman vajaa kaksi miljoonaa miestä, 3300 panssarivaunua ja 24 000 tykkiä. Operaatio ”Uranukseen” oli liennyt ”vain” runsaasti miljoona miestä, 892 panssarivaunua ja 13 541 tykkiä. Joukkojen määristä päätellen hyökkäys Stalingradissa ei ollut edes Neuvostoliiton päähyökkäys, vaan se oli operaatio ”Mars”. Joka tapauksessa on selvää, että jos sekä ”Marsin” että ”Uranuksen” voimat olisivat olleet yhdessä, saksalaiset tuskin olisivat selviytyneet loukosta, mihin he olivat Stalingradin ja Kaukasuksen suunnassa työntäneet päänsä.

Mutta ei tässä kaikki. Stalin halu-

si hyökätä myös Leningradin suunnassa, missä tammikuun 12. päivänä 1943 aloitettiin jättiläishyökkäys Leningradin saarron murtamiseksi ja saksalaisten Pohjoisen Armeijaryhmän tuhoamiseksi. Tämän operaatio ”Pohjantähden” menestys jäi vähäiseksi, mutta maksoi venäläisille 250 000 miestä. ”Marsilla” ei ollut menestystä lainkaan, mutta hintaa sille tuli 215 000 miestä.

Saksalaisille venäläisten voimien hajoittaminen sinne ja tänne tuotti pelastuksen. 6. Armeija tosin tuhoutui Stalingradissa väijäämättömällä tavalla, mutta Armeijaryhmät Don ja A saatiin viime hetkellä vedettyä länteen Asovanmeren pohjoispuolella olleesta pulonkaulasta, jolla lopulta oli leveyttä vain kuutisenkymmentä kilometriä. On helppo kuvitella, miten saksalaisten olisi käynyt, jos venäläisillä olisi ollut vaikeaa miljoona miestä lisää, mikä hyvin olisi ollut mahdollista.

Miten siinä kävi?

Saksalaisten päävoimat siis pelastuivat ja kohta niillä oli kykyä jo vastahyökkäykseenkin. Venäläiset pääsivät nimittäin niin pitkälle länteen kuin Harkovaan, mutta silloin alkoi von Mansteinin vastahyökkäys. Venäläiset lyötiin ja heidän laskettiin menettäneen 35 000 kaatunutta ja ainakin 700 panssarivaunua. Tilanne päättyi siis saksalaisten torjuntavoittoon, mutta lopputulos oli sittenkin, että koko yritys saada Kaukasuksen öljy omiin käsiin oli mennyt hukkaan. Maaliskuussa 1943 oltiin jälleen siellä, mistä oli lähdetty liikkeelle kesäkuussa 1942. Hintaa oli vain ollut valtava. Stalingradin kaupungissa venäläisten käsiin joutui 115 000 vankia, joista vain 6000 selvisi hengissä. Ruumiita venäläiset sanoivat löytäneensä noin 150 000. Liittolaisarmeijoista tuhoutui noin puolet. Yhteensä saksalaisten menetykset vajaan vuoden sisällä kohosivat yli miljoonaan mieheen. Venäläisillä ne tosin olivat kaksin- tai kolminkertaiset, mutta heillä oli, mistä ottaa. Inhimillisiä kärsimyksiä ei kukaan voi mitata.

Teksti: Sampo Ahto
Väliotsikot toimituksen

Sota muistetaan Volgogradissa

Sotahistoriaa harrastavalle Volgograd on mieleenpainuva käyntikohde. Stalingradin taistelut ja Pauluksen 6. Armeijan antautuminen 31. tammikuuta 1943 olivat toisen maailmansodan käännekohta.

Tein omatoimisen junamatkan Volgogradiin 28.10.- 4.11.2012. Stalingradin taistelut olivat ratkaisuvaiheessaan tasan 70 vuotta sitten. Junamatka Moskovan kautta kestää lähes kaksi vuorokautta.

Venäläinen junakulttuuri on hauska kokemus. Pitkä matka on venäläisille kuin piknik. Paljon eväitä ja juomia mukana. Kaikki sujui hyvin ja ystävällisessä tunnelmassa neljän hengen hytissä. Venäjän rautatiet ei erottele mies- ja naispaikkoja edes yöjunassa.

Volgograd on tänään runsaan miljoonan asukkaan teollisuuskaupunki. Sodan tuhot on korjattu ja keskustalualue on hyvin hoidettu monine puistoin. Volgan rantapenkki, rajujen taistelujen näyttämö, on nyt suosittu ulkoilualue.

Kuuluisat taistelupaikat on hyvin merkitty ja muistomerkkejä on runsaasti. Näyttävin niistä on Mamajevin kukkulalle rakennettu lähes 100 metriä korkea Äiti Venäjä -patsas. Alueella on

myös tuntemattoman sotilaan hauta ja ikuinen tuli.

Traktoritehdas, tykkitehdas Punainen Barrikadi, Metallitehdas Punainen Lokakuu, Viljasiilo, Pavlovin talo ja Pauluksen antautumispaikka tavaratalo Univermagin kellarissa ovat suosittuja käyntipaikkoja. Vaikuttavia kohteita kaikki.

Volgogradin sotamuseo on hyvin rakennettu. Rakennuksen ympärillä on tankkeja, lentokoneita, tykkeitä, junia. Alueelle on jätetty myös sodassa tuhoutunut mylly.

Museon panoraamaosuus antaa todellisen vaikutelman sodankäynnistä talvisessa kaupungissa. Toivomisen varaa on opastuksessa, kaikki tekstit ovat vain venäjäksi. Opettelin kyrilliset aakkoset, mutta suosittelen englanniksi opastettuja kierroksia.

Kävin saksalais-venäläisellä sotilas- hautausmaalla noin tunnin ajomatkan päässä Volgogradista. Kymmeniä tuhansia vainajia on haudattu sinne. Uusiakin hautoja näkyi, vainajia löytyy edelleen ja niitä myös aktiivisesti etsitään.

Kuva ja teksti: Erkki Heikkinen

Mamajevin kukkulalle on rakennettu lähes 100 metriä korkea Äiti Venäjä -patsas.

Er. P 4:n Talvisodan”loikkaarit”

Sotatieteen laitoksen julkaisema Talvisodan historia kertoo suomalais-ten tappioista Kannaksen suojajoukkotaisteluissa: Kadonneiden suurehkoon lukumäärään (79 miestä) vaikuttivat Er. P 4:stä jo taistelujen alkuvaiheessa loikanneet parikymmentä miestä.

Reserviläisistä muodostettu Erillinen pataljoona 4 perustettiin YH:n aikana Muolaan Kyyrölässä, jossa oli huomattava venäjänkielinen asujaimisto. Se taisteli ensimmäisinä sotapäivinä Kivennavalla, jossa noiden loikkausten olisi pitänyt tapahtua. Entisenä kivennapalaisena asia kiinnosti siinä määrin, että sitä piti tutkia lähemmin.

Kapteeni **Eugen Usano** on kirjoittanut ansiokkaan kirjan pataljoonan talvisodan taisteluista. Siinäkin ei mainita tapauksesta muuta, kuin mitä on sanottu tuossa alussa mainitussa teoksessa. Pataljoonan eikä komppanioidenkaan sotapäiväkirjoissa ole mitään merkintää asiasta. Sen sijaan pataljoonan päiväkäskystä löytyy maininta 20 kadonneesta hen-

kilötietoineen. Kuinka sitten kaikki tapahtuikaan?

Kadonneet eri paikkakunnilta

Jo heti alussa selvisi, että nuo 20 eivät olleet mikään yhtenäinen joukko. Ensiksikin, ne jakaantuivat kaikkiin kolmeen komppaniaan. Toiseksi, kadonneet eivät olleet kotoisin samalta paikkakunnalta, neljä oli kotoisin Kyyrölästä, kahdeksan Muolaasta ja muut naapuripitäjistä aina Viipuria myöten. Ja vielä kolmanneksi, katoamiset jakaantuivat kolmen päivän ajalle ja tapahtuivat useammissa eri paikkaissa.

Ensimmäisenä joutui yksi kolmannen komppanian sotamies vangiksi Siiranmäen Kylmäojalla joulukuun 1. p:nä aamuyöllä. Samana päivänä katosi myös samasta komppaniasta kolme sotamiestä Saarenmaan Siltasennotkossa. Näistä ainakin yksi joutui vangiksi.

Joulukuun 2. p:nä katosi Ahjärvellä 1. komppaniasta korp-raali ja 8 sotamiestä. Näistä ainakin kaksi joutui vangiksi. Samana päivänä katosi niin ikään 2. komppaniasta kolme sotamiestä, joista ainakin yksi joutui vangiksi. Vielä samana päi-

vänä katosi 3. komppaniasta kaksi sotamiestä.

Joulukuun 3. p:nä katosi vielä 3. komppaniasta sotamies ja kaartilainen, jotka molemmat joutuivat vangiksi.

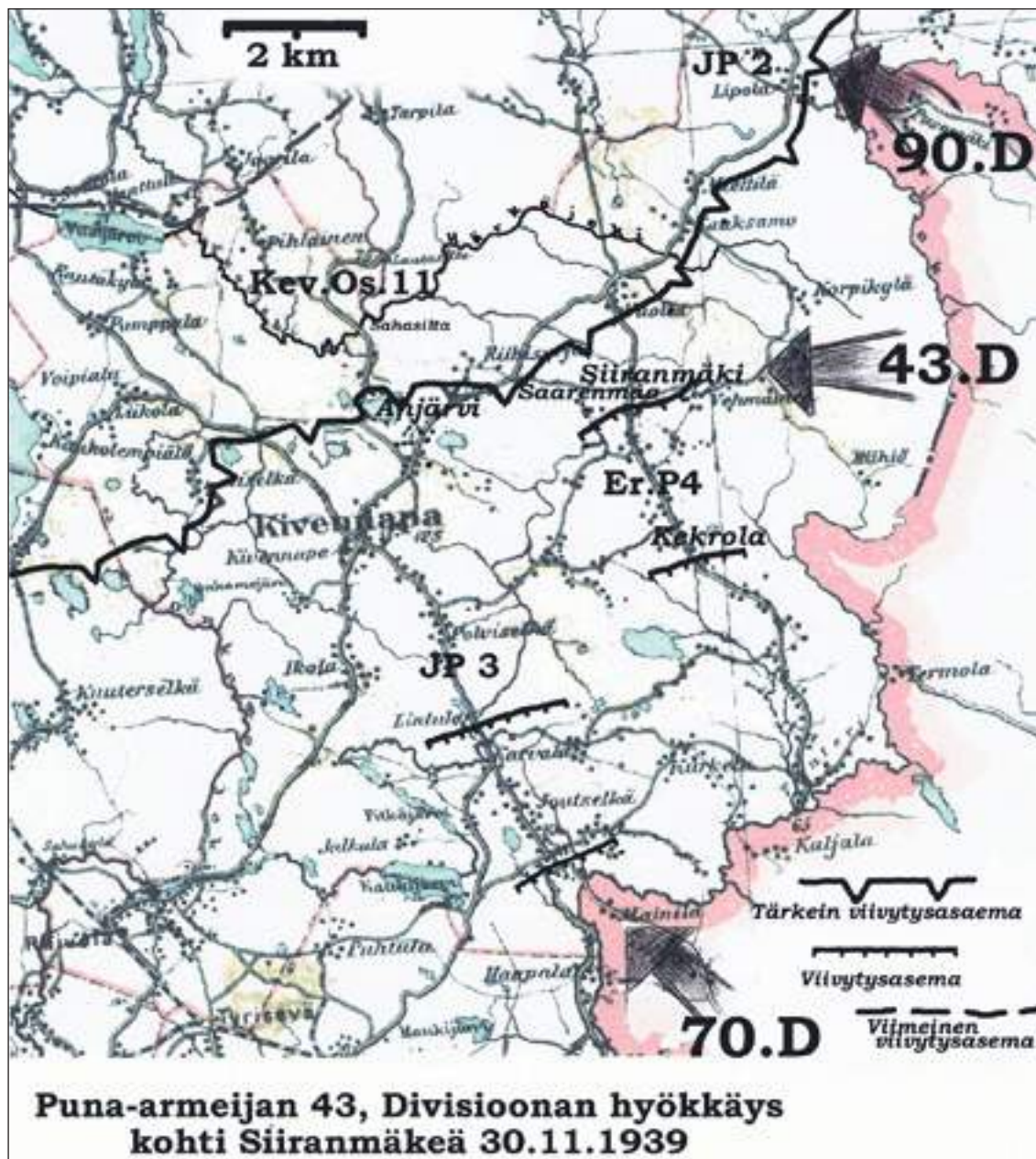
Näiden kahdenkymmenen lisäksi joutui vielä kuusi 1. komppanian miestä, joista kolme oli haavoittunut, hevoskuljetuksineen vihollisen saartamiksi. Näistä kaatui viisi, taikka sitten ne ammuttiin vangittuina. Yksi pääsi pakenemaan, mutta joutui myöhemmin vangiksi.

Erillinen pataljoona 4 oli valmistautunut viivytystaisteluun Siiranmäestä Kekrolan kautta rajalle johtavan tien suunnassa. Puna-armeijan 43. divisioona tulikin metsiä pitkin Vehmaiselta kohti Siiranmäkeä. Täällä vasta sitten käytiin ensimmäiset varsinaiset taistelut. Hyökkäys suuntautui sen jälkeen suoraan länteen, Ahjärveä kohti.

Kun Er. P 4 oli taistellut Ahjärven viivytysasemassa koko yön, joutui se aamulla 2.12. vetäytymään osittain Härkäjoen taakse. Takana reservissä ollut Kev.Os. 11 sai käskyn vastahyökkäyksestä. Mukaan piti liittyä T. Pyykön johtama ki-

Lottien järjestämä Talvisodan sotavankien ensimmäinen ruokailu kotimaassa. Kuva: SA-kuva.

vennapalaisista koottu 3. Rajakomppania. Kun kevyttä osastoa ei kuitenkaan määrääikaan mennessä kuulunut, aloitti rajakomppania yksin hyökkäyksen. Vihollisen tykistötulesta huolimatta saavutettiin estelinja klo 12.00. Kev. Os. 11 saapui vihdoon Sahasillan pohjoispuolelle, jossa se törmäsi jo sinne ehtineeseen viholliseen ja ryhmittyi puolustukseen. Sen hyökkäyksestä ei tullut mitään, eikä toistuvista käskyistä huolimatta osastoa saatu liikkeelle. Vielä suunnattiin viimeinen reservi, 4. Rajakomppania hyökkäämään lännestä. Tämäkään hyökkäys ei saavuttanut menestystä.

Reserviläisistä muodostettu majuri K. Pöyryn komentama Er.P 4 taisteli Talvisodassa Kivennavalla tuon kolmen päivän ajan kunniakkaasti, vaikka se joutui mahdottomaan tehtävään. Pataljoona, jonka määrävahvuus oli 845 miestä, taisteli kokonaista neuvostodivisioonaa vastaan. Tuohon divisioonaan kuului 18 000 miestä, aseistuksena mm. yli 150 erilaista tykkiä ja kranaatinheitintä. Suomalaisilla oli kaksi kranaatinheitintä, kun Muolaan ryhmän ainoa kevyt tyk-

kipatteri ei ulottunut sinne ampumaan. Panssarivaunuja oli hyökkääjällä yli 50, joiden torjumiseen oli pataljoonalla kaksi pientä 37 mm kanuunaa. Hyökkäävällä divisioonalla oli 437 moottoriajoneuvoa. Puolustavalla pataljoonalla kolme jne.

Kadonneiden kohtalo

Huhtikuun 20. päivänä 1940 tullessa vankikuljetuksessa palautettiin niistä viisi miestä. Kaikki palautetut sotavangit joutuivat ensin Viikin kartanon karanteerileiriin ja tiukkoihin kuulusteluihin. 35 miestä vastaan esitettiin syytökset vakavasta maanpetoksesta, 30 tuomittiin eripituisiin kuritushuonerangaistuksiin, jotka vaihtelivat kolmesta kuukaudesta elinkautiseen. Er.P 4:n miehistä ei ole mitään merkintää tällaisesta.

Edellä mainitusta vankikuljetuksesta houkuteltiin jäämään pois Viipurissa 19 miestä. Näistä seitsemän oli ns. OA-miehiä (siirtynyt vihollisen puolelle oma-aloitteisesti). Viisi oli siirtynyt Kuusisen varjohallituksen kansanarmeijaan. Osa oli esiintynyt Suomeen suunnatuissa propagandalähe-

tyksissä tai sitten laatinut taikka allekirjoittanut lentolehtiä. Syystäkin nämä pelkäsivät Suomeen paluuta. Er.P 4:n miehistä jäi kaksi Viipuriin. Kummallakaan ei ole mitään merkintää OA:sta, sen enempää kuin kuulumisesta Kuusisen armeijakuntaankaan. Näiden kahden myöhemmistä kohtaloista ei ole saatu koskaan mitään tietoa.

Mihin katosivat jäljelle jääneet 13 miestä? Vaihtoehtoina on jäädä kenenkään näkemättä kaatuneena puolustusasemiinsa, tuhoutua raskaan kranaatin täysosumasta tai joutua vangiksi ja kuolla sitten tavalla tai toisella. Kun mitään havaintoja kadonneista ei esim. vankikuu-

lusteluissa löytynyt, ei myöskään missään ole mainintaa, että joku olisi oma-aloitteisesti vihollisen puolelle mennyt.

Vertauksen vuoksi: Lähinnä syksyllä 1941 loikkasi vihollisen puolelle Er.P 21:stä (Nikke Pärmi) 57 miestä, joista suurin osa kolmen päivän aikana. Lieneekö ollut niin, että näistä haluttiinkin eroon päästä? Kaikista ei kuitenkaan eroon päästy, sillä 26 tuli takaisin desantteina. Näistä joutui kiinni 20, joista teloitettiin tai kuoli pidättäessä 16. Neuvostoliitossa kuoli 11 ja katosi tuntemattomalla tavalla kuusi. Vankikujetuksissa tuli takaisin 16.

Suomalaiset Talvisodan sotavangit palaavat kotimaahan paikallisen nimismiehen johtamana. Kuva SA-kuva.

Veijo Pimiä

Karjalan Louhinta ja Lujitustyö Oy

Joensuu

Pohjois-Karjalan Sähkö Oy

Joensuu

Asesepänliike BR-Tuote Oy

Joensuu
www.brtuote.fi

IJ rahtikeskus oy

PURONSUUNKATU 1 A 2, 80160 JOENSUU
PUH. 013-312 011, FAX 013-312 010, GSM 040-751 2951

DJ-Team Entertainment Ky

Joensuu

MP-Mesta Heikkinen T:mi

Joensuu

T:mi Juha Vänttinen

Juva

JVP Group

Jyväskylä

Makeistukku M. Ranki Oy

Palokka

Adressit onnitteluun ja osanottoon

Adressi nro 1

Adressi nro 2

Adressi nro 3

Adressi nro 5

Adressi nro 6

Adressi nro 7

Adressi nro 8

12.50
€/kpl

Liitossa toimii myös
adressien kirjoitus- ja
toimituspalvelu.

Tilaukset Sotaveteraaniliitosta
puh. 09- 6126 2014, helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi
Verkkokauppa osoitteessa www.sotaveteraaniliitto.fi

SUOMEN SOTAVETERAANILIITTO

Lotinapelto kesällä 1944 - vetäytyminen alkaa

Kesän 1944 torjuntataistelujemme symbolina ovat olleet julkisuudessa eniten taistelut Karjalan kannaksella Talin-Ihantalan alueella, Vuosalmella ja Viipurinlahdella. Se onkin luonnollista, koska neuvostojoukkojen ehdoton painopiste oli kannaksella ja siellä ne myös hakivat sodan ratkaisua. Mutta tässä yhteydessä on unohdettu ne taistelut, jotka käytiin Karjalassa ja joiden tuloksena rintamat sielläkin jähmettyivät loppuksella 1944 asemasodaksi Laatokan-Loimolan-Tolvajärven-Ilomantsin pääpiirteiselle tasalle neuvostojoukkojen pääsemättä näillä alueilla ratkaisuun.

Miksi Neuvostoliitto hyökkäsi myös Itä-Karjalassa? Ensimmäkin saataisiin Suomi irrotetuksi sodasta, koska oletettavasti Suomi ei pitkään kestäisi kahden rintaman sotaa, toiseksi hyökkäyksellä vapautettaisiin suomalaisten miehittämät alueet Laatokan itäpuolella ja Vienassa sekä palautettaisiin yhteydet Murmanskista sydän-Venäjälle Muurmännin rataa sekä Vienan kanavaa ja Syväriä pit-

kin entiselleen. Lisäksi nopean Suomen-operaation tultua suoritetuksi pääosat voimista voitaisiin suunnata muualle saksalaisia vastaan. Neuvostolähteiden mukaan Suomen-operaatiolla oli myös tarkoitus suunnata saksalaisten huomio pois niistä hyökkäysvalmisteluista, joita tehtiin Valko-Venäjällä suoritettavaa suurhyökkäystä varten. Ja olihan Stalin luvannut liittolaisille avata toisen rintaman Normandian maihinnousuun liittyen. Se, että se tapahtui Suomen suunnalla, oli jonkinmoinen yllätys liittoutuneiden sodanjohdolle, jotka odottivat kevennyshyökkäystä Keski-Euroopan suuntaan.

Meretskovin suunnitelma...

Karjalan rintaman komentaja armeijankenraali Kirill Meretskov, tuttu jo talvisodan ajoilta, esitteli hyökkäyssuunnitelman Isä Aurinkoiselle 30.5.1944 Moskovassa, jolloin Stalin totesi, että hyökkäyksen Karjalassa tuli alkaa sen jälkeen, kun hyökkäys Karjalan kannaksella oli päässyt vauhtiin. Puna-armeijan ylin sodanjohto (Stav-

ka) käski hyökkäyksen aloitettavaksi 25.6.1944, sillä Karjalan kelirikko ja kuljetusvaikeudet muodostivat oman ongelman. Myöhemmin Stavka kiirehti iskun aloitettavaksi viisi vuorokautta aikaisemmin. Stavkan tarkoituksena oli hyökätä Karjalan kannaksella Viipuriin ja kääntyä sieltä osilla voimista koilliseen Laatokan pohjoispuolelle ja yhteistoiminnassa Syväriltä ja Maaselästä hyökkäävien voimien kanssa saartaa suomalaisten Itä-Karjalan joukot Karjalan korpiin ja tuhota ne siellä. NL:n 7. Armeija keskitti vahvan painopisteen Lotinapellon-Aunuksen-Salmin-Sortavalan suuntaan. Päävoimien tuli hyökätä Syvärin yli Lotinapellon alueella ja lyödä vastassaan ollut kenraalimajuri Tapolan komentama 5.Divisioona. Tämän jälkeen iskua tuli jatkaa Aunuksen ja luoda näin edellytykset hyökkäyksen jatkamiselle Petroskoihin ja Sortavalaan. Maaselässä 32.Armeijan tehtävänä oli kolmella divisioonalla ajaa takaa vetäytyviä suomalaisia päävoimin Porajärven-Suojärven suuntaan ja osilla voimista Petroskoihin.

Suomalaiset hyökkäyksen alkaessa ...

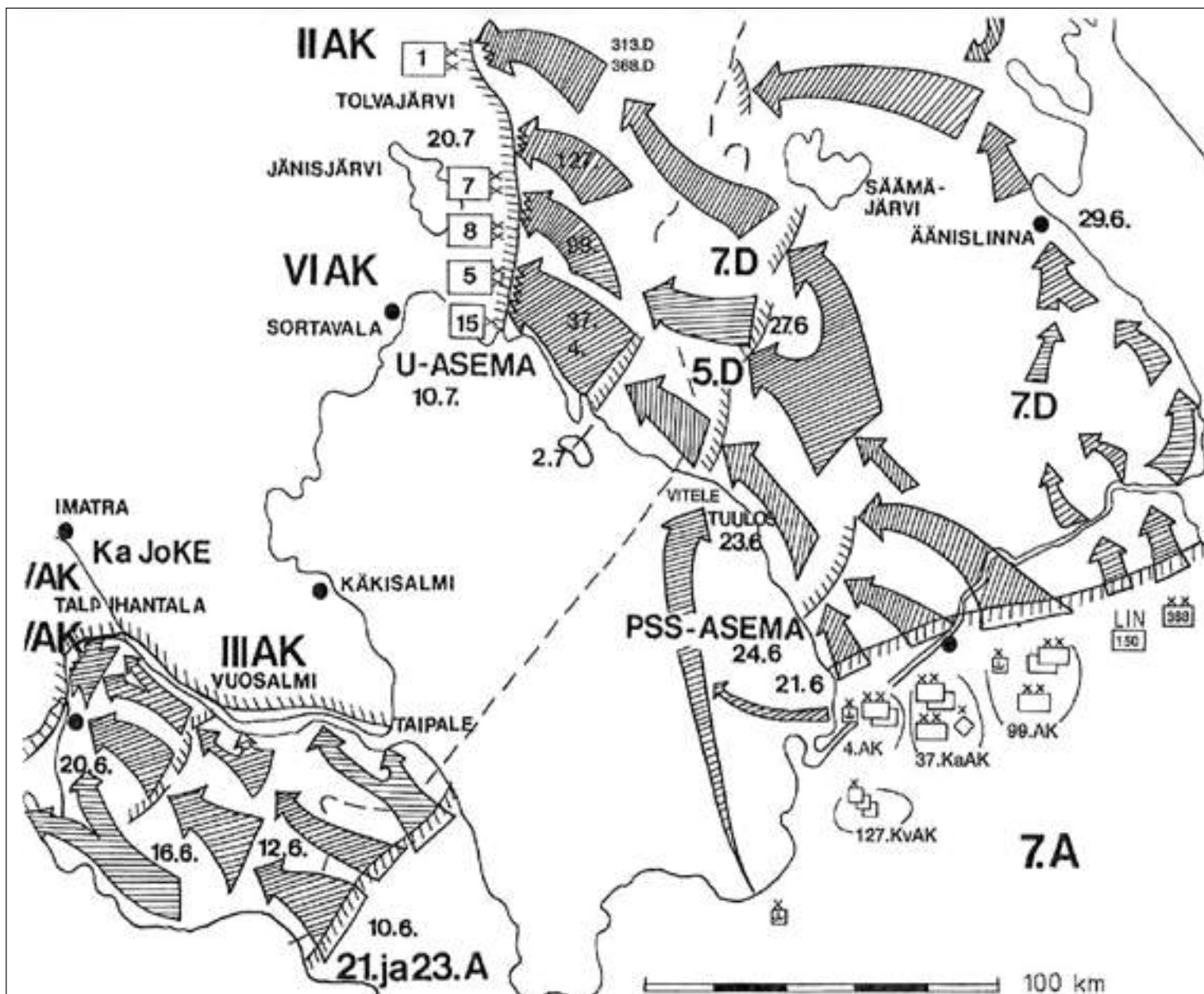
Kesäkuun alussa 1944 puolustusvoimiemme painopiste oli Itä-Karjalassa, jossa oli kahdeksan divisioonaa ja kaksi prikaatia. Ryhmitys oli melko harva ja harveni joukkojen poissiirron myötä niin, että puolustuksen pitävyys tuli kyseenalaiseksi. Syväriltä ja Maaselästä siirrettiin nimittäin kesäkuussa neuvostojoukkojen suurhyökkäyksen alettua Kannakselle viisi divisioonaa ja prikaati. Kenraaliluutnantti Talvelan komentaman Aunuksen ryhmän tehtävä olikin muutettava viivytystehtäväksi.

Suomalaiset olivat asemasodan aikana linnoittaneet Pisin-Saarimäen-Sammatuksen tasalle vahvan puolustusaseman sekä aloittaneet taemman U-aseman (Laatokka-Loimola-Tolvajärvi) linnoittamisen. Ensin mainittu PSS-asema oli eräänlainen sarana, kun vetäytyminen Syväriltä alkaisi. Se oli siis pidettävä, että lähtö itäiseltä Syväriltä ja Ääniseltä onnistuisi.

Kannaksen tapahtumat osoittivat, mitä tuleman piti.

Siksi suomaalaiset pataljoonat, jotka hyökkäysvaiheen päätyttyä ja asemasodan aikana olivat ryhmityneet Syvärin eteläpuolelle, irtautuivat sieltä jo 15.6. neuvostojoukkojen havaitsematta.

Kesäkuun 20. päivänä kenraalimajuri Blickin komentama VI Armeijakunta oli ryhmitynyt Syvärin pohjoisrannalle Laatokan tuntumassa 15.Prikaati ja sen vasemmalla puolella Lotinapellon molemmin puolin 5.Divisioona (kenrm. Tapola), molemmat varsin harvassa puolustuksessa. Lentotiedustelu paljasti neuvostojoukkojen ylivenoaiheet ja ylivenokaluston sijoituspaikat, mutta koska suomalaisten tykistö oli siirretty Kannakselle eikä haluttu paljastaa alueelle jääneen tykistön tuliasemia, noita edullisia maa- leja ei voitu ampua. Ylimeno alkoi 21.6.1944 aamuyöllä Lotinapellon alueella 1 600 tykin ja kranaatinheitin syytäessä kolmen ja puolen tunnin ajan ammuksiaan suomalaisen Erilinen Pataljoona 15:n aseisiin satojen lentokoneiden pimentäessä taivaan. Vesille työnnettiin parisen tuhatta ylimenovälinettä, joihin ahtautui tuhansia miehiä aseineen. Olisikin ollut taivaan ihme, jos runsaat tuhat suomalaista sotilasta käsittänyt pataljoona olisi tuon hullun myllyn kestänyt, olletikin, kun pataljoonalla oli jo viivytystehtävä. Kuitenkaan neuvostodivisioonien ensimmäisen hyökkäyspäivän aikana saavuttama parikymmentä kilometriä leveä ja pari-kolme kilometriä syvä sillanpää ei ollut niille ylivoimaan nähden kovinkaan suurenmoinen sotilaallinen saavutus. Mutta Päämaja vaati vastaiskuja neuvostovoimien heittämiseksi Syvärin yli takaisin. Mutta Tapolan divisioonan oli annettava suuren paineen edessä periksi askel askeleelta, ja 23.6. se ryhmittyi taemman PSS-asemaan. Neuvostojoukkojen ei onnistunut tuhota Tapolan divisioonaa, vaikka se oli niiden tehtävänä. Sen sijaan Kuittilahden suunnalla olleen eversti Kuistion 15.Prikaatin oli käydä huonosti, sillä Tapolan vetäytyessä sen vasen sivusta avautui lähes 10 kilometrin syvyydeltä. Mutta onneksi neuvostojoukot eivät huomanneet syntyneen edullista tilannetta tuhota 15.Prikaati, ja niinpä tämänkin onnistui vetäytyä PSS-asemaan.

Neuvostojoukkojen hyökkäys kesällä 1944

Mutta mitään pelastusta tuosta asemasta, vaikka se olikin luja, ei tullut, sillä sekä 5.Divisioona että 15.Prikaati vetäytyivät hengästyneinä sinne neuvostojoukot kintereillä. Aikaa puolustuksen tehostamiselle ei jäänyt.

Pisi ja Tuulos murtuvat...
Jo 24.kesäkuuta aamulla kaksi neuvostodivisioonaa aloittivat PSS-aseman murtamisen 15.Prikaatin lohkolla Pisissä. Puolustus - kaksi pataljoonaa noin 22 kilometriä leveällä pääpuolustuslinjalla - kesti aluksi rynnäköt, mutta murtui ilta-päivällä; pataljoonan puolustus ei kestänyt divisioonan painetta. Puolustuksessa ollut pataljoona joutui tuolloin pakokauhun valtaan vetäen mukanaan reservitkin. Vasta muutaman kilometrin päässä prikaatin upseerit saivat joukot hallintaansa ja kykenivät ryhmittämään ne viivytykseen. Vaikka PSS-asema Pisissä oli varsin luja betonilaitteineen, liian harva nauhamainen miehitys ei kestänyt.

Oma osuutensa PSS-aseman murtumiseen on neuvostojoukkojen suorittamalla maihinnousulla suomalaisten selustaan Tuuloksessa 23.6. Kävi juuri niin, kuin keväällä 1944 pelatussa Aunuksen ryhmän sotapelissä oli käynyt: neuvostojoukot nousivat maihin suomalaisten selustassa Tuuloksessa samaan aikaan, kun maitse hyökänneet joukot saivat aikaan syvän murren puolustuk-

seen. Sotapelissä tilanne selvitettiin reserveillä, mutta todellisessa tilanteessa niitä ei ollut. Kun kenraalimajuri Blick kävi ennen maihinnousua tarkastamassa tilannetta Laatokan rannikopuolustuksesta vastanneen Rannikkotykistörykmentti 13:n lohkolla, hän totesi parhaan maihinnousurannan olevan ”parin jo Sedanin piirityksessä mukana olleen tykivanhuksen harteilla”. Puolustuksen selkäranka kuuden tuuman junapatteri oli siirretty Kannakselle.

Suomalaiset yrittivät sekä työntää maihin nousseet neuvostoliittolaiset mereen että tuhota heidät pommituksin, mutta turhaan. Päinvastoin neuvostoliittolaiset toivat sillanpään lisää voimia ja aloittivat sen laajentamisen. 24.6. suomalaiset vielä yrittivät vastahyökkäystä kolmella pataljoonalla, mutta hyvin alkanut hyökkäys tyrehtyi venäläisten laivastotykistön torjuntatuleen sekä suomalaisten suuriin tappioihin että oman tykistön riittämättömään tukeen. Mutta 25.6. suomalaisille tuli edullinen tilaisuus vastahyökkäykseen, kun Laatokalla raivosi myrsky eivätkä neuvostojoukot saaneet täydennystä eivätkä ampumatarvikkeita. Tilaisuus meni kuitenkin ohi suun, sillä samaan aikaan käynnissä olleiden joukkojen siirtojen johdosta kaikki siirrettäviksi määrätty joukot oli irrotettava taisteluista, mm. pioneeripataljoona ja patteristo.

Blick lähtee...
Vielä samana iltana kenraalimajuri Blick katsoi, että hän kykenee torjumaan vihollisen PSS-asemassa, tai lyömään maihinnousun, jos saa luopua PSS-asemasta. Molempiin tehtäviin heikennetty armeijakunta ei kykenisi. Mutta Talvelan vastaus oli tyyli: ”Armeijakunta sekä pitää asemansa että heittää Tuuloksen osaston mereen.”

Blick päätti nyt panna kaikki yhden kortin varaan ja pelastaa joukkonsa uhkaavasta motista ja tuhosta U-asemaan ennen kuin neuvostojoukot olisivat siellä häntä vastassa. Hän irrotti joukkonsa PSS-asemasta ja marssitti ne keväällä rakennettua heikkokuntoista Nurmoin-Säntämän tietä Varloin-Vitelen tasalle ilmoittamatta siitä mitään Talvelalle. Sotilas tarvitsee joskus onneakin ja nyt onni potki Blickiä nostattamalla yöksi ja seuraavaksi päiväksi aikaisemmin mainitun myrskyn ja keuhonakin keuhon sään, mikä esti neuvostoilmavoimien toiminnan. Uhkayritys onnistui, ja Talvela saattoi vain todeta tapahtuneen. Ilmeistä on, että irtautuminen PSS-asemasta tapahtui yhdennellätoista hetkellä, sillä sään parantuminen mahdollisti neuvostojoukoille Tuuloksen sillanpään vahvistamisen ja täydentämisen.

PSS-asemasta luopumisen jälkeen neuvostojoukot - ilmeisen yllättyneinä tapahtumista - jatkoivat Laatokan rannikon suunnassa luoteeseen. Suo-

malaiset puolestaan viivyttivät portaittain pitäen hyökkääjää koko ajan tulensa vaikutuspiirissä, mikä esti vaarallisten murtojen syntymisen ja uuvutti hyökkääjää. Kun neuvostojoukot sitten yllättäen suuntasivatkin päävoimansa Laatokan rantatieltä ja edullisesta panssarimaastosta pohjoiseen pitkin Tarton rauhan raajan suuntaisia teitä ja uria he joutuivat korvessa melkoisiin vaikeuksiin, mikä merkitsi hyökkäysnopeuden putoamista ja soi puolestaan puolustajalle aikaa puolustusjärjestelyille. Lisäksi hyökkääjän voima alkoi ehtyä ja suuret panssarivaunutappiot hidastivat etenemistä.

Puolustus alkaa pitää...
Heinäkuun 10. päivänä neuvostojoukot saivat kosketuksen suomalaisten tämän suunnan viimeiseen linnakkeeseen eli U-asemaan. Neljä taisteluissa kulunutta puna-armeijan armeijakuntaa yritti epätoivoisesti iskeä aukkoa puolustukseen. Runsaan viikon taistelut aaltoilivat ankarina sinne tänne. Kun hyökkääjä ei saanut aukkoa Laatokan rantatien suunnassa, Nietjärvellä eikä myöskään pohjoisempana Loimolan suunnassa, se suuntasi voimiaan yhä kauemmaksi korpeen ja Tolvajärven suuntaan juuttuen lopulta tappioihin ja väsymykseen U-aseman eteen. Mutta ei ollut suomalaisillakaan varaa laajempiin vastatoimenpiteisiin tällä alueella. Heinäkuun lopulla taiste-

lut jähmettyivät asemasodaksi Laatokan pohjoispuolella, ja neuvostoliittolaiset ryhtyivät irrottamaan parhaita voimiaan rintamasta.

Kuvattujen taisteluiden ja operaatioiden aikana itäisen Syvärin joukot irtautuivat Petroskoin kautta jättäen kaupungin neuvostoliittolaisille 28.6. kuluessa. Tässä suunnassa viivyttänyt 7.Divisioona vetäytyi Säämäjärven tietä kohti länttä ja torjui heinäkuussa neuvostojoukkojen hyökkäykset Jänisjärven-Loimolan alueella. Sen pohjoispuolella puolusti Rajajääkäriprikaati ja Tolvajärvellä 1.Divisioona, joka oli viivyttänyt neuvostojoukkoja Maaselän kannakselta. Ilomantsin suuntaan viivytti 21.Prikaati, ja kun sinne oli saatu voimia tarpeeksi keskitettyä, suomalaiset kenraali Raappanan johdolla motittivat kaksi neuvostodivisioonaa, jotka hädintuskin saattoivat pelastaa sotilaansa moteista raskaan kaluston jäätyä suomalaisten saaliiksi. Neuvostojoukkojen tie myös Laatokan pohjoispuolella oli saanut salpansa.

Anssi Vuorenmäe

Päälähteet: Jatkosodan historia 5, SotatL ja WSOY 1992, Matti Koskimäe, Syväriltä Nietjärvelle, WSOY 1998 ja Veikko Karhunen, Syväriltä U-asemaan, WSOY 1982. Kartta teoksesta Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt, SotatL ja WSOY 1994.

Rakennusliike Jyvä-Seiska Oy Jyväskylä	KES-Siltaykköset Oy Jämsä	www.rakennustoimistopiipponen.fi Järvenpää
Kapacity Oy Järvenpää	Taksipalvelu Petri Vehviläinen Kaarina Puh.0400 -996 559	Helkama Bica Oy Kaarina
Koneistamo Alm Oy Kajaani	Oy Citypork Ltd Kalajoki	Pirkanmaan Puusuutarit Ky Kangasala
Ourex Oy Kangasala	LVI-Insinööritoimisto Haikarainen Oy Kangasniemi	 www.selcast.fi
Karjaan Lukko Oy Karjaa	N3M Power Oy Karjaa	Karkkilan Toritaksi Oy Karkkila
Bellapipe Oy Karstula	Insinööritoimisto Juha Kupari Oy Kemi, www.juku.fi	Pohjaset Oy Kemi

Det bär uppåt för veteranerna

Det gångna året 2012 var för Krigsveteranförbundet och för alla veteraner från våra krig ett framgångsrikt år. På förbundsmötet i juni i Tammerfors var atmosfären och stämningen på hög nivå, så också arbetsinsatserna. Veteranerna och alla deltagare var glada, litande på framtiden och på allt sätt besjälade av samarbetsanda.

Jag fäste särskild uppmärksamhet vid statsmaktens höga och betydelsefulla representanters uppträdande, vid deras klara och kraftfulla, ja rentav orubbliga yttranden. I dessa tal kunde man höra en vilja och en beslutsamhet, att veteranernas ärenden nu skall ordnas upp förrän det är för sent.

Som jurist kom för mig tanken, att här hade vi ett skolexempel på läran om statsmakten tredelade maktfördelning (i detta ärende fattades dock det utan påverkan varande tredje hjulet). Riksdagens talman representerade den högsta lagstiftningen och budgetmakten, republikens president och medlemmen av regeringen, social- och hälsovårdsministern representerade tillsammans den högsta beredande, föredragande och verkställande myndigheten.

Efter de kraftfulla ställningstagandena av dessa maktaktörer var det inte längre oklart på vilket sätt veteranärendena skulle framskrida ända till beslutsfattandet, såsom sedan också snabbt skedde.

Riksdagen utökade de för veteranerna föreslagna anslagen med miljoner. Därtill höll riksdagen ett festplenum tillägnat krigsveteranerna samt godkände en-

hälligt ett yttrande med påverkan ända in i framtiden. Någoting sådant har aldrig tidigare hänt. Krigsveteranerna är riksdagen mycket tacksamma för dessa beslut.

Detta förfarande var ett hela nationens officiella tack åt krigsveteranerna för att Finland bevarades som självständig nation och medborgarna som ett fritt folk. Sålunda kan vi nu på säker grund och alla gemensamt bygga upp det nordiska, det finländska välfärdssamhället till en fungerande hethet.

Med de medel riksdagen beviljat kan rehabiliteringen för krigsveteranerna utökas, hemtjänsterna förbättras och även andra förmåner utvecklas. Naturligtvis är det inte möjligt att med dessa åtgärder till alla delar uppnå den nivå, som vårt förbund strävar till och som fullt skulle tillfredsställa våra medlemmar, men ett betydande tuffjät i rätt riktning har nu i alla fall tagits. För krigsveteransamfunden återstår att fortsättningsvis ställa målsättningar och att utveckla och åstadkomma allt bättre förhållanden för veteranerna.

Vi kan vara glada, att nationen äntligen har erkänt veteranernas avgörande insatser för Fosterlandet. Vi själva vill vara med inom ramen för våra resurser för att utveckla Finland till ett allt bättre samhälle för alla medborgare.

I år, 2013 och för framtiden har vi en stabil grund för vårt arbete.

Sakari Sippola

Ordförande för fullmäktige
Översättning Holger Strandberg

Krigsveteran, använd servicetjänsterna

Krigsveteranförbundet har i samarbete med övriga veteranorganisationer senaste år i statsbudgeten fått betydande ökningar av anslagen för rehabilitering av krigsveteranerna och för servicetjänster hem till veteranerna. Riksdagens plenum 5.12., ägnat veteranerna, gav uttryck för sådan viljekraft, att stödet för krigsveteranerna i ekonomiskt avseende är på god nivå. Också riksdagens enhälliga viljeyttring om kommande rambudgeten för åren 2014 – 2017 beträffande tillräcklig finansiering till förmån för veteranerna, förpliktigar såväl den nuvarande som kommande regeringar.

Krigsveteranerna får nu först på sina sista år möjlighet till årlig rehabiliteringsperiod och servicetjänster till sina hem.

En del kommuner har skött rehabiliteringen av krigsveteranerna och hemservicetjänsterna så väl, att alla medel ända till den sista euron har blivit använd och på många orter skulle man behövt betydligt mera medel för att rehabiliteringen och hemservicetjänsterna skulle ha kunnat erbjudas alla, som skulle velat ha och behövt. Krigsveteranförbundarnas uppgift är att informera sina medlemmar om deras förmåner och hålla kontakt till kommunen, så att kommunen bättre skulle kunna förmedla tjänster åt behövande krigsveteraner. Också Krigsveterantidning-

en känner omsorg; männe vi har tillräckligt tydligt informerat krigsveteranerna om deras förmåner. Under detta år är det särskilt viktigt att alla krigsveteraner, som vill ha rehabilitering också skall få en rehabiliteringsperiod och de krigsveteraner, som behöver olika tjänster, måltidsservice, sitt byke tvättat, transporthjälp eller något annat, också får det. Krigsveteranförbundet och övriga veteranorganisationer har som uppgift att förmedla krigsveteranernas syn på hur servicebehoven förändras, om anslagens tillräcklighet och även göra framställningar åt beslutsfattarna.

I Krigsveteranförbundets kommunikationsutskott diskuterades i början av februari, vilket motto vi skall föra fram i år. Det blev "Veteranen lämnas inte i sticket". Enligt detta motto kommer förbundet, distrikten och föreningarna att fungera och kommunicera.

Nu Krigsveteraner, inte sist i kön utan först i kön! Krigsveteranerna får nu förmåner, som utlovats redan för många år sedan.

Markku Seppä

Översättning Holger Strandberg

Helsingfors firade ett festligt jubileum

Den 17 november 2012 firade Helsingfors Svenska Krigsveteraner sitt 45-års jubileum på Scandic Continental. Närmare 200 personer närvar högtidligheten. Redan på morgonen samma dag hedrades de krigsveteranmedlemmar som lämnat våra led av en delegation, för att nedlägga en blomsterhyllning vid hjältekorset på Sandudd. Gardets musikkår uppförde Sillanpää-marschen och ordförande **Erik Werner** hälsade de närvarande hjärtligt välkomna varefter en dubbelkvartett från Akademiska sångföreningen uppträdde med fosterländska sånger.

Festtalet hölls av **Jan-Erik Enestam** och gratulationstalet av **Karl-Gustav Storgårds** som representerade Finlands Krigs-

veteranförbund. Helsingfors stad hälsade veteranerna genom biträdande stadsdirektör **Pekka Sauri**. Försmarsmakten representerades av överstelöjtnant **Veli-Matti Rintala**. Krigsveteranernas hälsning framfördes till sist av **Stig-Erik Schevelew**.

Gardets musikkår spelade Vårt land vilken sjöngs unisont. Trubaduren **Lasse von Hertzen** underhöll också festpubliken. Festen var lyckad och man framkastade redan tankar om ett kommande 50-års jubileum.

Text: Elof Landgren

Löftet bör hållas

Riksdagens plenum just för självständighetsdagen den 5.12.2012 var en hedersbevisning åt krigsveteranerna i tecknet av Finlands självständighets 95-års jubileum.

Riksdagen gav ett enhälligt löfte om tillräckligt anslag för veteranernas årliga rehabilitering 2014 – 2017.

Påverkan gav resultat

På Finlands Krigsveteranförbunds rådplägningsdagar i september 2011 diskuterades i allvarliga ordalag om vad man borde göra för att i statsbudgeten få rehabiliteringsanslagen till sådan nivå som motsvarar behovet. Det föreföll som om alla möjliga vägar redan skulle ha brukats. Veteranen från **Tai-vassalo**, kommunalrådet **Toivo Mattila** begärde ordet och konstaterade rakt på sak: "Vi går

med en stor kohort till riksdagen och framför vår sak."

Dessa ord gav impulsen till alla de åtgärder, som ryms in mellan den stunden och riksdagens plenum den 5.12.2012 just före vår självständighets 95 års dag. Krigsveteranernas budskap hade nått målet med tillhjälp av många budbärare. De är alla värda vårt tack

De enhälliga besluten under festplenum utgör en stark och bindande förpliktelse för dem, som skall bereda och besluta om ärendena under de år vi har framför oss. Finlands Krigsveteranförbund kommer på alla verksamhetsnivåer att följa med att riksdagens viljeyttring skall förverkligas.

Finn-Göran Wennström
Ordförande för Finlands
Krigsveteranförbund

Riksdagsgruppernas ordförandens budgetmotion godkändes enhälligt

Riksdagen godkände enhälligt senaste år i slutet av december budgetmotionen TAA 558/2012. På basen av motionen tog riksdagen med i statsförslaget för år 2013 på momentet 33.50.57 som tillägg sex miljoner (6 000 000) euro för veteranrehabilitering.

Därtill godkände riksdagen i anslutning till budgetmotionen ett yttrande att regeringen vid beredningen av rambeslut för åren 2014 – 2017 reserveras tillräckligt anslag för veteranernas årliga rehabilitering.

Alla riksdagsgruppers ordföranden hade undertecknat budgetmotionen.

Fysioterapiapalveluja Sotaveteraaneille

ANJALANKOSKI

Myllykosken Lääkintävoimistelu Ky
Ravimiehentie 12, 46800 Anjalankoski
Puh. 05-325 5864

ESPOO

Espoon Fysikaalinen Hoitolaitos Ky
Tapiolan Keskustorni 5 krs.
puh. 09-466 019

FORSSA

Fysikaalinen Hoitolaitos Forssan Kuntouttamislaitos Oy
Pekolankatu 3, puh. 050-553 0712

HAAPAJÄRVI

Haapajärven Lääkäritalo Oy / Fysiokolmio
Kirkkokatu 5, puh. 08-763 575

HEINOLA

Heinolan Fysito Ky Aalto
Virtakatu 4, puh. 03-714 2041

HELSINKI

Lauttasaaren Fysikaalinen Hoitolaitos
Raija Kaila
Pohjoiskaari 9 A, 00200 Helsinki
Puh. 09-6820 201

Erikoisosaamistamme: Ikäihmisten, veteraanien ja muistisairaiden kuntoutusta. Myös kodeissa ja hoito-laitoksissa. Geriatriinen Fysioterapia

Pukinmäen Fysiopalvelu Oy
Säterintie 3 00720 Helsinki
Puh. 09-345 1609
www.pukinmaenfysiopalvelu.fi

Käpylän Fysikaalinen Hoitolaitos Ky
Juhana-Herttuantie 9, 00600 Helsinki
Puh. 09-799 082

METROFYSIO
Kauppakeskus Itis,Helsinki
Puh. 09-343 2044

* FYSIOTERAPIA
* LYMFATERAPIA
* HIERONTA
* VETERAANIKUNTOUTUS

JUVA

JUVAN Lääkintävoimistelu
Lea Hyötyläinen
Juvantie 5, 51900 Juva
puh. 015-651 511

KAJAANI

Teppanan Fysikaalinen Hoitolaitos
Kuurnantie 7,87200 Kajaani
Puh. 0440-629 290

KANGASALA

Kangasalan Lääkintävoimistelu Ky
Torikatu 1, 36200 Kangasala
Puh. 03-377 0297

KIURUVESI

Kiuruveden Fysikaalinen Hoitolaitos
Asematie 5, 74700 Kiuruvesi, puh. 017-753 335

KOKEMÄKI

Fysikaalinen Hoitolaitos Huhtala-Palmu
Tulkkilantie 27, 32800 Kokemäki
Puh. 02-546 1631

KOUVOLA

Myllykosken Fysikaalinen Hoitolaitos
Seurantalo
Puh. 05325 5911
Inkeröisten palvelukeskus
Valtatie 10, 46900 Inkeroinen
Puh. 05367 4916

KUOPIO

FysioSenior
Kotiin ja hoitokoteihin
*IKÄÄNTYVIEN FYSIOTERAPIA
*DEMENTOITUVIEN FYSIOTERAPIA
*VETERAANIKUNTOUTUS
* GERIATRISEN KUNTOUTUKSEN ERITYISASIAANTUNTIJA
Marja Korhonen, fysioterapeutti
044-5948477 * KUOPIO
Ida Tuomaala
puh. 044-224 0004

LAPINLAHTI

Fysioterapiakeskus Tupuna
Juhani Ahontie 4, puh. 0400-802 056

LIEKSA

Fysio-Leena Ky
Pielisentie 18, 81700 Lieksa
Puh. 013-526 607, 050-327 6123

LOHJA

Lohjan Fysikaalinen Hoitolaitos Oy
Kauppakatu 5-9 (Lohjantähti), 08100 Lohja
puh. 019-321 104

LOVIISA

Fysioterapeutti Susanne Skogberg
Kuningattarenkatu 16, 07900 Loviisa
Puh. 019-533 753

NASTOLA

Nastolan Fysikaalinen Hoitolaitos
Timpurintie 2, puh. 03-762 4888
- Veteraanien asialla jo yli 35 vuotta -

NIVALA

Nivalan Fysikaalinen Hoitolaitos Oy
Urheilutie 1, 85500 Nivala
puh. 08-440 850

PALOKKA

Palokan Fysioterapia
Olavintie 1, puh. 014-677 777

PIELAVESI

Fysioterapiakeskus Tupuna
Toritie 2, puh. 0400-802 645

POLVIJÄRVI

Fysikaalinen Hoitola Terhakka Ky
Välitie 2, puh. 013-631 888
www.terhakka.fi

RAAHE

Kuntoutuskeskus SPEGAL
Veteraanikuntoutusta, Lääkintävoimistelua, Hierontaa

Antinkankaantie 30, 92130 Raahе
puh. 08-220 444
Siikajoen sivupiste, puh. 044-522 0480

Asemasodan aarteet löysivät kotinsa Laukaan Järvilinnasta

Erikoisia ilmenemismuotoja suomalaisessa käsitöperinteessä ovat sota-ajan puhdetyöt, joitten tekeminen toisen maailmansodan aikana, varsinkin asemasotavaiheessa 1942-1944, sai valtaisan mitat. Kyseessä oli erityisesti suomalainen ilmiö, muualla maailmansodan näyttämöillä sota oli yleensä liikuntasotaa, jolloin aikaa puhdetöiden tekemiselle ei juuri ollut. Suomalaiset sotilaat sen sijaan olivat pysähtyneet asemaansa odottamaan suuren maailmanpallon loppuratkaisua. Kerrotaan mm. omista joukoistaan eksyneestä venäläissotilaasta, joka aikoi antautua suomalaisille, mutta ei tohtinutkaan häiritä miehiä, kun kaikki tuntui askartelevan puukkoineen jotakin tärkeää. Sodanjohdosta ei aluksi hyväksynyt puhdetöiden tekemistä, vaan olisi halunnut käyttää vapaa-ajan koulutukseen ja puolustusasemien parantamiseen, toki järkevää sinänsä. Puolustuksen

hetkellisestä murtumisesta alkukesästä 1944 on jopa syytetty puhdetyöharrastusta. Mutta puhdetöillä oli myös moraalista ja tulevaisuuden uskoa ylläpitävä puolensa, kuten Tuntemattoman Sotilaan kohtaus Antti Rokan ja tarkastavan everstin välillä kertoo. Antti viilaili sormuksia ja veisteli lampun jalokkoja rahoittaakseen rauhan tulon jälkeen uuden asunnon perheelleen.

Turkulainen VTM Olli Kleemola on nuoresta iästään huolimatta kerännyt mittavan puhdetyökokoelman. Olli kertoo:

– Sain 11-vuotiaana laitilaiselta isoisältäni Onni Aaltoselta (1916–2012) koirakoristeisen haarikan ja innostuin saman tien puhdetöihin. Metsästin niitä eri lähteistä ja nyt kokoelmani käsittää noin 700 esinettä. Asemasodan aikana syntyneiden esineiden tekijät ovat suurelta osin poistuneet keskuudestamme. Mykkinä todistajina esineet kertovat valtavasta tunnelatauksesta ja

tekijöiden kädentaidoista, kyvystä hyödyntää erilaisia materiaaleja sekä halusta tukea sota-ajan puutteesta kärsivää kotirintamaa. Sota-ajan puhdetöissä yksi tärkeä arviointiperuste käytännöllisyyden ohella oli kauneus: ”Parempi suora ja sileä kuin rumasti ruusattu”. Puhdetyöt eivät ”sodankäynnin oheisilmiönä” ole kiinnostaneet sotahistorioitsijoita tai perinnetyön tekijöitä. He ovat keskittyneet tutkimaan sota-toimiyhtymien liikkeitä sekä taistelujen kulkua. Kiitän suomalaisia sotaveteraaneja, jotka säilyttivät kauneudentajunsa rintaman kauhujen keskelläkin ja jättivät jälkipolville itsensä isänmaan lisäksi tämän ainutlaatuisen perinnön.

Sattumalta kesällä 2010 syntyi yhteys jyvaskyläläisen kotiseutuneuvos Kauko Sorjosen kanssa. Kauko on Keski-Suomessa tunnettu taiteen ja kulttuurin mesenaatti, joka on omilla varoillaan ostanut ja kunnostanut useita kulttuuri-

Tästä se kaikki alkoi, Erkki Rekola, Olli Kleemola ja isoisän lahjoittama haarikka.

historiallisesti arvokkaita kiinteistöjä ja tukee myös nuoria taiteilijoita edesauttaakseen heitä urallaan.

Tämän yhteyden seurauksena avattiin lauantaina 12.1. Laukaan Vihtavuoressa sijaitsevassa Järvilinnan kartanosassa n. 25 veteraanin ja lukuisten muiden kutsuvieraiden läsnäollessa puhdetyönäyttely, jossa on noin 200 aitoa rintamalla tehtyä puhdetyötä. Ollin loput puhdetyöt on lainattu Kauko Sorjosen säätiölle. Tarkoitus on, että ne aikanaan vuorollaan siirtyvät näyttelyyn. Myös teemanäyttelyitä esimerkiksi sota-ajan taiteesta ym. on tarkoitus järjestää eli näyttely tulee jatkumaan useita vuosia.

Näyttely on varmasti kiinnostava vierailukohde niin sotaveteraaneille kuin heidän jälkipolvilleenkin. Se on avoinna toukokuun loppuun saakka torstaista sunnuntaihin klo 12.00- 17.00 ja kesällä todennäköisesti tiistaista sunnuntaihin klo 12.00-7.00. Pääsymaksu on 5 €. Vierailuista voi sopia Järvilinnan emännän Kirsti Salon kanssa puh 045 351 1556. Järvilinnassa on myös kahvila. Internetistä löytyy lisätietoja www.kaukosorjosensaatio.fi

Keskisuomalaisia asioita esillä

Järvilinnassa esitellään myös keskisuomalaisen Jalkaväki-

rykmentti 48:n ja Laukaan lottaosaston toimintaa. Kaikkiaan todella mittava panostus Kauko Sorjoselta sotaveteraanien ja lottien perinnetyöhön, ja kaikki vaatimattomasti taka-alalla seisten ilman turhia puheita.

Mikäli vierailette Järvilinnassa helmikuun puolenvälin jälkeen, nähtävillä on myös tulokset kansainvälisestä jääveistuskilpailusta, jossa joukkueet ovat Kiinasta, Venäjältä, Mongoliasta ja tietenkin Suomesta. Lämpenevä kevät sitten aikaan sulattaa nämä taideteokset. Eikä unohtaa sovi melkein vieressä Tikkakoskella sijaitsevaa Keski-Suomen Ilmailumuseota, jossa on avattu uudistettu Ilmavoimien Viestimuseon osuus, joka esittelee mm. sodanajan ilmavalvontaa ja lottien työtä.

Lopuksi Ollin toivomus:

Mikäli Sinulla on puhdetöitä, joille ei ole löytynyt arvoistaan sijoituspaikkaa, tai tarinoita niistä - ota yhteyttä! Pienimmätkin esineet ja tiedonjyvät kiinnostavat minua. Tavoitat minut numerosta 040 844 9971 tai osoitteesta olli.kleemola@palasuomenhistoriaa.net

Teksti ja kuvat: Kari Korhonen

Kotiseutuneuvos Kauko Sorjonen, sotaveteraani Erkki Rekola (s.-19) ja VTM Olli Kleemola.

Kemin Matto- ja Maalaustyöt
V. Soini Ky
Kemi

Pekka Tolvanen Oy
Kemi, www.pekkatolvanen.fi

Tilitoimisto Ordent Oy
Kerava

JP-Konetyö Oy
Keuruu

Heti-Sähkö Oy
Kirkkonummi

Pa-Hu

Nostinasennus JAM Oy
Kirkkonummi, Masala

Kuljetusliike
E. Kärkkäinen Ky
Kiuruvesi

Kiuruveden Konetyö Ky
Kiuruvesi

Kaarina Hytti - pesulalotta

Neljän tunnin ajomatkan päässä Torontosta pohjoiseen sijaitsee Sudburyn kaivoskaupunki.

Leinalan leipomon kahvila on suomalaisten kulttuurikeskus kaupungin sydämessä. Leinalassa leivotaan aitoa suomalaista ruisleipää, karjalanpiirakoita ja pullapitkoja. Aamupäivisin sinne kokoontuu viisasten kerho käsittelemään päivänkohtaisia uutisia ja kahvittelemaan yhdessä.

Kaupunkiin Ramsay-järven rannalle perustettiin 30 vuotta sitten Suomi-kylä, Finlandia village; rivitaloja, kerrostaloja, auditorio, ravintola, kahviloita, kirjastoja, hoivakoti, sairaala ja kappeli: laadukasta asumista ja vapaa-ajan mahdollisuuksia vanhennevalle väelle. Kylässä on nykyisellään 400 asukasta. Kaarina Hytti oli ensimmäisiä Suomi-kylän asukkaita. Hän teki elämäntyönsä leipurina Leinalassa.

Piirustusnäyttely 89-vuotiaana

Vietin mieheni kanssa kesän 2008 vapaaehtoistyössä Sudburyssa. Pidin Suomi-kylässä taidekerhoa. Esittelin kuvan tekemisen tekniikoita, kerroin taiteilijoista, piirsimme ja maalasimme yhdessä.

Kerran Margaret toi malliksemme ruusunoksan puutarhapalstaltaan. Kaikki toiset piirsivät innokkaasti, mutta Kaarina puristi kynää ja tuijotti tyhjää paperia.

Tuokaa minulle kermavaahtoa niin minä teille ruusun näytän, Kaarina huokaili.

Kannustin ja maanittelin. Paperi alkoikin täyttyä ihmeellisistä ruusuista. Kaarina innostui piirtämisestä niin paljon, että hänen ruusupiirroksistaan järjestettiin kesän lopulla näyttely. Kaikki teokset myytiin jo avajaisissa. Taiteilija lahjoitti kertyneet varat seurakuntansa lähetystyöhön.

Olin valmis, kun minua tarvittiin

Walleniuksen Kaarina syntyi Lappajärvellä 16.2.1920. Isä ja äiti kuuluivat suojeluskuntaan ja opettivat lapsilleen kristillisisänmaalliset arvot ja sukulaisrakkauden. Sodan syttyessä Kaarina koki kunniatहतävänään lähteä rintamalle. Lähtiessään hän sai isältään neuvon muistaa, että aina kehtaa sanoa, missä on ollut. Kaarina kehtaa kyllä. Vaan sitä hän on mielessään ihmetellyt, miksi missään ei kerrota lotista, jotka pesivät pyykkiä puhtaaksi rintamaoloissa. Kaarina oli koulutettu muonituslotaksi, mutta hänet ja kymmenen muuta Etelä-Pohjanmaan lottaa kurssitettiin Hennalassa pesukoneitten käyttöön ja sijoitettiin pesula-ambulanssiin.

Tanskasta oli saatu pyykinpesuun varusteltu ambulanssi, jota ei saatu toimimaan kylmässä, mutta kun se ajettiin sisätiloihin, koneet saatiin toimimaan”, muistelee Kaarina Hytti.

Lotat pesivät pyhät arjet kolmen ryhmänä Kenttäsairaala 32:n pyykkejä kolmessa vuorossa aina kahdeksan tuntia kerrallaan. Aluksi pesula toimi Valkjärvellä, myöhemmin siirryttiin Karhumäkeen.

Olen joskus ihmetellyt, miten me saimme aikamme kulumaan. Kolme vuotta siellä oltiin. Meitä oli sopuisa joukko, jota sota yhdisti. Sotaa emme ihannoineet, rauhaa odottelimme. Meitä tarvittiin, työme oli tärkeää. Sairaala tuotiin sidetarpeet meille pestäväksi, Ensimmäinen ne hyljettiin kylmässä vedessä, koska verta oli paljon. Joskus oli seassa luunsiruja tai lihanpalojakin. Joskus sairaalan kaikki sidetarpeet olivat loppussa. Koskaan me emme valittaneet, että emme tee. Saimme tehdä tamperelaisten kenttäsairaalaan töitä. Kunnia-asia oli, että me olemme lottia Etelä-Pohjanmaalta.”, muistelee Kaarina Hytti.

Kotiteollisuuskoulun käytyään Kaarina sai mieluisen työn Kauhavan taidekutomossa. Kanadassa asuva nuorempi sisar alkoi kuitenkin houkutella Kaarinaa turvakseen. Vuonna 1953 hän päätti lähteä ja viipyä korkeintaan kaksi vuotta. Työtä löytyi Leinalan leipomosta, mutta mieli paloi takaisin Pohjanmaalle. Kaarina haikaili pitkään Suomeen paluun ja Kanadaan jäämisen välillä.

Pitäisi osata käyttää järkeä, mutta elämällä on oma ratansa, mikä kullekin on määrätty,

Kaarina Hytti opettaa suvun lapsille leipomistaitojaan.

puolustele Kaarina ratkaisujaan.

Hänen jäämiseensä vaikutti se, että sisaruksia muutti Kanadaan ja heille syntyi lapsia ja lapsenlapsia. Sudburyn Matteuksen suomalainen seurakunta on kuin toinen koti. Kaarina lauloi kirkkokuorossa 30 vuotta ja seurakunnan naistenpiiri on merkinnyt paljon. Kaarina Hytti lausuu ulkomuistista Yrjö Jylhän ja Lauri Pohjanpään runoja seuroissa ja kutsuilla.

Yhteydet sodan aikaisiin ystäviin ovat säilyneet. Rantasen Eila ja Kaarina kirjoittelevat

kirjeitä toisilleen ja usein soittelevatkin. Rintamanaisten kesäpäivillä Oulussa Kaarina tunnisti lepohuoneeseen vetäytyttyään Peltolan Kaarinan, ystävänsä sairaalapesulasta leppävien viereisessä sängyssä.

Aviomies menehtyi syöpään jo 1970. Kaarina hoiti miehensä kotona loppuun saakka.

Sitä miettii kasvatusten kuoleman kanssa, mikä on kaiken tarkoitus. Tekojahan minulla ei ole, armoon turvaan.

Teksti: Maija Paavilainen
Kuva: Paula Kankaanpää

T.mi Hannu Lassila

Kouvola

Talohuolto Atlas Oy

Kouvola

Suunnittelutoimisto Hinkkanen Ky

Elimäki, Kouvola

Fysioterapiapalveluja Sotaveteraaneille

REISJÄRVI

Fysiokolmio

Anjalantie 9, puh. 08-776 770

TAMPERE

Tampereen Kuntohoito

Fysioterapeutti Seija Lehtoranta
Sammonkatu 17-19
puh. 03-255 3325

VILPPULA

Vilppulan Fysio Oy

Kaarikatu 5, puh. 03-471 3288, 044-361 1052

SILTAKYLÄ

Fysikaalinen Hoitolaitos Pyhtään Kuntokeskus

Motellikuja 1, puh. 05-343 1020

Tampereen Kuntouttamislaitos Oy

(Polioinvalidit ry)
- yli 50 vuotta palvelua -
myös kotikäyntejä
Kyttälänkatu 5 (katutaso), 33100 Tampere
puh. 03-3142 5800
www.tampereenkuntouttamislaitos.fi

VIROLAHTI

Fysikaalinen Hoitolaitos Kaakon Kuntohoito Oy

Virojoki, puh. 05-347 1630, 040-596 4203
Klamila, puh. 040-7717 468
www.kaakonkuntohoito.fi

Sävellahja soi Kemissä

Sävellahja-konsertti So-tiemme Veteraaneille toteutetaan Kemissä 14.4.2013. Tämän vuoden tapahtuma on järjestyksessä 23. Vuodesta 1991 vapaaehtoisvoimin toteutetussa konsertissa ovat esiintyneet Pohjan Mieslaulajat ja Lapin Sotilassoittokunta. Lisäksi on ollut kymmeniä muita korvauksetta esiintyviä.

Kymmenen hengen työryhmään kuuluvat edustajat veteraanijärjestöistä ja seurakunnasta. Työryhmän puheenjohtajana on **Esko Finström**.

Tapahtumaan myytyjen ohjelmien lisäksi on myyty arpoja, pinssejä, T-paitoja ja lahjakiviä. Kaikki tuotto on luovutettu tasan veteraanijärjestöille.

Esko Finström

Kuvassa vuoden 2012 konsertin kukitus, vas. konsertin johtaja, solistit, juontaja ja juhlapuhuja.

Aseveli ei unohdu – yhteys löytyi uudelleen

”Pataljoonamme oli edennyt 24.8.1941 Hautavaaran maastoon, jonka jälkeen oli edessä Kurmoilan valtaus. Tehtävään liittyen oli tarkoitus vallata suon takana oleva kukkulamaasto konekivääriemme tukemana. Ensimmäisen etenemisvaiheen aikana etenin puitten runkoja suojana käyttäen noin 10 metriä kiväärijoukkueen johtajan luutnantti Virkin takana. Etenemisen aikana Virkki haavoitui vaikeasti oikeaan silmään osuneesta luodista.”

Tämä on ote sotainvalidi Gerth Biesen omakustanteesta ”Osaltaan julkaisemattomia sotatapahtumia 1941-1944. Rohkeat Keski-Suomalaiset”. Yllä kuvattuun tapahtumaan päätti Toivo Virkin ja alkoi

Gerth Biesen sotaretki. Yhteys aseveljeen katkesi.

Itsenäisyyspäivänä oli Hufvudstadsbladetissa artikkeli, jossa esiintyi myös sotainvalidi Toivo Virkki. Kehotin serkkuaani Gerth Bieseä (30 %:n sotainvalidi) ottamaan yhteyttä Kaulialaan, jossa Virkki nyt asuu. Saatuaan näin yhteyden 72:n vuoden jälkeen aseveljeensä serkkuni halusi luovuttaa hänelle kirjoittamansa kirjan omistuskirjoituksella varustettuna. Lupauduin hoitamaan kirjan luovutuksen serkkuni puolesta, mikä sitten tapahtuikin loppiaisenä 6.1.

Finn-Göran Wennström

Puheenjohtaja
Suomen Sotaveteraaniliitto

Aseveljen terveiset kansissa.

Helsingissä vietettiin juhlavasti vuosipäivää

Helsingfors Svenska Krigsveteraner vietti 45-vuotispäiväänsä 17.11.2012 Scandic Continentallissa. Juhlaan osallistui yli 200 henkilöä. Vuoden aikana poistuneita jäseniä kunnioitettiin aamulla kunniakäynnillä Hietaniemessä, jossa seppelpartio laski kukkia sankariristille.

Kaartin sotilassoittokunta esitti Sillanpään marssilaulun ja puheenjohtaja **Erik Werner** toivotti vieraat tervetulleiksi, jonka jälkeen tuplakvartetti Akademiska sångföreningen esitti isänmaallisia lauluja.

Juhlapuheen piti **Jan-Erik**

Sotaveteraanien tervehdyksen esitti Stig-Erik Schevelew.

Enestam ja onnittelupuheen **Karl-Gustav Storgårds**, joka edusti Suomen Sotaveteraani-

liittoa. Helsingin kaupungin tervehdyksen esitti Helsingin apulaiskaupunginjohtaja **Pekka Sauri** ja puolustusvoimien tervehdyksen evl. **Veli-Matti Rintala**. Sotaveteraanien tervehdyksen toi **Stig-Erik Schevelew**. Kaartin sotilassoittokunnan säestämänä laulettiin Maamme-laulu. Trubaduri **Lasse von Hertzen** viihdytti myös yleisöä. Kaikin puolin onnistuneen juhlan aikana suunnattiin jo ajatukset tulevaan 50-vuotisjuhlaan.

Teksti: Elof Landgren

Kuva: Dick Lundell

Sukupolvien kohtaaminen Säkylän yhteiskoulussa

Pieni ryhmä Säkylän sotaveteraanien edustajia odottelee marraskuisena aamuna Säkylän vasta remontoitun koulukeskuksen isossa aulassa. Tällä kertaa meidät on kutsuttu kouluun yhteiskuntaopin tunnille kutsujina yhteiskoulun 9 A ja 9 B -luokat ja aiheena sota-ajan tapahtumat. Samainen kouluaste järjesti viime vuonna veteraanien hyväksi taksvärkkikeräyksen. Koulua edustavat rehtori **Tapio**, lehtori **Jani** ja oppilaat. Sotaveteraanien edustajia ovat **Esko**, **Jenny** ja **Kerttu**, joilla kaikilla on rinnassaan tammenlehti. Mukana on myös **Tuulikki**, sotainvalidin leski, joka on ollut kyseisen koulun opettajana yli 30 vuotta. Sotaveteraaneja edustavat lisäksi yhtä sukupolvea nuoremmat puheenjohtaja **Ilkka** ja sihteeri **Matti**.

Kokemuksen tuomaa yhteiskuntaoppia

Oppilaat ovat etukäteen teh-

neet kysymyksiä sota-ajasta laidasta laitaan; tunnelmat eri sodan tilanteissa, talkoot, pimenyykset, sotalapset, evakot, desantit, häikäpöntöt, hovit, metsäkaartilaiset, pommitukset jne. Oppilaat kysyvät vuorollaan, veteraanit vastaavat. Esko on kokenut sodan kauhut rintamalla, hän on haavoittunut useita kertoja. Hän tietää myös, mitä oli sodan jälkeen aloittaa uusi elämä; lähdettiin aivan tyhjästä. Jenny on ollut sodan aikana töissä sotatoimi-alueella, mutta hän on myös kahteen otteeseen joutunut jättämään Karjalassa olleen kotinsa. Kerttu muistelee talvisodan aikoja Säkylässä. Paikalliset naiset valmistsivat ruuan tukikohdan henkilöille. Huoltopaikkana oli Laurilan talo, joka myöhemmin purettiin ja jolle tontille rakennettiin koulukeskus, jonka suojissa edelleen ollaan. Tuulikki muistaa elävästi sen marraskuisen päivän, jolloin keskellä koulupäi-

vää tuli käsky kokoontua juhlasaliin. Rehtori ilmoitti, että koulutyö keskeytetään toistaiseksi, Suomi on joutunut hyökkäyksen kohteeksi, on syttynyt sota. Hän oli silloin yksitoista-vuotias. Kesä 1944 ei unohdu koskaan. Silloin seistiin lähes joka viikonloppu kunniavartiossa sankarihaudalla lottapuvuissa. Silloin hän oli juuri sen ikäinen kuin luokan oppilaat nyt.

Säkylän yhteiskoulu perustettiin vuonna 1957. Esityksen koulun perustamiseksi teki vielä elossa oleva sotaveteraani ja -invalidi Pertti Kankare. Parikymmentä vuotta myöhemmin keväthuhlassa jaettiin yli 70 valkolakkia. Vaalitaan perinteitä.

Teksti: Tuulikki Mattila

Kuva: Soili Anttila

Vas. istumassa Jenny, Kerttu, Esko ja Tuulikki, seisomassa Matti, Ilkka ja Tapio.

Sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä loukkaantuneet kuntoutukseen veljeskoteihin

Sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä loukkaantuneiden kuntouttaminen on alkamassa sairas- ja veljeskodeissa. Asiasta on käyty monimuotoista keskustelua ja se on herättänyt jopa pelkoakin sen suhteen, miten sotiemme veteraanit voivat edelleen saada palveluja, kun uusi asiakasryhmä tulee veljeskotien palvelujen piiriin. Sotaveteraani-lehti kysyi tilanteesta Valtiokonttorin yksikön johtaja Marja-Liisa Taipaleelta, miten asiat etenevät:

Miten rauhanturvaajien kuntoutus on alkamassa sairas- ja veljeskodeissa?

Sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä loukkaantuneiden tai vammautuneiden lukumäärä on – onneksi toistaiseksi – ollut pieni. Valtiokonttori pitää kuitenkin tärkeänä, että valmiina on tehokas toimintaketju, jolla tarvittaessa turvataan useidenkin loukkaantuneiden henkilöiden samanaikainen nopea ja kokonaisvaltainen hoitoonohjaus ja kuntoutus. Tässä tarkoituksessa Valtiokonttori on nimenyt neljä sairas- ja veljeskotia mukaan tähän hoitoketjuun. Näin näiden erityislaitosten osaamista voidaan hyödyntää myös tämän kohderyhmän osalta. Valtiokonttorilla vakuutuslaitoksena on käytettävissään myös muita kuntoutusta antavia laitoksia. Tärkeää on, että jokaisen loukkaantuneen ja laituskuntoutusta tarvitsevan kohdalla harkitaan huolella se oikea kuntoutuslaitos, missä hän saa juuri hänen tilanteeseensa sopivinta hoitoa ja kuntoutusta.

Kuinka paljon kuntoutettavia rauhanturvaajia on ja missä kuntoutusta annetaan?

Kyseessä on nykyisissä sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä loukkaantuneet, kuntoutuksen tarpeessa olevat henkilöt. Näitä henkilöitä on toistaiseksi ollut vain joitakin tapauksia, jotka ovat laituskuntoutuksen tarpeessa. Nämä Valtiokonttorin nyt nimeämät sairas- ja veljeskodit ovat Kaunialan Sairaala pääkaupunkiseudulla, Kitinkannus Kannuksessa Keski-Suomessa, Kyyhkylän Kuntoutuskeskus Mikkelissä ja Laitilan Terveyskoti Laitilassa.

Kun puhumme sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä olevista henkilöistä, niin kyseessä on keskimäärin huomattavasti sotiemme veteraaneja nuoremmat henkilöt. Heidän kuntoutuksensa poikkeaa sotiemme veteraanien geriatrisesta kuntoutuksesta. He tarvitsevat kuntoutuspalveluja, joiden tavoitteena on ensisijaisesti paluu takaisin työelämään. Osalla veljeskoteja on jo valmiudet myöskin tämän tyyppisen lääkinnällisen kuntoutuksen antamiseen.

Saavatko sotiemme veteraanit edelleen tukea ja palveluita sairas- ja veljeskodeissa?

Kaikkien sairas- ja veljeskotien lähtökohta ja tahtotila on se, että sotiemme veteraanit ovat niiden ensisijainen asiakasryhmä ja he saavat heille kuuluvat palvelut niin kauan, kuin he niitä tarvitsevat – lakien mukaisesti ja valtion talousarviossa kulloinkin olevien määrärahojen puitteissa. Tätä Valtiokonttori omalta osaltaan valvoo ja varmistaa.

Sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä loukkaantuneiden kuntoutukseen ei käytetä rintamaveteraanien kuntoutukseen osoitettuja määrärahoja, vaan kyse on sotilastapaturmalain mukaisesta etuus- ja korvaustoiminnasta ja siihen osoitetuista määrärahoista.

Mitä muuta kohtaa haluat korostaa?

Kyse on nimenomaan nykyisiin sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin osallistuneiden ja niissä loukkaantuneiden ja vammautuneiden hoidosta ja mahdollisesti tarvittavasta kuntoutuksesta. Tarkoitus ei siis ole antaa kaikille rauhanturvaamistehtävissä palvelulle ”veteraanistatusta”, joka mahdollistaisi valtion kustannuksella kuntoutukseen pääsyn. Se olisi jo uuden lainsäädännön paikka.

Pohdintaa ja suunnittelua saaristolaismiljöössä

Osanottajat päivän antiin syventyneinä upeiden hirsien alla.

Tällä kertaa sotaveteraanipiirien toiminnanjohtajien tammikuisia neuvottelupäiviä vietettiin idyllisessä ympäristössä Rymättylän Herrankukkarossa. Sotaveteraaniliiton hallituksen puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** avasi päivät. Liiton toiminnanjohtaja **Markku Seppä** loi katsauksen veteraanien edunvalvontaan lähivuosina. Piirin sosiaalineuvojan toimenkuvaa käsitteli puolestaan Pohjois-Karjalan piirin sosiaalineuvoja **Risto Alanko**. Sosiaalishteeri **Anni Grundström** kävi läpi veteraanietuuksia ja säätiöiden avustuksia. Varainhankinnan muutostarpeet tulevina vuosina oli Veteraanivastuu ry:n hallituksen puheenjohtajan **Erkki Heikkisen** aiheena. Päivän päätteeksi rentouduttiin maailman suurimassa savusaunassa.

Seuraavan aamun aloitti Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja **Pertti Suominen** kertomalla Taloustutkimuksen tekemästä tutkimuksesta, jolla kartoitettiin suomalaisten mielipiteitä veteraaniasioista. Hän esitteli lisäksi alueellisen perinnetyön rakenteita ja aikataulua. Kentän tulevaisuusnäkyviä valottivat toiminnanjohtajat **Jouko Mattila** ja **Pertti Kortensniemi**. Finn-Göran Wennström käsittelee esityksessään alueellisen perinnetyön verkoston rakentamista ja Markku Seppä järjestön taloudellisia edellytyksiä ja ajankohtaisia asioita. Vilkas keskustelu käsitellyistä aiheista siivitti päivien antia.

Marja Riukka

Laitilan sairas- ja veljeskoti on yksi laitoksista, joka kuntouttaa kriisinhallintatehtävissä loukkaantuneita ja vammautuneita.

SUOMEN METSÄSÄÄTIÖ
www.metsasaatio.fi

Lining
INDUTRADE YHTIÖ

BW HOTELLI APOLLO

Asemakatu 31-33, 90100 Oulu
Puh. (08) 522 11
www.hotelapollo.fi

Kenttähautausmaiden esittely

Sotaveteraani-lehti aloittaa sarjan, jossa esitellään räjantakaiset kenttähautausmaat. Ensimmäisenä vuorossa on Säkkijärven kenttähautausmaa.

Säkkijärven kenttähautausmaa

Kenttähautausmaat perustettiin aikanaan talvisodassa kentälle jääneiden tunnistamattomien suomalaissotilaiden viimeisiksi leposijoiksi. Poikkeuksen tekee Tuuloksen kenttähautausmaa, johon haudattiin kesällä 1944 kaatuneita, pääosin tunnistettuja vainajia. Kenttähautausmaita on kaikkiaan seitsemän, joista viisi sijaitsee Karjalan kannaksella ja kaksi Laatokan Karjalassa. Kenttähautausmaiden hoidosta vastaa nyt Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry.

Yksi Kannaksen kenttähautausmaista sijaitsee Säkkijärvellä vajaan 15 km:n etäisyy-

dellä Vaalimaan raja-asemalta Viipurin tien lähituntumassa. Tien varressa on kenttähautausmaalle opastava tienviitta.

Kenttähautausmaa perustettiin vuonna 1942 silloisen Säkkijärven seurakunnan Vanhan hautausmaan yhteyteen. Tähän kenttähautausmaahan on haudattu 104 kentälle jäänyttä tuntematonta sankarivainajaa, jotka kaatuivat maaliskuussa 1940 torjuessaan venäläisten Vilanien ja Häränpäänniemeen tekemää maihinnousua. Venäläisten tiedetään haudanseen kaatuneita suomalaissotilaita tilapäisluontoisiin kenttähautoihin eri puolille maihinnousualuetta. Osa kaatuneista jäi kentälle hautaamatta.

Näihin kenttähautoihin haudatut ja kentältä löydetty vainajat kerättiin ja haudattiin tuolloin jo varsinaisesta hautausmaakäytöstä pois jääneeseen Vanhaan hautausmaahan. Vainajat haudattiin noin 15 x 20

m:n suuruiselle alueelle hautakartan mukaan neljään riviin, joiden väliin jäi leveät käytävät. Kukin hautapaikka sai oman valkoiseksi maalatun puuristinsä. Kenttähautausmaan yhteiseksi muistomerkiksi pystytettiin korkea koivuristi. Syksyllä 1941 näitä ristejä ei enää paikalla ollut.

Kenttähautausmaan sijainti varmistettiin vuonna 1993 koekaivauksin. Hautausmaan kunnostamiseen ryhdyttiin vuonna 1995 maisema-arkkitehti Leena Iisakkilan laatiman suunnitelman pohjalta. Tätä ennen Säkkijärvi-säätiö ja eräät yksityishenkilöt olivat jo pitkään huolehtineet hautausmaan säilymisestä. Iisakkilan mukaan sekä kenttähautausmaa että vanha hautausmaa-alue tuli hoitaa yhtenä kokonaisuutena. Yksittäisinä hoitotoimenpiteinä Iisakkila esitti muun muassa syreenipensaiden istuttamista tulevan muistomerkkin taustalle, käytävien kunnostamista sekä puuston ja pensaston puistometsänhoidollista käsittelyä.

Kenttähautausmaalle pystytetty muistomerkki paljastettiin 5.11.1995. Muistomerkkin oli suunnitellut kuvanveistäjä Heikki Häiväoja ja toteuttanut taiteilija Ari Laitila. Muistomerkkin paljastuspuheen piti kansliapäällikkö Jaakko Numminen ja hautausmaan vihki-vät kenttäpiispa Hannu Niskanen ja Isä Timo Tynkkynen. Säkkijärvellä tuolloin puutarvaryrittäjänä toiminut Jaakko

Vanhaa Säkkijärven hautausmaan aluetta. Kuva: Frans Franzén

Korpela järjesti paljastustilaisuuden jälkeen entisen kirkonkylän koululla kahvitilaisuuden, johon osallistui runsaasti myös paikallisia asukkaita.

Kenttähautausmaan lisäksi Vanhalla hautausmaalla on Säkkijärvi-säätiön perustama muistolehto, johon on kerätty etupäässä Kirkonkylän ja Kokkomäen hautausmailta peräisin olevia muistomerkkejä. Niitä on löytynyt muun muassa pihoilta, purettujen talo-

jen perustuksista, tienvieriltä ja kaatopaikoilta. Ensimmäiset muistomerkit siirrettiin muistolehtoon vuonna 2003. Apua muistomerkkien etsintään ja siirtämiseen säätiö on saanut myös paikallisilta asukkailta. Muistomerkkejä löytyy vuosittain lisää, ja nyt niitä on muistolehdossa useita kymmeniä, joukossa myös allekirjoittaneen isoisän hautakivi.

Markku Kiikka

Berner Oy
Helsinki

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

Levin Huoneistolomat Oy

LEVI

www.levinhuoneistolomat.fi

Muistomerkissä on suomenkielinen teksti:

SÄKKIJÄRVEN KENTTÄHAUTAUSSMAA

Sodassa 1939-1940 kaatuneen tässä lepäävän 104 tuntemattoman suomalaisen sotilaan muistoksi

Suomen valtio

Sama teksti on myös ruotsiksi ja venäjäksi.

Sijainti: 60° 37.241

28° 09.889

Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen johtoa laskemassa kukkia muistomerkille, vas. Markku Kiikka, Pekka Pitkänen ja Pentti Lehtimäki. Kuva: Pertti Suominen

Uusi ääni taivaalta...

Pori 22.1.2013: n. klo 12.30 lentokentän suunnasta kaikuu jyllinä Ilmavoimien F18-Hornet hävittäjän antaessa soolonäytöksen koneen suorituskyvystä. Mutta miksi? Kuusikymmentä vuotta sitten Porin kentälle laskeutui kolme De Havilland DH 100 Vampire FB 52 -suihkuhävittäjää ja Ilmavoimat siirtyi uuteen aikakauteen. Sodan päättymisestä oli kulunut vain kahdeksan vuotta. Nuorimmat lentäjäveteraanit pääsivätkin kokemaan ”vauhdin hurmaa”, kun nopeus nousi ME-109G:n 640:sta Vampiren 825:een kilometriin tunnissa.

Puoli tuntia aikaisemmin lentoaseman edustalla oli paljastettu Vampire-muistomerkki, taiteilija Marko Tienhaaran suunnittelema ja tamperelaisen Kovakivi Oy:n Kurun harmaasta graniitista työstämä kolmemetrinen ahtimen siipi, johon on kiinnitetty metallinen DH 100:n siluetti ja tuo saapumispäivä. Yksinkertaisen tyylikäs ja vaikuttava.

Paljastuksen, tarkemmin sanoen nauhan leikkauksen, suorittivat kaupunginjohtaja **Aino-Maija Luukkonen** ja Satakunnan Lennoston Killan pj **Jukka Uhari**. Tämän jälkeen Ruotsista tilaisuutta juhlistamaan saapunut Vampire suoritti ylilenon, joka oli kuin tuulen huokaisu verrattuna sen jälkeen esiintyneen Hornetin jyrinään.

Vampiren tarina alkoi 1942. Toisen Maailmasodan lopulla Saksa ehti saada Me-262:nsa rintamakäyttöön brittien vielä jatkaessa 1940 aloitettua Gloster Meteor -projektiaan. Vampire oli valmis vasta 1945 eikä ehtinyt tosi toimiin ennen sodan päättymistä. Se tuli laivuekäyttöön Kuninkaallisissa Ilmavoimissa (RAF) ja Laivaston Lennostossa (Fleet Air Arm) 1940-luvun loppupuolella.

Tyyppiä valmistettiin ainakin 3260 konetta, osa myös lisensseillä ulkomailla. DH 100:n rinnalle tuli kaksipaikkainen DH 115 -koulukone, jonka vientiversiotakin valmistettiin yli 200 konetta.

Suomeen hankittua DH 100:n vientiversiota FB 52:ta valmistettiin 101 konetta, jota tilasi myös mm Norja. Suomeen saapui kolme konetta tammikuussa ja kolme kesällä 1953. Kaksipaikkaisia DH 115 T-55 -koulukoneita hankittiin yhdeksän 1955.

Vampiressa De Havilland-

VT-8 Vampire-koulukone Luonetjärvellä 1965. Historiallinen viimeinen lento. Kuva: Eversti Aimo Huhtalan arkisto.

yhtiö käytti samaa koivuviulubalsa-koivu-viilu rakennetta kuin maineikkaassa DH Mosquito pommi-/tiedustelu- ja yöhävittäjäkoneessa, joka haastoi nopeudessa aikansa parhaat torjuntahävittäjät.

Suomen ostoksen ajankohdalla on mielenkiintoinen. Sotakorvaukset oli saatu maksuun 1952. Vampiret hankittiin lisätalousarviossa osoitetulla määrärahalla 1953, jolloin Britannia oli jo siirtämässä koneita pois ensilinjan laivuepalvelusta Ilmavoimien reserville ja koulutuskäyttöön.

Kun monet Vampireita hankkineet maat uusivat kalustoaan jo 1950-luvun lopulla, tarpeettomat koneet myytiin edelleen. Niinpä niitä lensi monin tunnuksin eri puolilla maailmaa. Todella globaalit jälki-markkinat, sanoisin.

Britannia luopui Vampire-hävittäjistään vuoteen 1955 mennessä ja koulukoneistakin 1966. Suomessa Vampiret poistettiin käytöstä 1965. Sveitsissä kone palveli koulutuksessa vielä 1990-luvulle. Sveitsin Ilmavoimista tuo ruotsalaisvieras-kin on lähtöisin.

Merkittävänä tapahtumina tämän koneen palveluskaudelta voisi mainita ensimmäisen suihkukoneella tehdyn laskun ja lentoonlähdon tukialukselta, sekä ”kilpailun” Atlantin ylityksessä amerikkalaisen F-80 Shooting Starin kanssa.

Leo Johan Salo
FAI Finland 3564

Kunniavartio Vampire-muistomerkillä 22.1.2013.

Sosiaalineuvoja vaihtui Varsinais-Suomessa

kuntoutussihteerinä toiminut Arja Lassila jatkaa tätä perinnettä ottaessaan vastaan vapaaehtoisen sosiaalineuvojan tehtävät. Viime vuonna eläkkeelle jäänyt Arja Lassila on vastannut työnsä ohella muistakin alueen veteraanien sosiaaliasioista. Häneen voivat olla yhteydessä veteraanit, puoliset ja lesket sekä omaiset tarvitessaan neuvoja ja ohjausta käytännön asioissa. Arjan yhteystiedot ovat

Arja Lassila
Mynämäentie 689
23120 Mietoinen
GSM 050 561 2210
artuul@gmail.com

Sosiaalineuvoja Ritva Tammi jää viettämään ansaittuja eläkepäiviä toimittuaan kahdeksan vuotta tässä tehtävässä. Pääosan työurastaan Uudenkaupungin

Pekka Särkiön kuva Veteraanisaliin

Nykyinen kenttäpiispa **Pekka Särkiö** vaikutti Keski-Lahden kirkkoherrana ratkaisevasti siihen, että sotiemme veteraanit saivat oman nimikkosalinsa Kirkkokatu 5:n peruskorjatussa rakennuksessa.

Joulukuun 11. pnä kokoon-tui arvovaltainen joukko juhlatilaisuuteen Veteraanisaliin. Kunniavierainamme olivat kenttäpiispa ja rouva Särkiö. Mukana oli myös kaikkien veteraanijärjestö-

jen ja useiden tukijärjestöjen edustajia.

Metsäneuvos **Yrjö Torikka** piti paljastuspuheen, jossa hän kertoi rakennuksen sodan ajan toiminnasta sekä Veteraanisalin toteutumisesta. Naistoimikuntiemme puheenjohtajien paljastettua kuvan luovuttivat Rintamaveteraanien edustajat kunniaristinsä Pekka Särkiölle.

Pertti Vesenterä

Kenttäpiispaksi siirtynyt Pekka Särkiö toimi kirkkoherrana 2001-2012. Kuvan paljastivat (vas.) Raija Koskinen ja Hilka Laine.

Maakunnallinen kuorohistoriikki julkaistiin Seinäjoella

Seinäjokisali oli täyttynyt veteraanikuorolaulajista sekä kuulijoista lauantaina 2. helmikuuta Seinäjoella. Ainutkertaisen historiikin alullepanija, opetusneuvos Pentti Lintala Kurikasta toi ideansa esille ensimmäisen kerran 2011 ja samana vuonna oli jo ensimmäinen työryhmäkokous. Ainutkertaisen historiikista tekee se, että maakunnallista veteraanikuorohistoriikkia ei ole Suomessa ennen tehty.

Ensimmäisessä kokouksessa valittiin myös toimikunta. Puheenjohtajaksi valittiin Pentti Lintala Kurikasta. Jäseniksi sotaveteraanipiirin edustajana Aki Kinnunen Seinäjoelta, Seppo Jusila Jalasjärveltä, Simo Perämäki Ylihärmästä ja Aaro Sippola Kuortaneelta. Toimikunnan sihteeriksi kutsuttiin toiminnanjohtaja Pertti Korttesniemi.

Juhlavassa julkistamistilaisuudessa Seinäjokisalissa juontajana toimi kaupunginjohtaja Pekka Vuorinen Kurikasta. Tilaisuuden avasi alkumarssin sävelin Seinäjoen Rautatieäisten soittoakunna johtajanaan kapellimestari Antti Vainio. Tervehdyspuheen tilaisuudessa piti Sotaveteraanipiirin varapuheenjohtaja Aki Kinnunen. Puheen aluksi vietettiin hiljainen hetki edesmenneen Sotaveteraanipiirin puheenjohtajan ja historiikkitoimikunnan jäsenen Ville Sointulan muistolle.

Laulun voimaa saimme kuulla kun 19 veteraanikuoroa ja yleisö lauloivat Sillanpään marssilaulun ja Veteraanien iltahuudon. Laulajia kuoroissa oli paikalla yli 200.

Heille kallis ol' maa -kirjan esitteli opetusneuvos Pentti Lintala. Esittelyssään hän mainitsi mm., että lähtökohtatilan ne historiikille oli hyvä ja viimeinen hetki tallentaa tietoa. Maakunnassamme on todennäköisesti maamme tihein toimiva veteraanikuoroverkosto. Eteläpohjalaisten arvomaailma on vaikuttanut paljon kuorojen perustamiseen. Toiminnan alkuvaiheessa kuorojen perustajina toimivat usein sotaveteraanit itse. He halusivat saattaa aseveljensä kunniakkaasti haudan lepoon. Tätä perinnettä ovat kasvaneet hoitamaan sota-ajan kasvattamat sotaveteraanien pojat.

Toiminta on pitkään jatkunut eri kuoroilla hyvin samantyyppisenä, onhan perustehtävämmekin sama.

Kirjassa on tiedot 19 kuorosta, joista 17 on vielä toiminnassa. Kirjassa mukana ovat kuorot: Alahärmän Sotaveteraanikuoro, Ilmajoen Korsuveljet ja Pojat, Jalasjärven Veteraanikööri, Karijoen Sotaveteraanikuoro, Kauhajoen Veteraanikuoro, Kauhavan Sotaveteraanikuoro /- veteraanikuoro, Kuortaneen Korsukööri, Kurikan Lauluveteraanit, Lapuan Veteraanikuoro, Lehtimäen Mieskuoro, Nurmon Veteraanien Kööri, Peräseinäjoen Veteraanikuoro, Seinäjoen Sotaveteraanien mieskuoro, Teuvan Veteraanikuoro, Vaasan Korsukuoro, Vähänkyrön Veteraanien Veljeskuoro, Ylihärmän Veteraanikuoro, Ylistaron Asevelikuoro ja Ähtärin Veteraanikuoro.

Peräseinäjoen ja Ähtärin kuorot ovat jo lopettaneet toimintansa.

Kaikkiaan näissä kuoroissa on vuosien varrella ollut mukana n. 700 laulajaa, nyt vajaa 300.

Tervehdyksensä kirjaan ovat esittäneet puolustusvoimain komentaja Ari Puheloinen ja Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström.

Tämä kirja on aineeton lahja tämän maakunnan veteraanikuorotoiminnalle ja viesti tu-

Kurikan Lauluveteraanit on yksi Etelä-Pohjanmaan kantavista veteraanikuoroista.

leville sukupolville. Veteraaneja ei enää ole paljon kuoroissa. Paikkaa ovat ottamassa ja osin jo ottaneet veteraanien ja kotirintamanaisten kasvattama sukupolvi, joka eli lapsuuttaan ja nuoruuttaan sodan ja sen jälkeisenä ankeana aikana. Kirja olkoon kunnianosoitus meitä kasvattaneille vaikeitten aikojen arjen sankareille, Pentti Lintala päätti.

Tilaisuuden vapaassa sanassa tervehdyksensä toi kauhavalaisentyinen Sotaveteraaniliiton valtuuston puheenjohtaja Sakari Sippola. Hän mainitsi, miten hienoa oli saapua ”kotikonnuille” näin hienoon ja ainutkertaiseen tilaisuuteen. Veteraanit osaavat arvostaa historiikkia.

Päätössanat esitti Pertti Korttesniemi. Hän painotti, että jos Etelä-Pohjanmaalla kerran lähdetään jotain tekemään, niin tehdään se kunnolla. Hän kiitti myös kaikkia tukijoita sekä tekijöitä. Yksin ei kukaan saa aikaan tällaista teosta.

Mikko S Sääntti

Eteläpohjalaisten kuorojen historiikkia on saatavana Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiristä, Vapaudentie 32 A, 60100 Seinäjoki sähköposti: ep.sotaveteraanipiiri@netikka.fi Puh. (06) 423 3510 Kirjan hinta on 10 euroa + postikulut.

AK-Consulting Utti, Kouvola	Autosalpa Oy	Kymen IV-Valmistus Oy Valkeala
Varte Oy Kouvola	Kymenlaakson Jäte Oy Kouvola	Kymen Metallipalvelu Oy Kouvola
Rakennusliike PK-Insinööritoimisto Oy Kouvola	KORIAN PÖLKKY	Ari Junttila Ky Haketus/Hakekuljetukset Kouvola
Arkkitehtitoimisto Pentti Helle´n Oy Kouvola	Kronoby Elverk Kruunupyyn Sähkölaitos	Kuopion Woodi Oy Kuopio
Maalaus ja saneeraus Konttinen Oy Kuopio	Kuljetusliike Kari Pohjolainen Ky Syväniemi	Rakennussuunnittelutoimisto Nylund Oy Kuopio
Maansiirtoliike R. Heiskanen Oy Kuopio	Kiitos Sotaveteraaneille Karttulasta Nro 106 	Maanrakennuspalvelu Mikko Lyytinen Oy Kuopio

Kollaarjoen graniittipatsaan tarina

Alvar Lytsyn 1990-luvun alkuvuosina pystyttämä "1939–1940 Kollaa kestää" -muistopatsas.

Moni Laatokan Karjalassa matkannut on pysähtynyt Kollaarjoella. Tämän pienen puron nimi on iäti pysyvä Suomen sotahistorian lehdillä. Kollaa kestää myös tässä muodossaan. Alueella taistelleiden miesten rivit ovat harvenneet, mutta Kollaarjoen maine ja merkitys itsenäisyytemme lukkona on sen sijaan ymmärretty entistä selvemmin.

Loimolasta päin tultaessa vasemmalla, juuri ennen jokea noin sata metriä tiestä, sijait-

see edesmenneen isäni Alvar Lytsyn 1990-luvun alkuvuosina hankkima punagraniittinen muistopatsas 1939 – 1940 Kollaa kestää. Hänen oma isänsä kaatui ErP 9:n riveissä Kollaarjoen Tsumeikassa päivää ennen talvisodan rauhan tuloa 12.3.1940. Tuo tapahtuma oli sysäyksenä sille, että isäni hankki patsaan pitkärantalaisesta kiviveistämöstä omalla kustannuksellaan. Samasta veistämöstä on hankittu muun muassa Suistamon sankarihaudan muistopatsas, jonka Suistamo-seura pystytti kesällä 1992.

Historian harrastaja ja Karjalan kävijä Aaro Lehtinen Saarjärveltä pyysi minua kirjoittamaan patsaasta osittain siksi, että siitä liikkuu myös vääränlaista tietoa. Kaikenlaista olen itsekin lukenut ja kuullut. Kerran eräs sotilasasiantuntijana Kollaarjoella matkaryhmässä kanssa liikkunut eläkkeellä oleva upseeri ei millään uskonut, että yksityinen ihminen voi ylipäättään tuollaisen hankkeen toteuttaa.

Isäni korosti aina, että patsas on tarkoitettu kaikkien Kollaarjoella taistelleiden veteraanien kunniaksi, ei suinkaan vain isoisäni muistoksi. Luvan saan-

ti muistomerkillä ei ollut helppo prosessi, mutta lopulta Suojärven piirin silloinen johto näytti vihreää valoa. Pystyttämisen ja patsasalueen kevyen maisemoinnin jälkeen alueella riitti kävijöitä. Kaikki eivät kuitenkaan patsaasta tai sen sanomasta pitäneet, koska se kaadettiin ilkeävaltaisesti sillä seurauksella, että liekinmuotoisen kiven pää katkesi. Tekijöistä ei ole tietoa, mutta ajankohta voitiin haarukoida puna-armeijan voitonpäivän tienoille. Näin alun perin elämän liekkiä symboloivasta muistopatsaasta tuli torso, jota se on yhä tänäkin päivänä uudelleen pystytettynä.

Haavoittuneenakin patsas on saanut huomiota osakseen. Katkenneen kiven pää haluttiin jättää makaamaan patsaan viereen. Tuollaisenaan muistomerkkin symboliikka on jopa osuvampi, arveli isänikin. Ilokseen hän sai vieraskirjoista huomata, että patsaalla ovat vierailleet niin sotaveteraanit, karjalaiset kulkijat, aiheesta kiinnostuneet turistit kuin arvovaltaiset sotahistorioitsijatkin. Juuri sellaiseksi pysähtymispaikaksi se on tarkoitettukin.

Santtu Lytsy

Aika uudelle rauhanliikkeelle

Sota-ajan kuvauksista kirkkaimmin ovat jääneet mieleen lukiossa tunnilla vieraillut veteraani sekä oman isoäidin tarinat kerrottuna kesäisenä iltana, kun nukuttiin samassa huoneessa isoäidin äidin mökissä.

Olen iloinen siitä, että kuulun niihin sukupolviin suomalaisista, jotka ovat saaneet henkilökohtaisesti kuulla sotaa kokeneiden ja sotineiden ihmisten omia tarinoita. Tulevat sukupolvet saavat tutustua tähän osaan Suomen historiasta vain kirjojen ja elokuvien kautta. Ihmisten omien tarinoiden kuuleminen heidän peloistaan ja tunteistaan, kokemuksista ja arjesta sodan aikana ovat paras tapa saada ihmisiä sitoutumaan rauhan aatteeseen ja rauhan edistämiseen.

Suomessa on yleistynyt sodan liiallinen ihannoiti politiittisiin tarkoituksiin. Eikö sotaveteraaniemme ja sodan aikana eläneiden perinnön kunnioittaminen tarkoita, että pitäisi ymmärtää sodan sijaan nimenomaan rauhan tärkeyttä. Aikana, jolloin talouskriisi ja rajut leikkaukset johtavat luokkaristiriitojen kärjistymiseen, rasismi nostaa päätään ja ilmastokriisin ratkaisut loistavat poissaolollaan, on meillä tarvetta uudelle rauhanliikkeelle. 2000-luvulla uhat rauhaa ja vakautta vastaan ovat erilaisia kuin vielä muutama vuosikymmen sitten.

Rauhan edistämiseksi maailmanlaajuisesti Suomen tulee lopettaa asekauppa aseelliseen konfliktiin osallistuvien maiden sekä ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneiden maiden kanssa. Käymällä asekauppaa esimerkiksi Saudi-Arabian ja Israelin kanssa Suomi asettaa rahan rauhaa tärkeämmäksi ja tukee ihmisoikeuksia loukkaavia valtioita. 2000-luvun rauhanliikkeen on myös vaadittava kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, jotta vältetään tilanteelta, jossa maan kuivuminen ja äärimmäiset sääil-

Li Andersson

miöt johtavat konflikteihin ja nälänhätään. Ilmastokriisi on yksi maailman suurimmista uhista rauhalle ja vakaudelle, ja päästöjen vähentämisellä on kiire.

Paikallistasolla pelkoa herättää lähisuhdeväkivallan lisäksi arkipäivän rasismi. 2000-luvun rauhanliikkeen tärkeimpiä tehtäviä on edistää ihmisoikeuksien toteutumista, tasavertaisuutta, ihmisarvon kunnioittamista sekä demokratiaa. Suomen sisällä se tarkoittaa esimerkiksi sananvapautta vastaan kohdistuvien iskujen tuomitsemista ja niiden ottamista vakavasti kuten myös ihmisten riittävän perustoimeentulon turvaamista.

Aikana, jolloin yhteiskunnalliset ristiriidat ovat kärjistyneet niin Euroopassa kuin Suomessa, on entistä tärkeämpää muistaa, että sota on tila, johon minkään maan eikä minkään ihmisen tule joutua. Se tarkoittaa aina poliittisten päättäjien ja yhteiskunnallisten instituutioiden epäonnistumista, ja siitä seuraa aina inhimillistä kärsimystä. Veteraanien ja sodan aikana eläneiden ihmisten kokemuksista ja kertomuksista voi jokainen löytää voimaa toimia rauhan ja rauhaa edistävien muutosten aikaansaamiseksi.

Li Andersson

Puheenjohtaja

Vasemmistonuoret ry

“Morsian” kadoksissa

Sanonta kuuluu, että kivääri on sotapojan morsiamen. Kerronpa oman morsiameni tarinan.

Syksyllä -43 astuin 17-vuotiaana alokaspalvelukseen Kuopion Rissalan lentokentän laidalle sijoitetussa koulutuskeskuksessa. Minulle jaettuihin varusteisiin kuuluva kivääri oli ollut käytössä jo kaiki vuosisikymmeniä ja nähnyt paljon maailmaa. Onnistuin kuitenkin heti alkuun löytämään sillä oikeat tähtäyspisteet ja ampu-

matuloksieni perusteella valittiin minut joukkueessani tarkka-ampujaksi. Läheisellä Jäljijärven jäällä ylikersantti Joutsalainen järjesti talven aikana Rissalan pataljoonan tarkka-ampujille yhteiset ammuntakilpailut. Ammunta suoritettiin neljältä eri matkalta erilaisiin tauhuihin. Minä onnistuin voittamaan tämän kilpailun, ja palkinnoksi sain parin viikon kuluttua vaihtaa vanhan pitkäpiippuisen kiväärini aivan uutukaiseen Ukko-Pekka -ki-

vääriin. Tämä kivääri oli tilattu suoraan tehtaalta ja siinä oli asiantuntijoiden mukaan ns. kahden nollan piippu. Sillä ei oltu ammuttu vielä yhtään laukausta.

Se kivääri oli todella kaunis. Sen tukki oli muotoiltu loimukoivusta. Se oli kauneutensa vuoksi ainutlaatuinen ja olisi todennäköisesti voittanut Miss Suomi -tittelin kivääreiden kauneuskilpailussa. Se herätti paljon huomiota kavereiden keskuudessa. Ihastuin siihen heti ja muistelen suurella kaiholla vieläkin.

Minua se kivääri palveli luotettavasti Kannaksen puolustustaisteluissa kesällä -44 Sakkolan ja Vuosalmen rintamaloikoilla aina aselepoon saakka. Olin silloin rivimiehenä JR 15 miehistössä. Syksyllä lähdimme sitten Lapin sotaan. Minut komennettiin jo menomatalla Oulussa osallistumaan lääkintäkomppaniassa pidettäville kurseille ja näin minusta tehtiin pikaisesti lääkintämies. Oulusta jatkoim-

me laivalla Röyttäen Tornion edustalle.

Yli-Muonion kylä Ruotsin rajan tuntumassa jäi suhteellisen ehjäksi saksalaisten polttokäsittelyltä. Siellä jouduin lääkärin kirjuriksi, kun hän piti ison maalaistalon pirtissä lopputarkastusta kotiutettaville joukoille. Minä laitoin kauniin kiväärini eteisen seinälle nauttimaan. Siinä näin sen viimeisen kerran. Kai joku kotiin lähtevistä otti sen mukaansa. Käytöni jäi vain kevyt saksalaisilta sotasaaliiksi saatu konepistooli ja Beretta-taskuase lääkintälaukun seuraksi.

Näin vanhoilla päivilläkin haluaisin kovasti vielä nähdä morsiameni, ja olisihan se kelpo muisto papasta lapsille ja lastenlapsille. Vetoan nyt vielä henkilöihin, jotka asiasta jostakin tietävät. Maksan aseesta mielelläni kohtuullisen korvauksen.

Jouko Aspholm

Puh. (08) 420 927 tai

050 323 5761

PKO

Nurmeksentie 2, 80100 JOENSUU
p. 010 762 2000

pko@sok.fi

Mielipide

Sotaveteraanien perinne on taistelujoukkojen perinnettä

Jussi Seppälä

Vääjäämättä lähestyvää Sotaveteraaniliiton perinnekautta on ajateltu lähestyttävän nykyisten veteraaniohjelma- ja -piireissä on men-nyt sormi suuhun ihmeteltäessä lähestymistapaa, joka jättää perin vähän kouriintuntuvaa viimeisenkin veteraanin poistuttua iltahuutoon. Meillä on toki muisteltavaa perustein jotka kalenterimme on merkit-

ty; talvisodan päättymispäivä, kansallinen veteraanipäivä, kaatuneiden muistopäivä, puolustusvoimien lippujuhla ja valtakunnan itsenäisyyspäivä. Kaikissa näissä merkkipäivissä ovat veteraanien saavutukset eri painotuksin esillä. Sotaveteraaneja paikallisesti muistetaan sankarihautausmaiden kunniakäynneillä ja –vartioilla. Tämä alue on melko hyvin pyyhitetty eri organisaatioille, mm. kunnille, puo-

lustusvoimille ja reserviläisyhdistyksille. Vastuunkantajat eivät välttämättä tarvitse lisää organisaatioita tätä perinnejatkumoa hoitamaan.

Perinne, joka tulee unohtumaan, on yksittäisten puolustusvoimien osien toiminta ja henkilöhistoria sotavuosiemme aikana. Näiden ”taisteluyksikköjen” perinne on nykyisille ja tuleville kansalaisillemme säilyttämisen arvoinen. Otan kaksi esimerkkiä. Kuhmoisten pojat palvelivat talvisodassa VIII Kenttätäydennyspataljoonassa. Lapin korpisodassa kaatui 29 pataljoonan miestä kahden ja puolen kuukauden aikana. Vilajoella kaatui samasta joukko-osastosta viidessä vuorokaudessa 42 miestä. Jatkosodassa kuhmoislaiset taistelivat

pääosin hämäläisdivisioonassa ja eritoten JR 44:ssä. Yksikkö oli kovilla jo Salmassa 1941 ja mukana laittamassa portteja kiinni Nietjärvellä 1944. Siellä Kuhmoisten pojista nimitettiin 2 Mannerheim-ristin ritaria.

Tässä on se perinne, jonka säilyttämistä tulisi **Tammenlehväliiton** korostaa ja tukea. Jokaisessa kunnassamme lie-nee joukko-osasto (tai useampi), jonka merkitystä voi tuoda esille esimerkiksi yllämainittuina muistopäivinä. Monen joukko-osaston ja aselajin kohdalla perinteenä voi olla divisioonan, tykistörykmentin tai prikaatitason sotatien ja-tekojen muistaminen kuten esimerkiksi tapauksessa 5 D., johon hämäläisiä kuului lukuisista pitäjistä ja jonka perinneyhdis-

tys on edelleen hengissä kooten veteraaneja muutaman vuoden välein yhteen. Valitettavasti Parolaan jaksavat alkavat olla vähissä. Tämä lienee asiainlaita muidenkin sota-ajan veteraanien niitymisen kanssa.

Ehdotankin, että Tammenlehväliitto ottaa tehtävän etsiä valtakunnan sotien aikaiset elossa olevat perinneyhdistykset, mahdollisesti tarvittaessa jo hävinneetkin ja liittää perinneyhdistyksen Sotaveteraaniliiton yhdistysten kautta tähän elossa pidettävään perinteeseen. Organisoinnissa voidaan tarvita paikallisten muiden maanpuolustusorganisaatioiden mukanaolo.

Jussi Seppälä

Kuhmoisten Sotaveteraanit ry

Tammenlehvän Perinneliiton toiminnanjohtaja kommentoi

Perinnetyö on laaja kokonaisuus

Puolustusvoimien sodan ajan joukkojen historia on tärkeä, mutta ei ainut osa viime sotiemme veteraanisukupolven perinteitä, jotka halutaan säilyttää kansakunnan muistissa. Samoin nuoret ovat tärkeä, mutta ei ainut perinnetietoisuuden ylläpitämisen kohderyhmä. Veteraanisukupolven historia on myös jälleenrakentamisen ja veteraanien huolehtimisen historiaa, eikä vain taistelujen historiaa. Oleellista on muistaa veteraanien henkinen perinne, muun muassa velvollisuuden tunne ja yhdessä tekemisen tahto, jotka

auttoivat selviytymään vaikeista ajoista ja olisivat erinomaisen voimavara tämän päivän ja tulevien aikojen Suomessakin.

On tärkeää, että sotiemme keskeiset vaiheet muistetaan. Paikallisella tasolla tätä työtä voitaisiin oikein sovellettuna tehdä jo tänä päivänä viemällä koululuokat sankarihautoille. Veteraanisukupolven miesten ja naisten tarinat omista kokemuksistaan voivat myös olla kouluopetuksen välineinä. Tosiasia kuitenkin on, että mitä pidemmälle me ajallisesti viime sodistamme etenemme (2020-luvulla), sitä pelkis-

tetympää perinnetyön sisällön tulee olla.

Tammenlehvän Perinneliitto on yhdessä Sotaveteraaniliiton kanssa luomassa toimintamallia, jolla veteraanisukupolven perinteen säilyminen veteraanien jälkeisenä aikana turvataan. Valikoiduista sotaveteraanien yhdistyksistä ollaan kehittämässä alueellisia ”perinnetyön moottoreita”. Niiden tehtävän on koota kumppaneita yhteisiin hankkeisiin ja yhteisen perinnetyön ohjelman toteuttamiseen. Tässä yhteistyössä eri paikkakuntien omat sodan ajan perinteet voidaan luontevasti ottaa huomioon. Kannattaa muistaa, että myös kotiseudun vaiheet ja kotirintaman työ sotavuosina on vähintäänkin yhtä tärkeää perinnettä kuin rintamajoukkojen toiminta.

Maanpuolustuskiltoille, kotiseutuyhdistyksille ja reserviläisjärjestöille tämä kotiseututyö on perinneyhdistyksen osuus perinnetyössä voisi sopia hyvin. Paikalliset olosuhteet ja edellytykset sanelevat varmasti oikea toimintamallin. Tuskin mitään uutta kaiken olemassa olevan lisäksi on enää tarkoituksenmukaista ryhtyä perustamaan.

Pertti Suominen

Pertti Suominen

Kymenlaakson Sähkö

L ä h e i s y y s a n t a a v o i m a a

1960
Valioravinto

YLI 40 VUOTTA
Savon Kuljetus Oy
Kuopio
www.savonkuljetus.fi

Kiinteistö Oy Kuusamon Vuokratalot Kuusamo	Pölkky Oy Kuusamo www.polkkyy.fi	Jokke Pet Oy Kälviä
JUSSIPISTE OY Lahti	Ipa-Pesu Oy Lahti	HL-Elec Oy Lahti
Nikko Oy Jakkula	Kasit Oy Laihia	Sora ja Kallio Heinonen Oy Laitila
Amitec Oy Laitila	T:mi Kari Kauvo Lapinjärvi	Suomen Karbonaatti Oy Lappeenranta
Elokuva Luotola Oy Lappeenranta	T:mi Mytty Lappeenranta, puh.05-415 2226 www.mytty.fi	Lappeenrannan Kuljetusosakeyhtiö
Rannan Teollisuuskone Oy Leppävesi	Metweld Ky Leppävirta	Kuljetusliike Esko Kosunen Ky Leppävirta
Rakennus Tammi Oy Lohja	Jorma Hasanen Ky Mikkeli	Torniainen Vesa Hirvensalmi
Mayt Oy Mikkeli	Etelä-Savon Laskenta ja Konsultointi Ky Mikkeli	Autokorikorjaamo P. Silosaari Mikkeli
AK-Raudoitus Oy Mäntsälä	Tasoite ja Maalaustyö Vista Oy Mäntsälä	Mäntän Puhelin Oy Mänttä-Vilppula
Pihkis Oy Mänttä www.pihkis.com	Toimivakka-Yhtiöt Oy Mänttä	Naantalin Energia Oy Naantali
Nakkilan Sihuma Oy Nakkila	NokiPirkka Oy Nokia	Vihdin Vesi ja Lämpö Oy Nummela
Comarcon Oy Nurmijärvi	Hinaus&Kuljetus R. Oksman Oy Nurmijärvi	HT-Maanrakennus Oy Perttula
E-P Karppinen Nurmijärvi	Orimattilan Lämpöasennus Oy	Pohjolan MK-Lattiatyö Oy Orimattila
Holetec Industrial Oy Orivesi	Rakiratamo Oy Oulu	Oulun Moniasunnot Oy Oulu
OMP-Konepaja Oy Oulu	Oulun Teollisuusputkitus Oy Kempele	atex

Tilitoimisto Maila Vallström Oy Oulu, Kemi www.tilitvallstrom.fi		Sähkö-Arktia Oy Oulu
Työkalutori Oy Oulu	Perniön Hakelämpö Oy Perniö	Oy Herrfors Ab Pietarsaari
Pesupalvelu Hans Langh Oy Piikkiö	Sata-Kuulo Oy Pori	Technip Offshore Finland Oy Pori
Porin Puutuote Oy Pori	Höglund & Höglund Öb Porvoo	Huoltopalvelu J. Holmberg Oy Porvoo
Oy Jakoil Ab Porvoo	Metsäkoneyhtymä M&M Kolin Ay Pyhtää	Pyhäjoen Rakenus Oy Pyhäjoki
FINNHARR OY Pälkäne	www.eerorantti.com	Kyrötekniikka Oy Pöytyä, Kyrö
Autokoulu Ajomestari Oy Pöytyä	www.isokaanta.com Raahe	
Leimet Oy Lappi	Kiitos Sotaveteraaneille Raumalta Nro 100	RTK-Palvelu Oy Rauma
Hollming Oy Rauma	Mökkihuolto Merikivi Ay Rauma	HF-Autohuolto Oy Riihimäki
Apricon Oy Riihimäki	Asianajotoimisto Lukkarila & Ahola Oy Rovaniemi	Asianajotoimisto Isomaa & Kinnunen Rovaniemi
Sormat Oy Rusko, Salo	Veljekset J&J Halonen Perniö, Salo	Wallius Hitsauskoneet Oy Muurla, Salo
Sähkösuunnitelu RAI Oy Suomusjärvi	Veikko Heinonen Oy Punkaharju	JL-Rikotus Oy Seinäjoki
Maakunnan Auto Seinäjoki, Kauhava	Transjack Ky Siivikkala -tuontiautojen kuljetukset euroopasta- Puh.0400-636 522	Pajuniemi Oy Sipoo www.pajuniemi.fi
Kiitos Sotaveteraaneille Sipoosta Nro 101	-sorat ja murskeet- Kourla Oy Somerniemi, puh.0400-635 797	Someron Talkkari Oy Somero
Artic Machine Oy Suonenjoki	Ar-Pe Trailer Oy Säkylä	A. Berglund Oy Tammisaari

Kiitos Sotaveteraaneille
Tammisaaresta
Nro 105

Envex Oy
Tampere

Konehuolto O. Brusila
Tampere

Migmen Oy
Tampere
www.migmen.fi

Profinntec Oy
Tampere

TEVELLA
Viinikankatu 49 A, 33800 Tampere Puh.03 -
380 5300
e-mail: myynti@tevella.fi, www.tevella.fi

Asennus Aran Oy
Tampere

Pirkan Terramek Oy
Tampere

Tampereen Konepajat Oy

HAMMASLÄÄKÄRIPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE

HELSINKI

**Hammaslääkäri
Hannu Cederberg**

Vuosaaren pohjoinen ostoskeskus
Mustalahdentie 4, 00960 Helsinki
puh. **09-321 8388**

**Hammaslääkärit
ARTO & RIITTA SNÄLL**

Hämeentie 97-99 A, Hki 55, puh. **09-765 735**
Kiikkaistenkuja 1, 01800 Klaukkala, puh. **09-879 9003**

IISALMI

**Hammaslääkäri
Juha Sirviö**

Kirkkopuistonkatu 15 A, 74100 Iisalmi
puh. **017-825 002**

JYVÄSKYLÄ

**Hammaslääkäriasema
Densens Oy**

Kansakoulukatu 1, 40100 Jyväskylä
puh. **014-214 219**

Vastaanotto Jämsässä:

Hammaskulma

Talvialantie 4, 42100 Jämsä, puh. **014-716 641**

LAPPEENRANTA

**LAPPEENRANNAN
HAMMASLÄÄKÄRIASEMA OY**

Toikankatu 4, 3 krs. (talossa hissi)
53100 Lappeenranta
(Kauppatorin vier./Pohjolan talo)
Ajanvaraus puh. (05) 6255 100

MIKKELI

**Mikkelin
Hammaslääkärikeskus**

Mikonkatu 3, 50100 Mikkeli, puh. **015-761 0100**

NURMIJÄRVI

Uudenmaan Hammaspalvelu

Keskustie 5, 01900 Nurmijärvi
Lepsämäntie 1, 01800 Klaukkala
Puh. **0207 411 420**

OULU

OULUN HAMMASLÄÄKÄRIKESKUS OY

Isokatu 32 B, 3 krs
90100 Oulu

Puh. **(08) 374 444**
Fax **(08) 377 096**

ROVANIEMI

Dentia Hammaslääkärit

Rovakatu 18, 96200 Rovaniemi
puh. **016-311 855** ja **016-344 656**

Ajanvaraus 010 273 8120
www.omahammaslaakarisi.fi

(Aiemmin Napapiirin
Hammaslääkärikeskus Oy)

Veteraaneille KELA-suorakorvaus myös
proteettisesta hoidosta.

OMA HAMMASLÄÄKÄRISI ROVANIEMI Valtakatu 16, 96200 Rovaniemi

SALO

**Salon
Hammaslääkärikeskus Oy**

Turuntie 8, 24100 Salo
Puh. **02-727 6600**

TAMPERE

**PIRKANMAAN
HAMMASLÄÄKÄRIASEMA**

Aleksis Kiven katu 10 E, 33210 Tampere

Marja Heinonen

puh. 03-212 3584

Hanna-Mari Kairtamo

puh. 03-214 7480

Anne Latvanne

puh. 03-212 3340

Sami Kangas

puh. 03-214 6396

TAMPERE

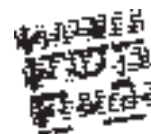
**HAMMASLÄÄKÄRI
PÄIVI VIRTANEN**

Puh. **03-214 8648**, e-mail. paivi.virtanen@gmail.com
Hämeenkatu 14 C, 3. krs, Tampere

**Hammaslääkärikeskus
Koskident**

Koskikeskus 4 krs., Hatanpäänvaltatie 1
33100 Tampere
ajanvaraus puh. **010 835 5600**

TURKU

Reijo Kari
kliinisen hammashoidon
erikoislääkäri

Ajanvaraus klo 11-12 ja 16-17

hammaskari oy

Hämeenkatu 16 A 1, TURKU, puh. **(02) 231 1710**

Hammaspulssi

Humalistonkatu 11, 20100 Turku
Puh. **02-277 7000**

**Hyvältä
tuntuva
hymy**

Puutarhakatu 12, 4 krs.
20100 Turku
Puh. **02-2333 222**

VAASA

**AJAN HAMMAS
TIDENS TAND**

Hietasaarenkatu 24, Sandögatan 24
65100 VAASA-VASA
Puh. **06-320 2700**

Kilpailukutsu

Suomen Sotaveteraaniliiton hiihtomestaruuskilpailut pidetään 27-28.2.2013 Lento-sotakoulussa Kauhavalla.

Opastus tieltä nro 63. Kilpailujen järjestäjänä on Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri.

Miehet:

Syntymävuosi
1916 ja vanhemmat
1917-1918
1919-1920
1921-1922
1923
1924
1925
1926-27
1928 ja nuoremmat

Naiset:

1920 ja vanhemmat
1921-1923
1924-1926
1927-1929
1930 ja nuoremmat

Kannattajajäsenet sarjat, miehet / naiset
1947 – 1942
1941 – 1937
1936 – 1932

Matka: Kilpailumatka on kaikissa sarjoissa vajaa kolme kilometriä, hiihtotyylillä perinteinen. Huomio! Jos jossakin sarjassa on alle kolme osanottajaa, niin sarjoja voidaan yhdistää.

Joukkuekilpailu: Tuloksiin huomioidaan 5 parhaan hiihtäjän sijoitus.

Kiertopalkinnon saa vuodeksi haltuunsa joukkue, jolla on pienin yhteenlaskettu viiden hiihtäjän sijaluku. Muutoin joukkuekilpailun tulokset lasketaan liiton sääntöjen mukaisesti.

Osanottomaksu: 15 €/kilpailija (sis. kilpailupäivän ruokailun) maksetaan ilmoittautumisen yhteydessä tilille **FI95 5419 0120 0702 91.**

Ilmoittautuminen: Etelä-Pohjanmaa Sotaveteraanipiiriin yhteisilmoituksena, mieluiten sähköpostitse **10.2.2013** mennessä: ep.sotaveteraanipiiri@netikka.fi

Ilmoittautumislomakkeet ja tarkempi kilpailuinfo lähetetään piireihin joulukuun aikana.

Tiedustelut: Pertti Kortnesniemi puh 050 517 6396.

Iltajuhla 27.2. ja yöpyminen Kauhavan varuskunnassa tiloissa.

TERVETULOA
Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiiri ry
Lentosotakoulu

Kilpailukutsu

Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri järjestää Sotaveteraanien ilma-asemestaruuskilpailut kotirataotteluna 14.- 21.4.2013.

Kilpailulajit: Ilmakivääri 40 laukausta, henkilökohtainen sekä joukkuekilpailu. Ilmapistooli 40 laukausta, henkilökohtainen sekä joukkuekilpailu.

Kilpailuoikeus on sotaveteraaniyhdistysten varsinaisilla jäsenillä. Ikään perustuva sarjajako on kilpailusääntöissä poistettu. Piiriin joukkuekilpailuun huomioidaan kussakin lajissa kolmen parhaan ampujan tulos.

Kilpailuohjeet: Kilpailussa noudatetaan liiton hallituksen joulukuussa 2012 hyväksymiä kilpailusääntöjä. Säännöt ovat nähtävänä Sotaveteraaniliiton internet-sivuilla: <http://www.sotaveteraaniliitto.fi/Tietoa-liitosta/Aineistopankki>. Ilmoittautumisen yhteydessä tulee mainita, ammutaanko nauha- vai yksittäistauluihin.

Osanottomaksut: 15 euroa/laji/henkilö. Ei erillistä joukkuemaksua. Osanottomaksut tulee suorittaa ilmoittautumisen yhteydessä Keski-Suomen Sotaveteraanipiiriin tilille: **FI26 5290 0240 0537 59.**

Kilpailussa käytetään järjestäjien tauluja, jotka lähetetään leimattuina kilpailuun ilmoittautuneille joukkueille.

Tiedusteluihin vastaa toiminnanjohtaja Timo Hakala puh. 050 568 0396.

Ilmoittautuminen sekä tiedot yhteyshenkilöstä tulee lähettää piireittäin 22.3.2013 mennessä mieluiten sähköpostilla: keski-suomen.svp@sotaveteraaniliitto.fi tai postitse osoitteella: Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri, Vesankajärventie 131, 41940 Vesanka.

Ilmoittautumisten yhteydessä ilmoitettava kilpailijoiden käyttämä taulutyyppi.

TERVETULOA
Keski-Suomen Sotaveteraanipiiri ry

Metallisorvaamo Sunila Ky Tampere	Verokonsultointi Vesa Häkli Oy Tampere	Tampereen Messut Oy
Oy Tamware Ab Tampere	Ata Gears Oy Tampere	Honkoliini Professional Oy Tampere
Nomet Oy Tampere	Puhallinsoitinkorjaamo Jarmo Parkusjärvi Tampere	Etelä-Suomen Takuueristys Oy Lempäälä
Yhtymä-Tahlo Oy Ylöjärvi	Kuljetusliike Lasse Ruohonen Oy Ylöjärvi	Mepco Oy Tampere
FEMSy Oy Lempäälä	Kilsa Tools Oy Toijala	Kake Container Oy Tornio
Nikka Ky Tornio	Scason Oy Turku	Hibox Systems Turku
Isännöinti-Saarto Oy Turku	V-S Talopalvelut Ky Turku	Turun Vapaavarasto Oy
Teppman Oy Turku	www.oversol.fi	Insinööritoimisto Arcus Oy Turku
Konehuolto Hirvonen Oy Tuusniemi	Louhintaurakointi Noopila Oy Tuusula	Pointcool-Service Oy Tuusula

Kilpailukutsu

Suomen Sotaveteraaniliiton keilamestaruuskilpailut pidetään torstaina 18.4. Helsingin Talissa.

Sarjat: Miehillä ja naisilla on erikseen oma mestaruuskilpailu (4 sarjaa), kannattajajäsenille 1937 syntyneille tai vanhemmille oma henkilökohtainen kilpailu. Kilpailuerät alkavat klo 12.00. **Ikähyvitys:** 70-vuotiaasta lähtien (+1 piste/vuosi/sarja)

Joukkuekilpailu: Sotaveteraanipiirit voivat nimetä yhden tai useamman kolmihenkisen joukkueen, jossa voi olla naisia ja miehiä. Joukkuetulokseen voidaan huomioida yksi 75 vuotta tai vanhempi ja kaksi vuotta jäsenenä olleen kannattajajäsenen tulos. Joukkueet on ilmoitettava ennen kilpailua. Joukkuekilpailu pidetään ikähyvitys huomioiden.

Ilmoittautumiset: Piireittäin 28.3. mennessä: Puh. 050 441 4703 tai Helsingin Seudun Sotaveteraanipiiri, Mannerheimintie 93 A, 00270 Helsinki, toiminnanjohtaja.hssvp@kolumbus.fi
Kilpailijan syntymävuosi on ilmoitettava. Kilpailumaksu on suoritettava Helsingin Seudun Sotaveteraanipiirin tilille FI81 1238 3000 2272 37.

Kilpailumaksu: 28 €, joka sisältää ratamaksun, palkinnot, osallistumismitalin, lounaan kahveineen ja suihkun kilpailupaikalla.

Paikka: Talin keilahalli, Huopalahdentie 28, Helsinki

Tiedustelut: Leif Markio, puh. 0500 426 063

Sanakilpa

Vuoden ensimmäisessä lehdessä on syytä palauttaa mieleen sanakilvan säännöt.

Sääntöjen mukaan hyväksyttäviä sanoja ovat suomen kieleen vakiintuneet substantiivit (nimi-sanat) perussijansa yksikössä (esim. sauna) ellei sana ole monikollinen (sakset). Emme hyväksy erisnimiä, emmekä asemo-, luku-, laatu-, teon- tai apusanoja. Myöskään yhdyssanoja ei hyväksytä. Sanassa on oltava vähintään neljä (4) kirjainta. Vastaajat palkitaan arpomalla.

Lehdessä 6/2012 kilpailusanamme oli ”Mottitalkoot”. Hyväksytyjä sanoja löytyi 76 kpl, jotka ovat alla olevassa luettelossa:

Akti, aktio, alio, alkio, altto, amok, atomi, (7)
Ilma, ilta, (2)
Kali, kalmo, kalotti, kaltio, kato, katti, katto, kilo, kilta, kimo, kita, koitto, kola, kolmio, kolo, kolttu, komi, kooma, kota, koti, kotilo, koto, (22)
Laitto, laki, lako, lati, lato, latomo, lika, lima, lito, loka, loki, loma, loota, lotta, lotto, (15)
Maito, mali, malto, maltti, mato, matti, matto, mitta, moka, mooli, motti, motto, (12)
Olio, olka, olki, olmi, otto, (5)
Taito, taitto, takomo, tali, talkoot, talo, taltio, tatti, tila, toka, tola, toti, toto, (13)

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme Raul Kuutman kirjaa ”Kaksikymmentä vuotta Viron-Suomen sillalla”. Palkinnon saavat **Väinö Kivelä**, Lohja, **Tuulikki Myllylahti**, Kemi ja **Matti Tamminen**, Kyyjärvi. Seuraava kilpailusanamme on ”**ILLANVIETTO**”. Lähettäkää vastauksenne torstaihin 28.3. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraaniliitto.fi. Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi ”Sanakilpa”. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme DVD-elokuvaa ”Suomen suojeleuskuntajärjestö”.

Jousiteos Oy

Tuusula
www.jousiteos.fi

Pelti-Expert Oy

Tuusula

Virkistä muistiasi

- Missä urheilulajissa voittajat kulkevat taaksepäin ja häviäjät eteenpäin?
- Millä on 21 silmää, muttei silti näe?
- Anna minulle ruokaa, niin elän, anna minulle vettä, niin kuolen. Mikä olen?
- Jos sinulla on se, niin haluat jakaa sen, mutta jos jaat sen, sitä ei enää ole. Mikä se on?
- Mitä on joulukuussa sellaista, mitä ei ole muissa kuukausissa?
- Mikä on aina edessä, mutta sitä ei voi nähdä?

Oikeat vastaukset sivulla 55

Helmikuun krypto

24		10		22	24	13	24	24
16	14	9		22	24		24	3
24		16		1	2	13	24	5
18	24	23	18	2		15		2
2		6		3	9	16	23	14
24	5	6	6	4		9	9	4
9		19		1	2	3	3	U
1	11	15	1	15		15		4
24		16		20	9	23	24	9
13	12	12	5	15		7		5
13		15		4	24	2	10	24
24	16	5	2		5		2	17
	11		3	2	8	14	1	6
21	15	16	24		14		17	
	20		20	24	4	4	24	16
10	6	16	17	24		6		15
	1		9	5	21	14	3	4
13	11	4	5	2		5		2

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	

laadinta Aulikki Nenonen
pääkuva Aila Martikkala

Kirjat

Nevala-Nurmi, Seija-Leena: Perhe maanpuolustajana. Sukupuoli ja sukupolvi Lotta Svärd – ja suojeluskuntajärjestöissä 1918 – 1944. Tampere 2012. 444 s.

Seija-Leena Nevala-Nurmi väit-teli keväällä 2012 Tampereen yliopistossa Jurvan lotista ja suojeluskuntalaisista. Väitöskirja on kirjoitettu sujuvasti. Lisäksi se avaa uusia näkökulmia suojeluskunta- ja lottatutkimukseen. – Perinteisen työ- ja yhdistystoimintakuvauksen sijaan Nevala-Nurmi on keskittynyt perhenäkökulmaan. Näkökulman valinta on osoittautunut hedelmälliseksi ja uusia näköaloja avaavaksi. Tekijä on perehtynyt aiheeseen jo kauan, 1990-luvun puolestavälistä alkaen. Lisäksi hän on itse lähtöisin Jurvasta.

Nevala-Nurmen väitöskirja on hyvä esimerkki siitä, mitä Lotta Svärd -toiminnasta voi saada tutkimuksellisesti irti, kun aiheeseen jaksaa perehtyä riittävän kauan ja huolella; kun paikallistason lottatoimintaa on lähes järjestään esitelty työ- ja toimintakuvauksina sekä taloudellisina laskelmina, tutkimus on jäänyt kapea-alaisek-

si ja pinnalliseksi. Lisäksi lähes kaikki paikallishistoriat on kirjoitettu melko samanlaisen kaavan mukaan. Aikakautta, sen kulttuurisia ilmiöitä tai sosiaalisia rakenteita ei juuri ole esitelty eikä pohdittu.

Nevala-Nurmen teos poikkeaa tässä suhteessa edukseen: vaikka tutkittavana on vain yhden paikallisosaston eli Jurvan lotat, aiheeseen on saatu aivan uusi näkökulma, kun keskeiseksi teemaksi on otettu suojeluskuntaperhe ja sen muodostuminen. Kodin ja isänmaan palvelutyöhön antautuneiden lottien olemukseen saadaan uudentyyppinen aspekti, kun heidät sijoitetaan muihinkin kehikkoihin kuin pelkkään lottosastossa toimimiseen. – Kuten Nevala-Nurmenkin työstä ilmenee, lottiin liitettiin usein perhekunnittain, joskus jopa sukukunnittainkin. Näin ollen vetimenä tähän työhön ei välttämättä ollut pelkkä oma kutsumus, vaan myös ympäristön antama esimerkki ja sosiaalinen malli.

Suojeluskuntaperheiden luominen oli sk- ja lottajärjestön tietoisesti tukema tavoite. Näitä perheitä on tarkasteltu käsil-

lä olevassa työssä. Puutteenksi voidaan lukea se, että tämän perhemallin taustaa ei ole tässä työssä juuri pohdittu; kyseessä ei ollut mikään ”uusioperhe”, vaan päinvastoin malli oli jo olemassa: koko sk-perherakennelma pohjasi luterilais-patriarkaaliselle ajattelulle, jossa nainen oli miestä avustava ja tukeva henkilö, ei itsenäinen toimija; miehen koti oli maailma, kun taas naisen maailma oli hänen kotinsa. Juuri Lotta Svärd -järjestön kautta naisen koti kuitenkin avartui hieman: kun isänmaa selitettiin ja nähtiin suureksi laajennetuksi kodiksi, naisen palvelutyö saatettiin ulottaa myös sen palvelemiseen – mutta tämän tuli tapahtua aivan samassa hengessä kuin oman pienenkin kodin palveleminen.

Perhekuviin liittyen Nevala-Nurmen hyviä oivalluksia on mm. se, että suojeluskunnat ja Lotta Svärd olivat pohjimmiltaan vain yksi järjestö; ne sitoi toisiinsa edellä kuvattu konservatiivinen koti- ja perhemalli. Pyrkimyksenä oli lujittaa tämän perhemallin olemassaoloa. Kyseessä oli – tai haluttiin olevan – ”kansakunta pienoisuudessa” – isien, äitien, poikien ja tytärien

roolit oli asemoitu siinä kukin ”ikuiselle” ja jopa ”pyhälle” paikalleen.

Suojeluskunnilla ja lotilla oli pyrkimys myös kulttuuriseen hegemoniaan, ts. vaikuttaa kansakunnan olemukseen yleisesti, missä pyrkimyksessä melko hyvin onnistuttiinkin – olivathan nämä järjestöt omana aikanaan sangen suosittuja ja joka puolelle Suomea levinneitä. Siten niiden vaikutusvalta oli tavaton – paljon suurempi kuin niiden tosiasiallinen koko (= jäsenmäärä). Matti Kurjensari on aikanaan osuvasti todennut, että maailmansotien välisen ajan Suomen henkisessä ilmapiirissä näiden järjestöjen vaikutusta on ”vaikea yliarvioida”.

Lopuksi mainittakoon, että teoksessa tutkittuihin perheisiin ja sukuihin kuului aikanaan myös Jalo Hiipakka, joka nimi on ainakin vanhemmille sotaveteraanipolville hyvin tuttu. Hän oli aikanaan sotaveteraanitoiminnan uranuurtajia, varsinkin Etelä-Pohjanmaalla. Lisäksi hän oli koko Suomen Sotaveteraaniliiton ensimmäisiä kunniajäseniä. Jurvan kirkonkylän erään keskeisimmän talon, Hiipakan, poika kuului aikanaan suojeluskun-

taan ja hänen vaimonsa, paikkakunnan kirkkoherran tytär, lottiin. Myös muut sukulaiset olivat perheineen suojeluskunta- ja lottatyössä mukana. Näin Jurvaankin syntyi eräänlainen suojeluskunta- ja lottaverkosto, joka hallitsi monien ihmisten vapaa-aikaa ja ajattelua – sekä lisäksi pitäjän yleistä ilmapiiriä ja imagoa muutoinkin. Koska toiminnassa oli mukana pitäjän keskeisiä talollisia, kuten juuri Hiipakat, toiminta sai arvostusta kuin itsestään ja levisi kaikkiin kansankerroksiin ja joka puolelle pitäjää. – Kuten Nevala-Nurmi kirjoittaa (s. 234), ”Hiipakan perheen esimerkki osoittaa, että suojeluskuntien ja lottien vaalima ’kansakunta pienoisuudessa’ -ajattelu eli ja voi hyvin suomalaisella maaseudulla”. ”Hiipakan kaltaiset suojeluskuntaperheet - - muodostivat sosiaalisen verkoston, jonka parissa ja varassa aate levisi ja vaikutti sitä kautta laajasti koko maalaisyhteisöön.” Teosta myy Tiedekirjakauppa Taju (Kalevantie 5, Tampere, puh. 040 190 9800) hintaan 33 euroa.

Kaarle Sulamaa

Koti- ja sotarintaman tapahtumia 1941

Tuula Hakkarainen, Kustantaja Mediapinta 2012, ISBN 978-952-235-526-3

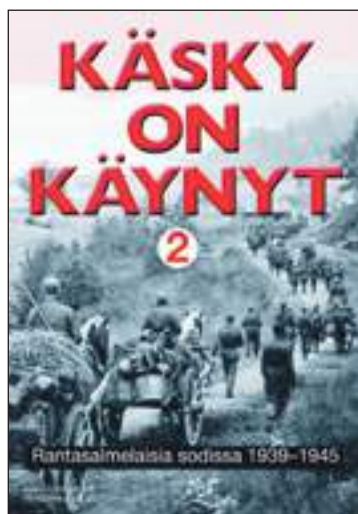
Kirja koostuu kirjeenvaihdosta rintamalta kotiin ja takaisin. Toivon sotataival alkoi Kiteeltä ja jatkui Karjalan kannakselle. Kotirintamalla riitti työtä, mutta kirjeitä kirjoitettiin myös sieltä. Sukulaisten kesken kirjeiden lisäksi lähetettiin myös paketteja, lähinnä vaatteita tai elintarvikkeita. Yhteisöllisyys oli vahvaa ja perhe tärkeä.

Kirjeet ovat tietysti henkilökohtaisia ajatuksia, ikävää ja pelkoa, mutta niistä on luettavissa myös lohdutus ja usko, joka kesti kaikesta huolimatta. Kirje toi lohtua molemmille osapuolille. Kirja on arvokas kooste suvun historiaa ja tapahtumia. Lähinnä sen merkityksellisyys varmasti korostuu kirjeinä su-

vun jälkipolville. Ensimmäinen kirje on päivätty 6.1.1941 ja viimeinen 29.12.1941.

Mielenkiintoista lukijan näkökulmasta on se, miten usein kirjeitä on jaettu kirjoittajalle. Joissakin kirjeissä ei ole oikein mitään sanottavaa, mutta tärkeintä on varmasti ollutkin viesti, että kaikki on hyvin, tai niin hyvin kun niissä olosuhteissa voi olla. Ulkopuoliselle lukijalle kirjasta on löydettävissä ajankuvaus tapahtumista ja asioista, jotka vaikuttivat selviytymiseen sodan vuosina. Oman vivahteen tähän tuo sotapäiväkirjoista kerätty tieto kirjeiden rinnalle. Joissakin kirjeissä jäi ikään kuin odottamaan jo vastausta, joten kirjaan oli helppo mennä mukaan ja samaistua joihinkin tilanteisiin, olla joko kirjoittaja tai vastaanottaja.

Anni Grundström

Käsky on käynyt, Rantasalmelaisia sodissa 1939-1945, Rantasalmen Rotaryklubi ry, toimitus Marjut Vainio, 527 sivua, kuvitettu

Viime sodistamme on ilmestynyt paljon kirjoja ja kertomuksia. Rantasalmen Rotaryklubin toimittama teos on paras lukemistani, vaikka kotiseutukeroin olisi häivytetty. Teoksen sisältö on liikuttavaa luettavaa ja sen kruunaavat henkilökohtaiset muistot ja kirjeet sekä ainutlaatuinen valikoima valokuvia.

Suurin osa nimistä on tuttu-

ja ja monet olen tuntenut henkilökohtaisesti. Kotiseutupitäjäni panos isänmaan vapauden turvaamisessa on ollut huomattava, menetykset valtavat ja perintö meille velvoittava. Tulipalossa tuhoutuneen ja uudelleen rakennetun katedraalin päädissä sijaitseva sankarihautausmaa on edelleen käyntipaikani. Lauloin sen äärellä kuorossa monta kertaa Finlandiaa ja Suomen Laulua isäni johtaessa kuoroa. Nyt olen saanut tehdä samaa monilla muilla sankarihaudoilla siunaavin ajatuksin rantasalmelaisille sankareille ja veteraaneille.

Kirjan ulkoasu on arvon mukainen ja taitto lukemista helpottava. Sylissä lukien se on painava mutta paljon enemmän painaa sisältö ja sen muistot perustana kiitolliselle kunnioitukselle, josta huomattava osa kuuluu tekstin ja kuvien tuottajille. Rotaryklubi on tehnyt julkaisulla erittäin merkittävän kulttuuriteon kotiseudulle, Rantasalmen kulttuuripitäjälle. Liikuttaviin lukuhetkiin liittyvät omat muistoni lapsuudenkodista Eliel Saarisen synnyinpäiväpöydässä

ja sen ympäristöstä. Myllymäki, Pappilanjoki ja Kokkokangas ovat omien muistojeni kehyksinä himmentymättöminä.

Rantasalmelaisten uhri on väkiluvunkin huomioonottaen merkittävä. Petäjäsaari vei yhtenä päivänä lähes kuusikymmentä nuorta miestä. Millainen olisikaan pitäjän imago ilman sodan uhreja, joihin liittyy omaisten mittaamaton kärsimys. Kirjan sulkiessani toivon Rantasalmen kunnan säilyvän itsenäisenä muutosmyllerrysten vyöryssä.

Liitän arvioni loppuun toivomuksen kirjan käytöstä koulujen historianopetuksessa. Nuorten sukupolvien on hyvä saada saatteekseen tietoja omaisten vaiheista ja sankariteoista. Heille on tarpeellista tietää elämissensä perusteista aikoina joiden vapauden ja itsenäisyyden sankarit ovat lunastaneet. Kirjaa on saatavana hintaan 40 euroa + postikulut 10 euroa, Rantasalmen rotaryklubi ry, Reino Kokkonen, puh. 0400 131 221.

Pentti Tynkkynen

Soraliike Erik Winqvist Ky

Tuusula

Helsingin ja Kotkan pelastajat – Raija ja Irja Ahti Lappi – Perttu Peitsara: Salainen ase ilmapuolustuksessa - Tutkat toisessa maailmasodassa, ISBN 978-951-95594-7-6, Ilmatorjuntasäätiö, 429 sivua

Sodan uhka ja erityisesti sota-aika ovat aina jouduttaneet teknistä kehitystä, koska silloin valtiot käyttävät surutta resurssejaan saavuttaakseen yliotteen vastustajasta. Tutka lienee eräs merkittävimmistä toisen maailmansodan aikana käyttöön otetuista teknisistä järjestelmistä. Toimiva tutka oli kuitenkin yhdistelmä monista eri keksinnöistä ja sen kehityshistoria oli pitkä ja monivaiheinen alkaen 1900 luvun ensimmäisistä vuosista. Varsinaista tutkan keksijää ei näin ollen kyetä nimeämään. Tutkan perusidea oli kaikkien tiedemiesten tiedossa jo 1930 luvulla, jolloin tutkatekniikkaa kehitettiin useissa maissa.

Britit järjestivät jo 1935 ko-keita, joissa maalina ollut lentokone kyettiin havaitsemaan jopa 60 km:n etäisyydeltä. Tämän perusteella ryhdyttiin välittömästi laatimaan suunnitelmia tutkatekniikan hyväksikäytöstä ilmapuolustuksessa, ilmatorjuntatykkien ja valonheittimien ohjailussa sekä yöhävittäjien johtamisessa. Kiireellisimpänä pidettiin ilmapuolustaverkon rakentamista kanaalin rannikolle. Verkosto valmistui nimellä ”Chain Home, (CH)” ja sitä kehitettiin siten, että jo syksyllä 1939 verkostoa täydennettiin matalavalvontaan soveltuvilla tutkilla.

”Taistelu Britanniaasta” nimellä tunnetun ilmasodan alkaessa elokuussa 1940 tutkailmapuolustusta toimi jo niin hyvin, että saksalaisten pommikone-

muodostelmat havaittiin jo ennen kuin ne ehtivät Englannin kanaalin ylle. Tämä mahdollisti torjuvien hävittäjäyksiköiden käskemisen ilmaan niin ajoissa, että ne ehtivät edulliseen hyökkäysasemaan pommittajien yläpuolelle. On esitetty, että brittien tutkat voittivat tämän taistelun, toiset historian tutkijat asettavat tärkeimmäksi tekijäksi hävittäjäyksiköitä johtaneen taistelunjohtajajärjestelmän kehittyneisyyden ja pienellä lentokokemuksella taistelleiden hävittäjäohjaajien urhoollisuuden. Kyse oli kuitenkin kokonaisuudesta, jossa jokainen osa-alue oli tärkeä.

Ilmapuolustustutkien tärkeydestä saatiin ikävä todistus Tyynenmeren sotänäyttämöllä heti Yhdysvaltain ja Japanin välisen sodan alkaessa. Havaijille sijoitetut tutkat havaitsivat noin tuntia ennen yllätyshyökkäystä joulukuun 7. päivänä 1941 japanilaisten Pearl Harborin lähe-tyvän lento-osaston, mutta tutkahavaintoja ei otettu todesta. Seurauksena suuri osa Yhdysvaltojen Tyynenmeren laivastosta tuhoutui ja noin 3700 ihmistä kuoli.

Saksassa tutkien kehityksessä oli edellä merivoimat. Merivoimat ei toiminut yhteistyössä ilmavoimien kanssa eikä luovuttanut sille tietojaan. Luftwaffen johto sai kuulla uusista radioluotaimista –tutkista – vasta vuonna 1938. Saksan ilmavoimat käynnisti välittömästi oman hankkeen ilmapuolustalaitteen hankkimiseksi. Tuloksena oli laite nimeltään Freya, joka Suomeen aikanaan saapuessaan nimettiin Raijaksi. Ilmapuolustuksessa toimivalle ilmatorjuntatykkikistölle kehitettiin tulenjohtotutka nimeltään Wurzburg, joka Suomessa sai nimen Irja.

Pohjois-Suomessa toimivilla saksalaisilla oli käytössään molempia em. tutkia ja suomalaiset yhteysupseerit saivat vihiä laitteista ja lähettivät asiantuntijat ottamaan selvää millä menetelmällä saksalaiset ilmatorjuntamuodostelmat mittasivat maalin etäisyyden ja liiketilan. Saadun tiedon perusteella käynnistyi sitten hanke saksalaisten tutkien saamiseksi Suomeen.

Ensimmäiset Freyat eli Raijat saapuivat Suomeen keuhällä 1943 ja pystytettiin Helsinkiin Jakomäen eteläpuolelle ja Santahaminan viereiseen Kuninkaan- saareen. Saksalaisten radioluotainvalikoimaan kuului myös il-

matorjunnan tulenjohtotutkia, joita hankittiin myös Suomeen.

Ilmapuolustustutkien eli Raijan avulla saatiin ennakkovaroitus lähestyvistä viholliskoneista myös pimeällä ja huonoissa näkyvyyssoloissa. Hyökkäävien pommikoneiden saavuttua lähemmäksi voitiin antaa maalinosoituksia ilmatorjuntatykkikistölle oikein kohdennetun sulkutulen ampumiseksi. Ilmatorjuntatykkikistön tulenjohtotutkien eli Irjan avulla kyettiin suorittamaan myös tehokasta seuranta- eli tuhoamisammuntaa. Tämä johti siihen, että hyökkäävät koneet yleensä pudottivat pommilastinsa ennen kohdealueelle tuloa ja Helsinki pelastui neuvostoilmavoimien pommituksilta helmikuussa 1944. Yli 95 % pommeista putosi muualle kuin tarkoitettulle maalialueelle, pääosa pommikuormista meni mereen vain hyvin pienen osan pudotessa kantakaupunkiin.

Kirjan nimen jälkimmäinen osa – tutkat toisessa maailmansodassa - kertoo sen, että teos käsittelee tutkia kaikilla sotänäyttämöillä, missä niitä yleensä käytettiin. Kirjaa ei voi suositella helpoksi iltalukemiseksi, alan erikoistermejä, laitteiden nimi-

tyksiä ja henkilöiden nimiä vilisee, joten ajatusten pitäminen kasassa vaatii tarkkaavaisuutta. Suomalaista toimintaa koskevilta osilta tuntuu siltä, että melkein kaikki, mitä arkistoista tutkaa koskien on löydetty, on hyödynnetty kirjassa. Mutta tutka-alan ammattilaisille varmasti odotettu ja hankkimisen arvoisen kirja.

Kirjan kirjoittajat eli todella mittavan ja aikaa vieneen kirjallisuus- ja arkistotutkimustyön tehneet everstit ovat molemmat pitkään Suomen ilmapuolustuksen tehtävissä toimineita alan ammattilaisia, Ahti Lappi toimi viimeksi ilmatorjunnan tarkastajana ja Perttu Peitsara silloisen Ilmavoimien Viestikoulun, nykyisen Ilmasotakoulun johtajana. Asiantuntemusta on siis riittänyt.

Kari Korhonen

Kirjan myynti: Ilmatorjuntamuseo ja Keski-Suomen Ilmailumuseo sekä hyvin varustetut kirja-kaupat ja eri nettikirjakaupat

RETTIG

PHOENIX CONTACT
INSPIRING INNOVATIONS

FENNOVOIMA

Haetaan yhteyttä

Etsin isäni **Antti Edvard Rankoseen** (1913-1979, kuvassa vas.) liittyviä sodan aikaisia tarinoita ja puuttuvia palasia myös hänen myöhemmästä elämästään. Perheemme kotona 1940-1970-luvuilla vieraili hänen entisiään tovereitaan. Osa seuraavista nimistä on kulkenut suullisesti minulle, joten niissä saattaa olla virheitä. Isälläni oli sotien aikana käytössään venäjänkielen tulkki Abramovich Ville, joka asui sotien jälkeen Suomessa. Hän on mahdollisesti vaihtanut nimensä myöhemmin. Toinen henkilö oli Fomkin Jussi Jyväskylästä, mahdollisesti myös myöhemmin vaihtanut sukunimensä Varnislahdeksi. Kolmas henkilö oli Lauri Törni, jonka vierailuja koskien kaipaen eniten puuttuvia palasia. Isäni oli Voronij Ostrovin joukoissa nimellä Antti Lempeä / Koritovan Keisari. Mikä oli tämä joukko ja mitä he tekivät sotien aikana? Isäni suoritti Suomen Valkoisen Kaartin aliupseerikoulun vuonna 1935. Hän toimi 1941 Itä-Karjalan Sotilashallinnon palveluksessa paikallispäällikkönä Sungun alueella, palveli Ts, js: 11 SpolK, TäydK/V AK, 11 D, Os Lagus, Korpiselkä, Pitkäranta, Salmi, Rajakontu, Vitele, Aunus, Petroskoi, Latva, Äänisjärvi, Limentskoinsaari, Äänislinna, Koritova, Vieljärvi, Taavetti ja Summa. Kotiutettiin 16.12.1944. Mikäli Teillä on muistoja tai tarinoita koskien kertomaani, minuun voi ottaa

yhteyttä: Alex Rankonen, puh. 040 161 9585 tai sähköpostilla alex.rankonen@pp.inet.fi

Olen tehnyt sukututkimusta ja selvittänyt lähiomaiseni osallistumista talvi- ja jatkosotaan. Olisi tärkeitä saada keskustella kyseisissä joukoissa olleen veteraanin

kanssa. Olitko seuraavissa joukoissa ja voisitko minulle jotain kertoa:

- Talvisodassa 3.komppania/JR16.
- Jatkosodassa Reiskan Jääkärikomppania/18Div.
- Jatkosodassa 3. komppania/JR27/18div:ssa Suursaarta valtaamassa.
- Tomi Virola, Vadelmakuja 2, 33960 Pirkkala, puh. 040 866 8863, tvirola@gmail.com

Kiitos

Kiitän Sotaveteraaniliittoa ja -lehteä ”Haetaan yhteyttä” -palstan kautta saamistani yhteyksistä etsissäni tietoja enoni Arvi Kähkösen vaiheista. Kiitoksen ansaitsevat sotaveteraani Reino Ranta-Eskola ja erityisesti ansiokas jäännösten etsijä Ismo Mikkonen, jolta olen saanut paljon tietoa enoni tilanteesta. Jos joku vielä tietää korpraali Arvi Eemil Kähkösen vaiheista Rajajääkäripataljoona 8:ssa Vegarusjärvi-Saabasenjärvi -alueella heinäkuussa 1944 tai aikaisemmin JR 12:ssa Kiestingin suunnalla, pyydän ottamaan yhteyttä:

Aimo Arpiainen
Kauppatie 23 B 5, 93400 Taivalkoski
puh. 040 529 8146, e-mail: aimo.arpiainen@pp.inet.fi

Paketo Oy Tuusula	Rautarakenne S. Lipponen Oy Kalanti	Rakennusliike Harry Autio Ky Uusikaupunki
Vaasan Aikuiskoulutuskeskus	Wapice Oy Vaasa	Oy Kontaktor Ab Vaasa
Oy Hartman Rauta Ab Vaasa	Finvacon Oy Vaasa	Mitrak Oy Vantaa www.mitrak.fi
Oy K. Juslin Ab Vantaa	Lean Solution Consulting Oy Vantaa	www.alco.fi
PR-Logisticar Oy Vantaa www.logisticar.fi	Oy Sav-Inter Ltd Vantaa	Meconet Oy
Paul Rehn Ky/Kb Vantaa	Uudenmaan Pikakuljetus Oy Vantaa	Arokivi Oy Varkaus
BP Asennus Oy Varkaus	Varkauden Tehokaivu Oy Kuvansi	Varkauden Puu Oy Varkaus
Nakarin Kalanviljelylaitos Ky Virolahti	Rautapohja Oy Ylivieska	E. T. Listat Oy Ylivieska

Kokoonnutaan

VSOL:n internaattiveljet avec, kokoonnumme 16.4. Suomalaisella Klubilla klo 12.00. Tule muistelemaan ja tapaamaan koulukaveritasi ja nauttimaan hyvästä ruoasta ja yhdessäolosta. Lounaan hinta on 35 €/hlö. Ilmoittautumiset 19.3. mennessä Erkki Merikalliolle, puh. 050 572 7943 (vastaaja) tai (09) 505 0082 tai sähköposti: erkki.merikallio@kolumbus.fi
Yhdistyksen tilinumero on FI35 1808 3500 0014 62. Tervetuloa! VSOL:n perinnetoimikunta/Pentti Heinijoki, Juhani Soila

Rautalaaki Oy

Ylöjärvi, Tampere

PIKA-HUOLTO

Arkisin klo 7.30-15.30

TOYOTA

Edullinen auton-vuokraus

TOYOTA
Rent a Car

kuopion

AUTO

KAUPPA.fi

Täyden palvelun autotalo. Kallantie 11, avoinna ark. 8-17, la 10-14, puh. 017 364 2211

Krypton ratkaisu

A G V A P A A
R O U V A A N
A R L I P A S
B A M B I Y I
I E N U R M O
A S E E T U U T E

L I N T S
E F C U G
Ö Ä P O Y
R D B J H
K V M A

U J L I N N U T O L A P S I T H Y V Ä
L Ö Y L Y Y T O F F E E U N Ö Y R Ä Y
A R H U M A U S I L E N T O D M Y Ö S
P Ä Ä S Y F S I V E L Y O I K I N Ä T
P Y T A I G A U U A A R N O Y R J Ö T
A R S I S I D E O L O G I I L I S Ä U N I
Ö N I C O L E R D R I C C I Ä A L
K Y R A O D J O K E L A H B E T A N I A
H H A T T A R A A O A T A R I C L
G E R D A E Y K S I Ö T I M I N Ä K U V A
L U S K O N T O H J O H T O E T E
P Ö T S I S I M O R A E R S K E T S I

Oikeat vastaukset

1. Köydenvedossa

2. Noppa

3. Tuli

4. Salaisuus

5. J-kirjain

6. Tulevaisuus

SURE FIRE

SUOMEN REHTORIT RY FINLANDS REKTORER RF

sami

SAVONLINNAN AMMATTI- JA AIKUISOPISTO

Powernet Oy

Äänekoski

SOTAVETERAANI
KRIGSVETERANEN

Julkaisija

Suomen Sotaveteraani liitto ry–Finlands
Krigsveteranförbund rf

Suomen Aikakauslehtien liiton jäsen

Päätoimittaja Markku Seppä

Toimitus

Kellosilta 4 C
00520 Helsinki
puh. päätoimittaja (09) 6126 2012
sähköposti markku.seppa@sotaveteraani.fi
tai toimitus@sotaveteraani.fi
faksi (09) 6126 2020
internet www.sotaveteraani.fi

Osoitteenmuutokset ja lehden peruutukset

Sotaveteraani liiton jäsenet ilmoittavat osoitteenmuutoksista omaan
yhdistykseensä tai liittoon Riina Lillforsille,
PL 600
00521 Helsinki
puh. (09) 6126 2015
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraani.fi

Lehden tilaukset ja hinnat

Sotaveteraani liittoon kuulumattomat voivat tilata Sotaveteraani-lehden
liiton toimistosta puh. (09) 6126 2015 /Riina Lillfors. Lehden vuosikerran
hinta on 15 euroa.
Irtto numero maksaa 4 euroa.

Toimitusneuvosto

Puheenjohtaja Jyrki Vesikansa
Jäsenet: Anni Grundström, Antti Henttonen, Raija Hinkkala,
Göran Lindgren, Pertti Nieminen, Markku Seppä, Aarno Strömmer,
Eeva Tammi, Finn-Göran Wennström, sihteeri Marja Riukka

Toimitus ei voi vastata pyytämättä lähetetystä aineistosta.

Ilmestyminen 2013

1/13: 20. helmikuuta • 4/13: 11. syyskuuta
2/13: 17. huhtikuuta • 5/13: 30. lokakuuta
3/13: 12. kesäkuuta • 6/13: 11. joulukuuta

Ilmoitushinnat

1,60 euroa/pmm. Väri- ja määräpaikkailmoituksista
sovitaan erikseen.

Lehti CD-levynä

Sotaveteraani-lehden pääsisältö on kuunneltavissa CD-levynä
(ns. Daisy-äänite), jonka vuosikerran hinta on liiton jäsenille 8,50 euroa
ja muille 17 euroa. Näkövammaisten Keskusliitto lainaa kuunteluun
tarkoitettuja Daisy-soittimia. CD-levyjä voi tilata Sotaveteraani liiton
myyntitoimistosta PL 600, 00521 Helsinki, puh. (09) 6126 2015,
sähköposti riina.lillfors@sotaveteraani.fi

Ilmoitusmyynti

Media-ammattilainen Adspace Oy
Kylänvanhimmentie 29
00640 Helsinki
puh. (09) 877 6136, 040 735 7531
faksi (09) 726 1306
Isto Valkeapää
puh. 040 735 7571

Taitto

Taittotoimisto PrintOne
Mekaanikonkatu 7
00880 Helsinki
puh. 050 320 8972
sähköposti minna.komppa@printone.fi

Painopaikka

Suomen Lehtiyhtymä Oy, Tuusula 2012
ISSN 0782-8543

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Käy talossa tai soita Helenalle puh. (09) 6126 2014. Toimisto on avoinna ma–pe klo 8.30–16.00

Sähköposti: helena.hornborg@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

8 Liiton virallinen hautakivimerkki

Halkaisija 60 mm.
Myös uurnamerkinä.

Hinta 15 euroa

9 Tammenlehvä-hautakivimerkki

Korkeus 90 mm
Hinta 20 euroa.

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille.

Hinta 15 euroa.

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille.
15 euroa.

4 **Liiton standaari**
Hinta 35 euroa

6 **Suomen lippu**
Hinta 30 euroa

25 Veteraanivyö

Laadukas kotimainen
kääntövyö, nahkaa väri
musta/viininpunainen.
Soljessa liiton tunnus.

Hinta 25 euroa

Liitto välittää veteraanivyötilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

33 Kaulaliina

Laadukas, vuorillinen
kaulaliina.

Hinta 23 euroa

29 Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä varustettu kävelykeppi. Sotaveteraanien käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 60 euroa

Liitto välittää kaulaliina ja keppien tilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

Liiton tunnuksin varustetut solmiot

15 Tummansininen, raidalliseen kuosiin kudottu malli.

16 Tummansininen solmio, jossa tunnuksen ylä- ja alapuolella punainen, sininen ja harmaa vinoraita.

Hinta 15 euroa

Saatavana myös kuminauhakiinnityksellä.

Liitto välittää solmiotilaukset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraani-kuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

26 Kynttilänjalka

Kultakeskuksen perinteinen malli vuodelta 1918. Korkeus 77 mm. Varustettu liiton tunnuksella. Hopeaa.

Hinta 150 euroa

Liitto välittää kynttilänjalkatilauskset toimittajalle, joka myös laskuttaa tilauksen.

31 Yrjö Jylhä: Kiirastuli

Runokokoelma

Talvisodan runoutta vuodelta 1941. Kuvitettu.

Hinta 25 euroa.

12 Uusi juhla-DVD

Sotaveteraani- ja perinnekuorot Helsingin Jäähallissa 14.3.2010.

Arvokas uusi DVD Talvisodan muistojuhlalta.

Hinta 20 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kelloilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kelloillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600
00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

.....

Lähiosoite:

.....

Postinumero ja -toimipaikka:

.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

